

MOTIVAČNÉ AKTIVITY S DETSKÝM ČITATEĽOM

ZBORNÍK PRÍSPEVKOV Z WEBINÁRA
KONANÉHO V DŇOCH 16. - 17.6.2021

2021

**Ďakujeme všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli k
úspešnému priebehu odborného vzdelávacieho podujatia
Motivačné aktivity s detským čitateľom 2021.**

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.
Fond na podporu umenia je hlavným partnerom projektu.

u. fond
na podporu
umenia

Publikácia reprezentuje výlučne názor autora
a fond nezodpovedá za obsah publikácie.

ISBN 978-80-89161-69-0

MOTIVAČNÉ AKTIVITY S DETSKÝM ČITATEĽOM

**Zborník
príspevkov
z webinára
konaného v dňoch
16. – 17. 6. 2021**

OBSAH

<i>Kamila Prexto</i> Úvod	6
<i>Markéta Andrič</i> Keď príbehy maľujú a obrazy rozprávajú	8
<i>Renáta Hliv</i> Krajina, kde je Vila Vilôčka	16
<i>Zlatica Brodnianska</i> Deti hurá do čítania (naživo verzus online)	22
<i>Svatava Hýbner</i> Ukážka programů pro MŠ online i naživo	32
<i>Alena Přikrylová</i> Průřez programů pro 1. stupeň ZŠ online	38
<i>Lucia Borovská</i> Svetové knižnice pod lupou	46
<i>Barbora Krajč Zamišková</i> Zďaleka a predsa zblízka – online aktivity pre deti	52
<i>Silvia Kupcová</i> Zázračná cesta červíka Ervína	62
<i>Viera Némethová</i> Vo farbách vychádzajúceho slnka	68
<i>Katarína Ciganová, Tatiana Anestík</i> Ideme online. Funguje to? Knižné online kvízy	72
<i>Elena Šimkaninová, Ivana Jakubčáková</i> S knihou v online priestore	86
<i>Monika Ferková, Tatiana Hudačková</i> Štvornožky ku knihám	90

<i>Eudmila Hrdináková</i>	
Na margo knižničných onlinov v COVIDE	98
<i>Eudmila Hrdináková – analýzy podujatí:</i>	
Venujme deťom slová – venujeme im celý svet	
(Ked' príbehy maľujú a obrazy rozprávajú)	99
Dlhá Pančucha môže spojiť aj niekoľko vyučovacích predmetov	
(Krajina, kde je vila vilôčka)	101
Veľké čitateľské vzory – veľká motivačná sila	
(Deti hurá do čítania – naživo verzus online)	102
Digitálna škola v knižnici hravo a atraktívne	
(Ukážka programů pro MŠ online i naživo)	103
Okno do knižnice pre najmenších	
(Průřez programů pro 1. stupeň ZŠ online)	105
Recept pre rodičov a podporu rodinnej gramotnosti	
(Zďaleka a predsa zblízka – online aktivity pre deti)	107
Podpora vnútornej sily pre dlhú púť i formovanie imaginácie	
(Zázračná cesta červíka Ervína)	108
Multikulturalita slovom i obrazom	
(Vo farbách vychádzajúceho slnka)	110
Online – úžitok i zábava	
(Ideme online. Funguje to?)	111
Cez knihu k intergeneračným vzťahom	
(S knihou v online priestore)	113
Predčitateľský vek – základ čitateľstva	
(Štvornožky ku knihám)	114
Namiesto záveru	116
Program seminára	118
Zoznam prednášajúcich	120

Odborný seminár sa zmenil na online podobu. Vyskúšali sme si niečo nové, iné a zistili, že my knihovníci sme vynaliezaví ľudia a poradíme si vždy. Len nám samozrejme chýbali deti a ich prítomnosť, aby sme videli okamžite tú spätnú väzbu.

O webinár a lektorovanie na ňom bol veľký záujem. Knižnice majú veľký potenciál a to, čo všetko dokázali aj na webinári je len na veľikánsku pochvalu. Všetky podujatia, prednášky a prezentácie boli prínosom a naša cieľová skupina – knihovníci a pedagógovia – si určite odniesli kopec nápadov a inšpirácií na prácu s detským čitateľom. Videli sme modelové podujatia, ktoré boli zo strany pani Ľudmily Hrdinákovej z Katedry knižničnej a informačnej vedy UK BA, rozanalyzované. Analýza je potrebná pre ďalšie kreovanie podujatí, pridávanie nejakých ďalších modulov a možno aj ďalších kníh s danými témami.

V tomto ročníku virtuálne hosťovali u nás knižnice zo Slovenska a Česka. Celkovo odznelo dvanásť príspevkov. Cieľom webinára bolo naučiť sa pracovať s deťmi aj v online priestore, čo všetko sa dá a čo je možno potrebné robiť troška ináč. Ale práve o tom to je, aby sme si podujatie niečím novým ozvláštnili.

Ďakujem krásne všetkým zúčastneným lektorom, knihovníkom, pedagógom a kolegom, že 10. ročník sme si užili netradične, ale o to viac budeme na neho spomínať. Verím, že na ďalší rok už si už dáme kávičku spoločne u nás v knižnici.

Za celú Knižnicu pre mládež mesta Košice

Kamila Prextová

Markéta Andričíková, Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach

Tvorivé a vzdelávacie aktivity zamerané na prácu s knihou Jany Bodnárovej Moja prvá galéria

V pripravenej prezentácii, ktorá môže slúžiť knihovníkom ako burza nápadov na prácu s konkrétnou knihou, sme si ako východisko najprv sformulovali otázku:

Čo majú výtvarné a slovesné umenie spoločné?

Umenie od svojich počiatkov vychádzalo z podstaty napodobňovania skutočnosti, ktorá človeka obklopovala. Už umenie paleolitu je dôkazom toho, ako sa praveký človek usiloval zachytiť skutočnosť symbolickým jazykom. Najstaršie maľby na stenách jaskýň zachytávajú mnohé zoomorfne (zvieracie) výjavy, naznačujú existenciu (ženských) božstiev a niektoré z nich vytvárajú aj príbehové kompozície. V rozsiahlych mýtoch si ľudia potrebovali vysvetliť prírodné a vesmírne úkazy, zákonitosti ľudského života, jeho cyklu od narodenia, po smrť a posmrtný život. Aj tu môžeme sledovať dokonalé symbolické systémy, vychádzajúce z dôkladného pozorovania prírody, vesmírnych úkazov i každodenného života. Primitívny človek nerozlišoval medzi skutočnosťou a obrazom, veril v moc obrazov, či moc zobrazovania. Ak na stenu jaskyne nakreslil napríklad soba či bizóna prepichnutého šípami, nebolo to preto, že si chcel takto ozdobiť príbytok, ale preto, že chcel uloviť dané zviera. Ulovené zviera na stene jaskyne preňho znamenalo aj reálne úspešný lov. V tomto prípade hovoríme o rituálnej alebo symbolickej funkcii obrazov. (Výjavy na stenách jaskýň – v Európe sú najznámejšie španielska Altamira a juhofrancúzska Lascaux – boli často nakreslené vo viacerých vzájomne sa prekrývajúcich a nesúvisiacich

vrstvách. To len podčiarkuje rituálnu funkciu týchto obrazov.) (Prezentácia: snímka 1, snímka 2, snímka 3)

Poznávanie sveta prostredníctvom obrazov a príbehov je človeku dané od nepamäti a je to preňho ten najprirodzenejší spôsob reakcie na svet, prírodu a jej zákony.

Úvahy o umení ako takom (ktoré až v staroveku začína nadobúdať estetickú funkciu) vychádzajú z predstáv o tvorivom napodobňovaní skutočnosti. Na túto vlastnosť umenia ako tvorivého napodobňovania skutočnosti upozorňoval už antický filozof Aristoteles. (Prezentácia: snímka 4)

Aristoteles sa takto vyjadril predovšetkým vo vzťahu k dráme – ktorá mala vo svojich počiatkoch tiež rituálnu funkciu (oslavy boha Dionýza) a spájala v sebe vlastnosti viacerých druhov umenia (tanca/pohybu, spevu, básnického jazyka/prednesu).

Antický grécky básnik Simónides z Keu povedal: poézia (v širšom slova zmysle, ako ju chápeme dnes) je hovoriacim maliarstvom a maliarstvo je mlčiaca poéziou. (podľa J. Klimeš: Hledání významu v umělecké narativní ilustraci, 2015).

V dejinách umenia boli obdobia, keď sa zdôrazňovala krása pozorovateľná zrakom (napríklad v období antiky) – maliarstvo, sochárstvo, architektúra. V období stredoveku (najmä v jeho počiatkových fázach, keď sa formovalo kresťanstvo) sa uprednostňoval sluch pri vnímaní umenia (teda, môžeme zjednodušene povedať, že sa dávala prednosť hlasnému prednesu, spevu a hudbe pred výtvarným umením). Až neskôr sa k slovu dostala ikonografia a sakrálne (nábožensky orientované) umenie zobrazujúce výjavy zo Starého a Nového zákona.

V novoveku sa aj vďaka rozsiahlemu dielu slávneho maliara a vynálezcu Leonarda da Vinci preklopil záujem o vizuálne umenie až k zbožnému obdivu vizuálnych prostriedkov na úkor literatúry (porov. Klimeš, 2015). Požiadavku zrovnoprávnenia maliarstva a literatúry môžeme vidieť aj v nasledujúcej úvahe: „Oboje – maliarstvo aj poézia (v širšom zmysle slova – slovesné umenie) – vedú k rovnakému cieľu – príjemne žiť ľudského ducha a utešovať ho najvyššou radosťou.“ (In Klimeš, 2015, s. 53)

Aké sú najčastejšie vyjadrovacie prostriedky literatúry a maliarstva?

S istou dávkou zjednodušenia môžeme povedať, že literatúra sa svojim čitateľom prihovára pomocou slov (artikulovaných zvukov), pomocou dejov

(príbehov), zatiaľ čo výtvarné umenie (maliarstvo) sa svojim priaznivcom prihovára prostredníctvom farieb a tvarov.

Čo teda majú literatúra a maliarstvo spoločné?

Ak predchádzajúce úvahy trochu zovšeobecníme, môžeme povedať, že mnohé literárne a výtvarné umelecké diela sú predovšetkým vyjadrením príbehov a obrazov. K takémuto spoločnému chápaniu výtvarného a slovesného umenia nás môže priviesť aj kniha Jany Bodnárovej: *Moja prvá galéria* (2005). (P: snímka 5)

Jana Bodnárová – prozaička, poetka, videoperformerka a vyštudovaná kunsthistorička sa v *Mojej prvej galérii* stala dieťaťu tichou a citlivou sprievodkyňou umenia, pričom mu ukazuje, ako sa výtvarné umenie stáva zdrojom príbehu, a naopak – ako príbeh pomáha pri poznávaní zákonitostí výtvarného umenia, jeho histórie či dôležitých znakov.

Bodnárovej *Moja prvá galéria* ako sprievodca príbehom umenia

Väčšia časť obrazov, ktoré Jana Bodnárová zaradila do výberu *Mojej prvej galérie*, nesie v sebe potenciál príbehu. Autorka Jana Bodnárová s týmto potenciálom vo vizuálnom stvárnení veľmi dôkladne pracuje – v chronologicky radených výjavoch prináša malým čitateľom mikrodrámy, alebo lyrické reflexie, ukazuje im, ako sa dá vstupovať do krajiny obrazu, čo si treba všimnúť, ako sa dá o obraze uvažovať. Jej kunsthistorické vzdelanie jej umožňuje vidieť umelecké diela v kontexte svojej doby a takýmto spôsobom prináša (nenápadne a nenásilne) poznanie aj

detskému adresátovi. Je to zaujímavý a aj celkom napínavý príbeh umenia. Navyše, všetky obrazy sú vizuálne dotvorené ilustráciami Miloša Koptáka a Denisy Stanislavovej (udialo sa tak predovšetkým z pragmatických dôvodov – kvôli autorským právam), a práve tieto kresby dodávajú obrazom nový

rozmer a privádzajú dieťa k uvažovaniu nad ďalšími súvislosťami. Jemné perokresby v obraze aj mimo neho prinášajú čitateľom istý kľúč k interpretácii obrazu aj jeho slovesného stvárnenia, dôležité však je, že sú tu vkladané s citom, nevyrušujú dieťa pri vnímaní.

Za každou verbálnou interpretáciou obrazu (maľby), ktorá má vždy aj zaujímavý názov (ako pozvánku do príbehu), a akosi „zastávkou“ vo svete umenia je jednotiaci hlas, jedna perspektíva – hlas tichej rozprávačky Jany Bodnárovej ako sprievodkyne dieťaťa po „svojej“ galérii. Privlastňovacie

zámeno moja v názve

možno totiž čítať dvojakým spôsobom: je to Bodnárovej galéria a zároveň je to galéria každého čitateľa tejto knižky.

Jana Bodnárová sa čitateľovi prihovára jazykom, ktorý mu je blízky, vťahuje ho do príbehov jednotlivých obrazov cez mnohé otázky: „O čom to ustavične, už vyše päťsto rokov, spievajú dvaja speváci a jedna speváčka? O láske? O vianočných anjeloch? O hrách v zámočkej záhrade?“ (s. 22, uvažovanie nad olejomaľbou talianskeho renesančného maliara Lorenza Costu Koncert, 1485 – 1495). Tiež čitateľa aktivizuje cez priame oslovenia: „A teraz pssst! Ticho! Kráčať po špičkách! Maliar nám otvára dvere. Ideme na neohlásenú návštevu.“ (s. 54, z reflexie olejomaľby moderného maďarského maliara Józsefa Rippl-Rónaia Flox a Filox, 1903).

Kompozícia knihy je dôsledne premyslená. Bodnárová na každej dvojstrane predstavuje čitateľom verbálne aj vizuálne vždy nové dielo v chronologickom radení. Je veľmi zaujímavé, že si z výtvarných dejín nevyberá vždy iba tie najslávnejšie osobnosti, ale skladá vlastný, precitýny príbeh umenia. (P: snímka 6, Opis obrazu Simoneho Martiniho: Zázračná záchrana dieťaťa padajúceho z balkóna (Bodnárová tento obraz nazvala Pársekundovým filmom): Krátky opis obrazu: Martini bol stredoveký maliar,

žiak slávneho maliara Giotto. Obraz v knihe JB má výrazný dramatický potenciál, skladá sa akoby z dvoch sekvencií, zobrazujúcich záchranu dieťaťa padajúceho z balkóna. Na jednej časti obraz sa dieťa aj s vyloženou balkónovou doskou prudko rúti k zemi, nad ním k nemu vystiera ruky sv. Augustín a dieťa zachraňuje. V druhej časti obrazu vidíme zachránené dieťa v náručí susedov, ktoré – ešte stále trochu v šoku – kýva na pozdrav svojej vystrašenej mame. Mnoho stredovekých aj ranorenesančných obrazov doslova rozprávalo svojim divákom príbehy. Väčšinou to boli výjavy zo stretnutí so svätými či svätcami, dramatické výjavy. Takéto obrazy prinášali ľuďom príbehy bez slov a zároveň ich učili, akým spôsobom sa treba na obrazy pozerat' – zľava doprava, zhora nadol) Ako píše Zuzana Stanislavová (2006): „Výsledné lyrické impresie a rekonštrukcie (možných) drám skrytých vo výtvarnom diele sú esteticky pôsobivé a zároveň nenápadne a nevtieravo inštruujú, akým spôsobom možno vnímať a zažívať umelecké výtvarné dielo.” (s. 8 – 9) V tejto súvislosti treba ešte vyzdvihnúť aj fakt, že Bodnárovej úmysel odhaliť pred detským čitateľom možnú “drámu” ukrytú v obraze sa odráža aj v tom, že takmer všetky vybraté obrazy v Mojej prvej galérii majú v sebe tento dramatický potenciál a zároveň v mnohých z nich figurujú deti (či už ako hlavné alebo vedľajšie objekty výtvarného stvárnenia). (P: snímka 7)

Ako sa dá s takouto knihou pracovať s deťmi a k čomu nás môže inšpirovať?

Už pri ukážke Zázračná záchrana dieťaťa nachádzame viacero inšpirácií: Jednak si s deťmi všímame, ako sa v niektorých obdobiach vývinu umenia vizuálne zobrazovali deje, a môžeme to porovnať so súčasnosťou (sukcesívne zobrazovanie deja v stredovekých maľbách sa podobá dnešnému zobrazovaniu vizuálnych sekvencií v komikse, či filme).

Takisto sa môžeme spolu s Bodnárovou zamýšľať nad tým, čo predchádzalo situácii na obraze, čo sa priamo udialo pred našimi očami, a aké je možné pokračovanie. (Čo povie mama svojmu zachránenému dieťaťu?)

Tiež si všímame, akými detailmi je obraz doplnený (kvety na balkóne, vtáčik hore nohami ako odľahčujúci element celého príbehu, vykúkajúci susedia – výtvarné riešenia Miloša Koptáka a Denisy Stanislavovej). c1) V tomto

prípade by bolo možné aj vyzvať deti k tomu, aby sa prípadne samy pokúsili niečo jednoduché dokresliť).

Vieme sa sústrediť na emócie zobrazených figúr/postáv (strach, zdesenie, zvedavosť, sústredenosť – sv. Augustín, úľava a podobne).

Ďalšou možnosťou je porovnávanie obrázkov a porovnávanie príbehov – (P: snímka 8; sú tu dva obrazy: Honoré Daumier: Bremeno (1850 – 1853, olej na plátne); Bodnárová ho nazvala POHĽAD Z OKNA;

Georges Rouault: Kristus na predmestí (1920, olej na plátne); Bodnárová ho nazvala NOČNÁ CESTA. Pri pohľade na tieto obrazy si všimame zobrazené postavy (ako hlavný motív obrazu – vidíme to aj podľa umiestnenia postáv), ich výraz, postoj/pohyb, v akom sú zachytené; prostredie, v ktorom sú postavy umiestnené, časť dňa, všimame si farebnosť (tlmené farby, u Rouaulta aj ostré kontúry) a podobne. Takýto podrobný rozbor obrazu pomáha dieťaťu pochopiť jeho dramatický potenciál, učí ho, ako sa môže na obraz pozeráť, ako ho môže pochopiť.

Obraz Jeana Chardina: Mydlové bubliny (1734) (P: Snímka 9) zachytáva inú atmosféru. Chardin bol francúzsky maliar zátiší a výjavov pokojného, domáceho života. Je známy pre svoj intímny realizmus, pokojnú atmosféru a prácu so svetlom.

Potom, ako si s deťmi opíšeme, čo sa deje na obraze (aj s využitím textu Jany Bodnárovej: Deň ako mydlové bubliny), si môžeme všímať detaily. Práve takáto analýza detailov môže viesť k dotváraniu obrázku (P: Snímka 10), pričom sa s deťmi dajú využívať rôzne výtvarné techniky (kresba ceruzkou, perokresba, maľba s vodovými farbami, s temperou, či dokonca koláž). Dôležité je, aby si dieťa uvedomilo základné znaky obrazu (pokoj, pohodu, zobrazenie detí – staršieho a mladšieho pri hre).

Priradovanie názvov k obrázkom (P: snímka 11; názvy JB: Vietor, Ticho, Bremeno, Ľahká ťarcha kvetov) možno priradovať k jednotlivým obrazom podľa pozorovaných znakov, resp. vymýšľať obrazom nové, originálne názvy (aj podľa opisov, príbehov, ktoré čitateľom poskytuje J. Bodnárová). Obrazy Edwarda Hoppera, amerického (realistického) maliara 20. storočia (P: snímka 12, 13), sú zamerané na zobrazovanie každodenného života v meste, H. často šokoval divákov zvláštnymi výjavmi známeho prostredia. Sú tu zobrazené anonymné postavy, momentky z každodenného života, ktoré často zobrazujú osamelosť, izoláciu a majú zvláštne napätie. Hopper majstrovsky využíva svetlo – akoby izoluje objekty v priestore – napríklad

aj pri prudkom rannom svetle. Práve tento dramatismus sa dá tiež rôzne využívať – podobne, ako to urobila Jana Bodnárová – navodiť atmosféru detektívneho príbehu s tajomstvom alebo tajomným pozorovateľom. Pri izolovaných detailoch (P: snímka 14) sa môžeme vcítiť do postáv žien z daného obrazu a môžeme sa pokúsiť o vnútorný monológ (ja-rozprávanie, zmena uhla pohľadu a pod.).

Izolované detaily z Hopperovho obrazu (P: snímka 15) nám môžu slúžiť na ďalšie dotváranie – napríklad aj v jednoduchých grafických programoch – kde si napríklad môžeme vyskúšať rozličné filtre, farebnosť, línie a pod (v power-pointe sú použité rôzne filtre, ktoré poskytuje samotný program – vidíme líniu ženského tela akoby cez sklo, čierno-biele zobrazenie, a potom akoby rozrastovaný obrázok, na ktorom sú zasa výborne viditeľné farby).

Obrazy E. Hoppera sú špecifické svojou sugestívnou farebnosťou (akoby tón v tóne) a využívaním svetla a tieňa, zobrazovanými témami – na niektorých obrazoch až vidieť, nad čím postavy premýšľajú, ako sa v danej situácii cítia. (P: snímka 16) Preto sa aj stali inšpiráciou na filmové a fotografické spracovanie (P: snímka 17). Práve tu je opäť priestor na dotváranie príbehu – čo predchádzalo situácii na obraze, ako sa tam postava ocitla, prečo je sama, ako sa cíti, čo prežíva, kam sa pozerá, čo sa stane o chvíľu, čo sa stane o pár hodín, čo sa stane o deň, o týždeň a pod.

Všetky uvedené nápady na prácu s knihou Jany Bodnárovej Moja prvá galéria sú zamerané na pochopenie vzájomných súvislostí medzi výtvarným a slovesným umením a môžu používateľov inšpirovať k podobným aktivitám aj s inými knihami (či už ide o literárne diela s výtvarným potenciálom, alebo výtvarné diela s literárnym potenciálom).

Pramene:

BODNÁROVÁ, J., 2005. Moja prvá galéria. Košice: Vienala. ISBN 80-89232-00-0.

Literatúra:

ARISTOTELES, 1993. Poetika. Praha: GRYP. ISBN 80-85829-01-0.

CHRISTERN, J., 2004. Ranokresťanské umenie. In Svetové dejiny umenia.

LAROUSSE S. A. 1990. s. 193 – 201. ISBN 80-7181-937-9.

KLIMEŠ, J., 2015. Hľadání významu v umělecké narativní ilustraci. Brno: Filozofická fakulta MU. ISBN 978-80-210-8059-1.

PETÁKOVÁ, D., 2019. Poetologické aspekty obrazových naratívov [dizertačná práca]. Košice: FF UPJŠ.

PEYRE, Ch., 2004. Západná Európa od praveku po Keltov. In Svetové dejiny umenia. LAROUSSE S. A. 1990. s. 1 – 7. ISBN 80-7181-937-9.

STANISLAVOVÁ, Z., 2006. Keď neprší, aspoň kvapká. Pôvodná tvorba pre deti a mládež v roku 2005. In Bibiana, revue o umení pre deti a mládež, roč. XIII, č. 2/2006. s. 1 – 10. ISSN 1335-7263.

Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/browse/Visual-Arts>

KRAJINA, KDE JE VILA VILÔČKA

Renáta Hlivková, knižnica pre mládež mesta Košice

Spoznáme Švédsko a život a tvorbu spisovateľky Astrid Lindgrenovej. Predstavíme si knihy z náučnej a krásnej literatúry pre deti, ktoré môžu zahnať nudu, obohatiť o nové informácie a prebudiť detskú zvedavosť, čo je už len krôčikom k tomu, aby malí čitatelia siahli po knihe a čítali.

Cieľová skupina: 3. - 4. ročník ZŠ

Doba trvania: 50 min.

Pomôcky:

- papiere so slovami (planéta, hviezda, asteroid, glóbus, atlas, sever, juh, ostrov, Viking, gazdovstvo, brest, historické jadro, dynamit, kôlnička)
- glóbus
- obrázkový materiál
- 17 nalepovacích kartičiek (7x10 cm), na ktorých sú jednotlivé písmená mena spisovateľky ASTRID LINDGRENÓVÁ
- flipchart
- stôl alebo lavica na vystavenie kníh
- výkres formátu A3 poskladaný do harmoniky s ôsmimi záhybmi – na jednej strane obrázok Pipi, na druhej strane na každom záhybe napísané jedno meno malej hrdinky: Pipilota Viktuália Roleta Zlatka Efraimová Pančušísková Dlhá Pančucha
- test k vypočutému s bodovaním a vyhodnotením

Priebeh aktivity

Deti usadíme do polkruhu, privítame ich, predstavíme sa navzájom. Vysvetlíme a ukážeme im knihy z náučnej a krásnej literatúry pre deti.

Opýtame sa kam by jednotlivito predstavované knihy zaradili. Zdôrazníme aký význam majú knihy pre ľudí a zvlášť pre detského čitateľa.

Rozdáme papieriky so slovami, ktoré deti prečítajú a jednotlivito si slová vysvetlíme.

Na glóbusu si ukážeme, kde sa nachádza Európa, Slovensko, kde je juh, sever a severské krajiny.

Predstavíme si knihu Obrázkový atlas alebo Príručku pre malých zvedavcov od 7 rokov kapitolu Škandinávia/Švédsko (Ikar, 2006, str. 44 – 45)

Rozprávanie o Švédsku

- zalesnená krajina s vnútrozemskými vodnými plochami
- švédski Vikingovia boli kedysi postrachom Európy
- hlavné mesto Štokholm je jedno z najkrajších a najmodernejších miest Európy, leží na 14 ostrovoch, historické jadro tvoria tri ostrovy – predstavíme deťom knihu Príbehy veľkých aj malých miest, (Sekaninová, Š. – Cenkl, J., Albatros, str. 44 – 45 Štokholm; Du gamla, du fria..., Slniečko, 2006, roč.61, č.1, s. 6-8.
- národným športom je hokej
- Švédi sú veľmi hrdí na svoj jazyk, ale plynulo hovoria aj angličtinou, filmy sa nedabujú
- Významná osobnosť – Alfred Nobel a jeho cena – predstaviť knihu Otázky a odpovede pre deti Čo je to ?/ Vynálezy od staroveku (Viktoria Print, 2006) str. 60 / Kto vynašiel dynamit..... - prečítať
- ukázať obrázok dievčatka s pehavou tvárou a dvoma hrdzavými vrkôčikmi – deti hádajú kto je na obrázku – po Alfredovi Nobelovi je jednou z najznámejších Švédov Astrid Lindgrenová –

Deťom ukážeme obľúbenú knihu Pipi Dlhá Pančucha, jej rôzne vydania, opýtame sa či sa už s knihou stretli, kto si ju už prečítal. Opýtame sa ako znie celé meno hlavnej hrdinky. Otočíme obrázok a ukážeme a prečítame spolu s deťmi celé Pipino meno. Potom poskladáme papier ako harmoniku a jednotlivé jej časti potom po jednom mene rozkladáme a deti ich prečítajú nahlas. Po prečítaní necháme na 30 sekúnd rozložený celý papier, aby si každé dieťa mohlo čítať zrakom len pre seba a zapamätať si tak celé meno

hrdinky. Potom deťom prečítame úryvok z knihy Pipi Dlhá Pančucha (Mladé letá, 2007, str. 25 – „Tomi a Anika...“ až po str. 27 – „... je pridlhé meno.“). Vyzveme odvážlivcov nech skúsia opakovať celé meno spamäti.

Rozprávanie o spisovateľke Astrid Lindgrenovej

- predstaví deťom knihu Príbehy na dobrú noc pre rebelky – časť o Astrid Lindgrenovej (Albatros, 2018, str. 26), ukážeme im ilustráciu patriacu k nej
- o živote a tvorbe Astrid Lindgrenovej rozprávame ako rozprávku a zdôrazníme deťom, že rozprávanie je vtedy krásne, keď sa aj krásne počúva
- narodila sa 14. 11. 1907 vo Wimmerby na juhu Švédska – ukážeme mesto v mape obrázkového atlasu a spolu s deťmi skúsime vypočítať koľko sviečok na torte by mala spisovateľka tohto roku v novembri 2021
- prežila šťastné detstvo s rodičmi, bratom a dvoma sestrami – skúsime ako deti počúvať – položíme im kontrolnú otázku: Koľko detí mali rodičia Astrid Lindgrenovej?
- odraz detstva na rodinnom gazdovstve opísala v príbehoch detí v knižke Deti z Bullerbynu – ukážeme ju deťom
- ako tínedžerka sa módne obliekala, milovala tanec a dokonca spôsobila vo Wimmerby senzáciu, bola prvá ostrihaná dievčina v mestečku
- túžila byť novinárkou v miestnych novinách, keď sa dozvedela, že čaká bábätko, odišla do hlavného mesta – deti si skúsia spomenúť na názov hlavného mesta Švédska
- ako mladá mamička nemala veľa peňazí, a tak dala svojho syna Larsa pestúnom do susedného Dánska
- tak ako sa v rozprávke strieda zlo s dobrom a šťastím, tak aj mladú Astrid našlo šťastie, vydala sa za pána Lindgrena, malého Larsa si priviedla domov a neskôr sa jej narodila dcérka Karin
- počas večerov Astrid Lindgrenová vymýšľala a rozprávala svojej dcérke bláznivé príbehy o 9-ročnom dievčatku, ktorému meno Pipi Dlhá Pančucha vymyslela Karin
- keď mal mať Karin desať rokov, spisovateľka si vyvrtila členok a nemohla ísť dcére kúpiť darček, preto spísala príbehy a vyrobila jej originálnu knihu
- neskôr, keď text tejto knihy poslala do literárnej súťaže, zvíťazila, a to sa stalo základom úspechu obľúbenej knihy
- dospelým sa kniha nepáčila, deťom však áno

- kniha a jej pokračovania priniesli spisovateľke medzinárodnú slávu, boli preložené do vyše 70 jazykov

Kde nájsť v knižnici knihy Astrid Lindgrenovej

- opýtame sa detí, ako by vyhľadali knihu Pipi Dlhá Pančucha v knižnici
- spolu zvolíť postup – nehľadáme ju v náučnej literatúre (aj keď sa z nej veľa nového dozvieme), ale medzi krásnou literatúrou v jej detskom oddelení pod písmenom L
- predstavíme si ďalšie dve knihy spisovateľky:
- Emil z Lönnebergu, veľký šibal, ktorý je často za trest zatvorený v stolárskej dielničke – kôlničke a vyrezáva si drevených panáčikov
- privedieme deti k predstave temného lesa, dvoch zbojníckych kapitánov Mattissa a Borka, ktorí sa nemajú v láske, každý z nich má dieťa, Mattiss má dcéru Ronju a Bork má syna Birka
- ak si chcú prečítať krásny príbeh o priateľstve a odvahe, stačí sa začítať do knihy Zbojníkova dcéra Ronja - knihu deťom ukážeme

Dost' bolo rozprávania, počúvania, predstavovania si...

- vyzveme deti aby sa postavili, ubezpečíme ich, že drepy ako Pipi robiť nebudeme – opýtame sa, či si pamätajú koľko drepov niekedy urobila (43)
- pripravíme deti na nadchádzajúci test o všetkom, čo dnes počuli, krátkou rozcvičkou
- prstami jednej ruky urobia písmeno L, pričom zvyšné tri prsty majú dole
- palcom a ukazovákom druhej ruky znázornia zobáčik, pričom tri prsty majú hore - na znamenie si polohy prstov na rukách menia - takto striedať aspoň 6x
- vysvetlíme deťom, že si precvičili mozgy, poďakujeme im, pochválime ich a usadíme

Čo sme sa dozvedeli

- na flipcharte alebo stole je z jednotlivých kartičiek s písmenami poskladané meno ASTRID LINDGRENOVÁ
- deti po jednom vyberajú a otáčajú písmeno, ktoré chcú

- na druhej strane každého písmena sú body, ktoré po správnej odpovedi deti získajú (body zapisuje učiteľka, alebo jedno z detí)

A – 1 bod – Ako sa volá domček, v ktorom býva Pipi? (Vila Vilôčka)

S – 2 body – Kto vymyslel meno hlavnej hrdinky Pipi? (dcéra Karin)

T – 2 body – Nájdite vo fonde jednu, či viac kníh od Astrid Lindgrenovej.

R – 2 body – Koľko rokov má Pipi? (9)

I – 2 body – Čou dcérou bola hrdinka jednej z kníh – Ronja? (zbojníkovou)

D – 1bod – S kým sa Pipi skamarátila? (Tomy a Anika)

L – 3 body – Skúste povedať celé meno Pipi Dlhej Pančuchy.

I – 1 bod – Ako sa volala Lindgrenovej prvá kniha? (Pipi Dlhá Pančucha)

N – 1 bod – Koľko rokov by mala spisovateľka budúci rok? (115)

D – 2 body – Kto je Emil z Lönnebergu? (malý šibal, knižný hrdina)

G – 3 body – Aký je švédsky národný šport? (hokej)

R – 1 bod – V ktorej knihe opísala Astrid svoje detstvo? (Deti z Bulerbynu)

E – 3 body – Aké je hlavné mesto Švédska? (Štokholm)

N – 3 body – Na koľkých ostrovoch leží hlavné mesto Švédska? (14)

O – 1bod – Kto žije s Pipi vo Vile Vilôčke? (Pán Galán a Alfréd)

V – 2 body – Pamätáte sa na meno Ronjinho kamaráta? (Birk)

Á – 3 body – Ako vznikla knižka Pipi Dlhá Pančucha?

Vyhodnotenie

1 – 9 bodov – Mali by ste si prečítať aspoň 1 knihu A. Lindgrenovej.

10 – 19 bodov – Skúste si prečítať všetky knihy A. Lindgrenovej.

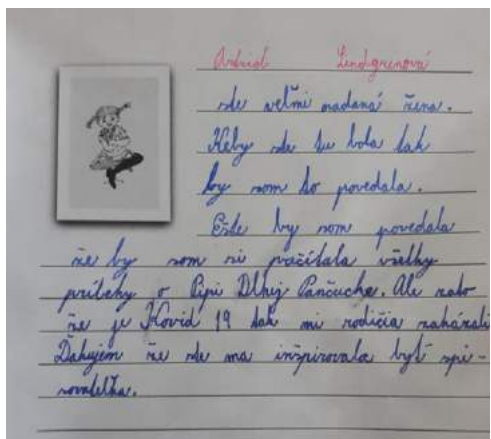
20 – 30 a viac bodov – Napíšte krásny list A. Lindgrenovej ako poďakovanie za jej krásne knižky. Doneste ho do knižnice a spolu zo všetkých listov pre Astrid Lindgrenovú urobíme výstavku.

Záver

Pochválime deti a porozprávame im ešte o tom ako Astrid Lindgrenová odpisovala každé ráno na listy. Spisovateľka kedysi navštívila aj Slovensko a nazvala ho Wunderland – Krajina zázrakov.

Krajinu zázrakov robia aj deti a všetci, ktorí v nej žijú. Na rozlúčku si pripomenieme slová z knihy Príbehy na dobrú noc pre rebelky:

„Šibalstvo nie je niečo, čo si len tak vymyslíte. Jednoducho sa prihodí.“

DETI HURÁ DO ČÍTANIA (NAŽIVO VERZUS ONLINE)

Zlatica Brodrianska, Krajská knižnica E. Štúra vo Zvolene

Komparácia živých podujatí s online podujatiami

Zdalo by sa, že knižnica, budova ktorá stojí neďaleko námestia, nemôže mať problémy s návštevnosťou. Nie je to však celkom pravda, hoci je nutné uviesť, že krajská knižnica vo Zvolene nemá zriadenú ani jednu pobočku na základnej škole a tak je v tomto ohľade v značnej nevýhode. Detskí používatelia tvoria významný podiel na návštevnosti knižníc, preto je výhodou mať na základných školách svoje pobočky s profesionálnymi knihovníkmi, nakoľko sú potom jej služby deťom ľahko dostupné a najmä prístupné počas celej doby vyučovania i prestávok. Podobne ako iné knižnice na Slovensku, i tá zvolenská bojuje o každého čitateľa, aby tak spĺňala niekedy až príliš optimisticky nastavené štandardy návštevnosti. Snaží sa realizovať podujatia podľa požiadaviek verejnosti, pre všetky vekové kategórie a zadarmo, ale napriek tomu záujem o jej služby zo strany verejnosti nie je taký, ako by knihovníci očakávali. Iste má na túto skutočnosť vplyv aj obrovský počet médií, internet a v mestách najmä množstvo iných príležitostí na trávenie voľného času, tak je tento jav možno aj prirodzený. Zdá sa, že v súčasnosti vo verejnosti prevláda názor, že všetko sa dá nájsť na webe a časť verejnosti ešte stále pokladá knižnice za zastarané inštitúcie o ktorých činnosť sa nezaujímajú a o ktorých si myslia, že len spravujú a požičiavajú knižné fondy. Preto sa knižnice musia neustále snažiť o propagáciu aj svojich menej tradičných, ale moderných služieb, ktoré verejnosti poskytujú. Zvolenská knižnica zaviedla v ostatnom období tieto nové služby: výroba odznakov s vlastným motívom, požičiavanie elektronických kníh, predaj tašiek s motívom budovy knižnice, darčkový čitateľský preukaz, možnosť platiť bezkontaktné, donáška kníh seniorom a chorým priamo domov, semienkáreň pre záhradkárov a iné. Posledné

mesiac plne obmedzujúcich karanténnych opatrení, napriek spomínanej realite, presvedčili knihovníkov o tom, že ich práca má význam. Do knižnice smerovalo množstvo telefonátov, dotazov a e-mailov najmä v čase, keď bola zatvorená. Krajská knižnica zaznamenala od jari roku 2020 až do dnes, zvýšený záujem o požičiavanie elektronických kníh a veľmi výrazne narástol počet online registrácií nových používateľov. O dôležitosti čítania a tým i kultivovania jednotlivca a spoločnosti, vedeli knihovníci už dávno pred tým, ako vznikol dnešný celospoločenský "boom" propagácie čítania a vznik aktivít podporujúcich čítanie u detí.

Ujali sa ich okrem knižníc aj štátne inštitúcie pôsobiace mimo kultúry, občianske združenia i vplyvné osobnosti. Táto skutočnosť je samozrejme chvályhodná a aj preto pri podobných aktivitách knižnica často spolupracuje. Podujatia v knižnici boli oddávna zamerané najmä na deti, aby u nich pomáhali vytvárať návyky na čítanie a navštevovanie knižnice. V spolupráci s pedagógmi materských a základných škôl boli v krajskej knižnici vo Zvolene, podobne ako v mnohých iných zrealizované stovky, ba možno tisícky podujatí, ktoré boli zamerané na propagáciu čítania a literatúry. Pedagógovia a knihovníci sa snažia využívať schopnosť detského mozgu nasávať nové vedomosti a zvolili zážitkové učenie ako jednu z najúčinnějších foriem učenia sa. Odjakživa sa aj vo zvolenskej knižnici organizovali besedy s tvorcami detských kníh. Mnohí z nás si z detstva pamätajú, aké dôležité a atraktívne boli pre nás živé stretnutia s výraznými osobnosťami. V dnešnej dobe je pomerne náročné priviesť do knižnice spisovateľa alebo ilustrátora, či akúkoľvek vplyvnú osobnosť z oblasti kultúry, najmä ak zväzíme obmedzené finančné možnosti knižnice. Uvedený problém sa dotýka najmä knižníc, značne vzdialených od centra pôsobenia väčšiny umelcov na Slovensku - teda od Bratislavy. Zo strany umelcov je

Krajská knižnica L. Štúra
ponúka novú službu pre verejnosť:

ODZNAKOVAC

Stroj na odznaky s vlastným motívom alebo s logom knižnice

- Skvelá aktivita pre deti aj dospelých!
- Nakreslí si vlastný motív a my ti pomôžeme s výrobou odznaku.
- Vyber si až z dvoch veľkostí:
Väčší - 1,- €
Menší - 0,50 €

Stroj na výrobu odznakov nie je samozostudny. Nájdete ho v Oddelení pre deti a mládež. Pre viac informácií nás kontaktujte.

pochopiteľné, že bez aspoň symbolického honoráru nie sú vždy ochotní precestovať stovky kilometrov na podujatie do knižnice. Situácia sa pre

zvolenskú knižnicu zmenila po vzniku Fondu na podporu umenia a jeho finančnej podpore, vďaka ktorej môže knižnica už niekoľko rokov organizovať spoločné stretnutia žiakov s tvorcami detských kníh. Celý projekt dostal názov Deti hurá do čítania. Zámerom projektu je organizovať podujatia pre žiakov základných škôl, ktoré sú primárne založené na stretnutiach s autormi a ilustrátormi kníh pre deti. Cieľom je vzbudiť u žiakov záujem o čítanie, dostať do ich povedomia informácie o slovenskej literatúre, podporiť ich výtvarné zručnosti, prezentovať ich tvorbu verejnosti a spropagovať knižnicu ako inštitúciu, ktorá

môže prirodzene koexistovať so školou. Ideovým východiskom bol klesajúci záujem detí o čítanie, o čom svedčia aj výsledky certifikovaných meraní, ktorými sa zistilo, že slovenské deti zaostávajú v čitateľskej gramotnosti za priemerom krajín OECD. Snahou bolo, viac prehĺbiť spoluprácu knižnice s pedagógmi v meste a širšom regióne, aby svojich žiakov častejšie privádzali do knižnice a aby sa knižnica stala prirodzeným miestom ich stretávania sa. Podujatia sú realizované formou besied, literárno-ilustračných tvorivých dielní a výstav výtvarných prác žiakov, ktoré deti pripravili v tvorivých dielnach s ilustrátormi. Model založený na interakcii autorov literárnych diel, ilustrátorov a žiakov sa osvedčil a aktivity sa stali významným doplnkom výchovno-vzdelávacieho procesu. Besedy a tvorivé dielne v knižnici sa stali obľúbenými podujatiami, o ktoré sa pedagógovia začali intenzívne zaujímať a spolu so svojimi triedami žiakov sa na ne vopred objednávajú. Za posledné roky realizácie niekoľkých sérií podujatí Deti hurá do čítania, zaznamenali knihovníci najmä bezprostredne po podujatiach zvýšený záujem o požičiavanie kníh od tvorcov, s ktorými sa deti práve stretli. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že aktivity tohto typu, ktoré sú založené na priamom kontakte detských čitateľov s autormi, podnecujú záujem o čítanie. Navyše aj podľa odborníkov sa tento spôsob popularizácie literatúry a

čítania, pri ktorom sú podporené aj interpretačné aktivity detí, javí momentálne ako jeden z najúčinnějších. Stretnutia detí s umelcami dávajú šancu, že oslovia veľký okruh detí. Počas stretnutí, deti navyše získavajú záložky do kníh s profilmi pozvaných tvorcov, ktoré slúžia aj ako podpisové kartičky. Môžeme len predpokladať, že tak, ako si deti radi odkladajú rôzne predmety, či podpisy osobností na pamiatku, tak sa aj záložky môžu stať predmetom ich zbierok a spomienkou na príjemne strávené chvíle v knižnici. Je tiež dôležité pripomenúť, že za kvalitou a obľúbenosťou aktivít Deti hurá do čítania stoja okrem samotných pozvaných hostí aj dokonale pripravení knihovníci z oddelenia literatúry pre deti a mládež, ktorí disponujú profesionálnym prístupom k deťom a podujatia sa stali obľúbenou súčasťou ich práce. Besedám a tvorivým dielňam predchádzajú predprípravné aktivity a intenzívna práca s deťmi buď v knižnici, alebo školách. Detskí účastníci sú tak už pred podujatím dôkladne oboznámení s tvorbou pozvaného literárneho host'a či výtvarníka. Aj z toho dôvodu sú stretnutia zakaždým mimoriadne živé a prichádzajú na ne žiaci najčastejšie v rámci hodín slovenského jazyka a výtvarnej výchovy. Nie je výnimkou, že o aktivity majú záujem aj školské kluby detí. Projekt Deti hurá do čítania knižnica realizuje už niekoľko rokov po sebe a ročne knižnicu navštívi 5 až 12 slovenských spisovateľov a ilustrátorov. Knižnica pozýva tvorcov, ktorí už za svoju tvorbu získali celoštátne, prípadne zahraničné ocenenia. V nedávnej minulosti boli v knižnici na besedách spisovatelia: Lubomír Feldek, Oľga Feldeková, Ján Uličiansky, Gabriela Futová, Roman Brat, Juraj Červenák, Danuša Dragulová Faktorová, Marta Hlušíková, Braňo Jobus, Valentín Šefčík, Alexandra Salmela, Toňa Revajová a mnohí ďalší. Tvorivé dielne s deťmi viedli výtvarníci: Martin Kellenberger, Roman Regitko, Martina Matlovičová, Vladimír Král, Juraj Martiška a iní. Výnimkou sa stali roky 2020/2021, kedy nepriaznivá epidemiologická situácia prerušila činnosť knižníc, výchovno-vzdelávací proces a obmedzil sa život v celej spoločnosti. Počítač, internet a

sociálne siete sa stali jediným nástrojom na spojenie knižnice s čitateľskou verejnosťou. Knižovníci spočiatku neboli mentálne a technicky pripravení na prácu s čitateľskou verejnosťou bez priameho sociálneho kontaktu. Sociálne siete dovtedy využívali ako doplnkový marketingový nástroj pre posilnenie propagácie podujatí realizovaných face to face. Ak nechceli stratiť spojenie so svojimi používateľmi, vytvorili si novú taktiku pre každú cieľovú skupinu. Knižovníci v krajskej knižnici sa spočiatku odmietali pripomínať sa deťom cez internet, nakoľko sa im zdalo neprijateľné, aby deti po online vyučovaní mali znova pozeráť do monitorov počítačov. Napokon sa pod tlakom online čítaní pre deti, ktoré realizovali iné knižnice, inštitúcie, či mediálne známe osobnosti vzdali a niekoľko videočítaní predsa len pripravili a umiestnili do najväčšej internetovej databázy videí YouTube. Neskôr knižnica videovstupom podporila celoslovenskú kampaň Les ukrytý v knihe, pripomenula sa na sociálnych sieťach deťom, ktoré mali naplánované stráviť v knižnici Noc s Andersenom, či zverejnila videá vlastných tvorivých dielní. Samozrejme, knižovníci nie sú herci a knižnice nedisponujú potrebnou technikou na prípravu kvalitných video či audio nahrávok. Preto knižovníkov z oddelenia literatúry pre deti a mládež stálo nesmierne veľa úsilia pripraviť vhodné scenáre a vo videách aj účinkovať. Ďalší knižovníci sa museli naučiť kvalitne nahrávať videá, strihať ich, ozvučovať a pripravovať vhodné animácie. Spomínané problémy mali zrejme v každej knižnici. Ešte v máji a júni minulého roku stihla knižnica v rámci Deti hurá do čítania naživo zrealizovať 2 stretnutia so spisovateľmi, aj keď v obmedzenom režime, lebo jedno podujatie mohlo byť naraz len pre jednu triedu. Vlni na jeseň mala knižnica opäť pripravené dve živé podujatia - jednu besedu so spisovateľkou a jednu ilustračnú tvorivú dielňu. Samozrejme, opäť nastúpili karanténne obmedzenia a živým hromadným podujatiam v knižniciach bol od októbra nadhlo koniec. Tento stav pretrváva dodnes. Aj spomínané podujatia s literárnymi osobnosťami sa sčasti preniesli do virtuálneho priestoru, ale nie prostredníctvom videostreamovania – čiže prenosu videí besied priamo v reálnom čase a za účasti hostí, ale knižnica si našla trochu odlišný spôsob prezentácie. Knižovníci pripravili krátke zábavné animácie a nimi najmä deťom

pripomenuli spisovateľku a výtvarníka, ktorí sa mali s nimi stretnúť v knižnici. Samozrejme, pred tým boli opäť oslovené školy a uvedené videá o umelcoch im boli ponúknuté na oživenie vyučovacieho procesu. Boli pripravené a zdieľané aj ďalšie animácie nielen pre deti, ale aj pre dospelých. Pedagógmi a deťmi obľúbenými sa napríklad stali: videoskeč k významnému životnému jubileu autorky detských kníh Gabriely Futovej, animácia k 100. výročiu narodenia spisovateľa Ruda Morica, či videoklip k informačnej výchove. Úspešnou bola i videoprezentácia nových kníh pre deti a ďalšie krátke animácie. Reakcie pedagógov boli viac ako kladné, videá využili na spštenie vyučovania a preto aj napriek obmedzeniam, pozvali knihovníčky do jednotlivých tried medzi žiakov. Nasledovali realizácie podujatí v školách, ktorými knihovníci dopĺňali obsah vlastných minivideí na sociálnych sieťach. Ako sa v súčasnej dobe opatrenia pomaly uvoľňujú, mohla už knižnica realizovať aj živé podujatia, aj keď len pre šesť detí v jednom okamihu. Samozrejme, nie besedy a dielne typu Deti hurá do čítania. Napriek priaznivejšej pandemickej situácii, okres Zvolen k dnešnému dňu stále patrí k okresom, v ktorých sú hromadné podujatia detí do 15 rokov zakázané. Knižnica má však už dohodnuté živé besedy a dielne na júnové termíny a hodlá v podujatiach zo série Deti hurá do čítania pokračovať. Zostáva len veriť, že po viac ako roku trvajúcich obmedzeniach sa pedagógovia s deťmi a deti s rodičmi opäť vrátia do knižnice. Knižnica plánuje i naďalej, hoci v menšej miere, pripravovať aj videopríspevky na internet.

Zhrnutie informácií o podujatiach Deti hurá do čítania, ktoré boli zrealizované naživo

Od roku 2015 sa v krajskej knižnici uskutočnilo päť sérií besied a ilustračných tvorivých dielní, ktorých sa zúčastnilo 45 osobností zo sveta slovenskej literatúry a ilustračného umenia pre deti. Zrealizovaných bolo spolu 54 podujatí, z toho boli 3 výstavy. To, že je počet osobností menší ako počet podujatí, je vďaka tomu, že niektorí hostia boli ochotní absolvovať aj dve stretnutia s deťmi za jeden deň. Podujatia spolu navštívilo 3247 účastníkov.

Prejdeme k údajom o videopríspevkoch, či animáciách zverejnených na sociálnych sieťach krajskej knižnice. Príspevky vybrané na dnešné porovnanie so živými podujatiami, museli z dôvodu relevantnosti spĺňať niektoré podmienky. Knižnica si pre ich výber stanovila niekoľko kritérií a vybrala tie na internete prezentované príspevky, ktoré si svojim špecifickým spracovaním a charakterom vyžadovali od knihovníkov určitý druh prípravy. Boli to prípravy dramaturgií, scenárov, réžie, výber kulís a osobné prípravy na vystúpenia pred kamerou. Hlavnými ideami vybraných príspevkov bolo buď vzdelávanie, alebo napĺňanie emočných potrieb detského i dospelého diváka. O všetkých je možné tvrdiť, že svojim spôsobom mali nahrádzať prezenčné podujatia.

Porovnávalo sa 19 online príspevkov:

Môj prvý čitateľský preukaz, Informačná výchova, Oslávme marec, Tvoríme s Miškou Veľkonočné záložky, Medzinárodný deň materinského jazyka, Festival českej a slovenskej tvorby pre deti - uverejnených bolo 10 videí, Majka pre deti O smreku, Peter Uchnár, Barbora Kardošová, Všetko najlepšie Gabika Futová.

Z nich 16 bolo uvedených súčasne na Facebooku a YouTube a 3 príspevky boli uverejnené len na Facebooku. Všetky príspevky spolu zaznamenali 12 755 interakcií alebo reakcií na Facebooku a zhlíadnutí na YouTube. Čisto matematicky vzatý výsledok hovorí, že 54 živých podujatí malo menej účastníkov ako 19 online podujatí. Otázne zostáva, koľko ľudí z 12 755, ktorí reagovali na uvedené príspevky na internete, bolo jedinečných a koľkí si ešte pamätajú o čom príspevky, alebo aspoň jeden z nich boli. Snáď nie je potrebné dokazovať, že detskí diváci prítomní na skutočných besedách a dielnach si z nich iste (aspoň niektorí) pamätajú viac ako z internetových.

Zaujímavosťou je, že 3 podujatia, uverejnené len na jednej sociálnej sieti – na Facebooku, mali spolu reaktivitu 8078, z nich mal 1 príspevok výrazný náskok, a to 7300 pozretí. Z uvedeného vyplýva, že buď bol príspevok kvalitný a zaujal obsahom a spracovaním, alebo bol o osobnosti či udalosti nadmieru populárnej. Ďalšou z možností je, že dotknutý príspevok bol súčasne zdieľaný na profile, ktorý má mimoriadnu sledovanosť a pomerne veľký počet fanúšikov. Mnohými možnými alternatívami je naznačené, že množstvo pozretí, interakcií a reakcií na sociálnych sieťach je údaj veľmi zavádzajúci a relatívny. Vonkoncom nič nehovorí o kvalite samotného príspevku a preto je potrebné tieto údaje selektovať a nepripisovať im až takú dôležitosť. Je nereálne adekvátne vyhodnotiť, či všetci potenciálni diváci (klikači) príspevky aj skutočne videli, alebo len na ne klikli, zhliadli pár sekúnd a prekliki sa inam. A nie je možné vyhodnotiť ani iné parametre, ale to nie je vždy možné ani u živých podujatí.

Záver

Pozitíva živých podujatí:

- deťom umožňujú zážitkové učenie
- získanie trvalejších spomienok na podujatie - kartičky či záložky s podpisom hosťa, fotografie
- možnosť naživo klásť otázky i neformálneho charakteru
- možnosť fyzického kontaktu s hosťom
- možnosť detí požičať si od autora knižku bezprostredne po podujatí
- možnosť kúpiť si od hosťa knihu, zvyčajne za výhodnejšiu cenu
- odpadáva čas a financie na prípravu tlačených plagátov a záložiek
- vieme zistiť aspoň približný počet a vek skutočných účastníkov podujatia
- zážitok zo živého podujatia má trvalejšiu hodnotu

Negatíva živých podujatí:

- časovo náročnejšia príprava knihovníkov pred podujatím, plus administratíva
- príprava dokumentov ohľadom GDPR
- komplikované získanie fotodokumentácie s ohľadom na GDPR
- obmedzené priestory knižnice
- finančná náročnosť - honoráre, cestovné, ubytovanie pozvaných umelcov
- časová náročnosť - čas navyše nutný na presun detí do knižnice
- vzájomné vyrušovanie sa divákov

Pozitíva online sveta:

predpoklad, že bude oslovená širšia skupina divákov

diváci za podujatím nemusia nikam cestovať

efektívnosť - priestorová, kapacitná, časová

knihovník si zlepšuje svoje technické zručnosti

spôsob prípravy videí a animovaných vstupov si vyžaduje nižšie finančné náklady

odpadli honoráre a na prípravu videoanimácií stačí použiť materiál z internetu zadarmo

Negatíva online sveta:

- chýba sociálna interakcia a priamy kontakt s publikom
- chýba spätná väzba
- nemožnosť zistiť, či podujatie oslovilo cieľovú skupinu
- nedokonalé napĺňanie potrieb socializácie - chýba zážitok z osobného stretnutia
- online podujatia môžu viesť k fyzickej pasivite a pohodlnosti
- možnosť anonymných, najmä kritických a osočujúcich vyjadrení na zdieľané podujatie
- absentuje kreatívna zložka, bez výstupov (výtvarné práce detí)
- dlhšia príprava výstupu - technické spracovanie
- dĺžka príspevku - krátky výstup, povrchné spracovanie témy
- dosah iba na malú časť cieľovej skupiny
- nedostatok informácií o účasti detí na podujatí
- nestabilita internetového pripojenia
- možný deficit aplikácií potrebných na zhládnutie

- príspevky môžu sledovať len tí, ktorí sú prihlásení na sociálnych sieťach a ovládajú princíp ich fungovania

Z uvedených skúseností krajskej knižnice vyplýva to, čo bolo dokázané v podrobnejších a odbornejších analýzach, než je táto. Živé podujatia v knižnici kvalitnejšie naplňajú kultúrne i sociálne potreby nielen detí, ale aj dospelých. Svoj význam v tomto období spoločenských obmedzení, ktorých sme boli a možno ešte budeme svedkami, nadobudli aj online aktivity. Môžu vhodne dopĺňať požiadavky verejnosti aspoň po akej-takej socializácii v období lockdownu, ale nemôžu a ani nemajú nahradiť ich plnohodnotne.

Svatava Hýbnerová, Městská knihovna Hodonín, ČR

Knihovna ve školce (online)

Cílová skupina: předškoláci

Časová dotace: cca 40 min.

Cíl: přenesení prostředí knihovny do školky v době, kdy do knihovny školka nemůže

Pomůcky: notebook, mobilní telefon, knihy, hry na ukázkou, jógová abeceda, cokoli na zastínění kamery (deka)

Přivítání, povídání o knihovně, školce, o nás

Povídáme si: kde jsem já? – dlouhé jméno knihovny – Městská knihovna Hodonín (ukázat rozpažením), moje jméno, moje povolání, oslovení mé osoby = paní knihovnice („zkuste na mě všichni zavolat“ – děti volají: „paní knihovnice“)

„Kde sedíte vy, děti?“ – jméno školky, na jaké je ulici, jména dětí
Pohybová báseň „Přivítání“ z knihy „Kutálí se ze dvora...“ – děti opakují po mně pohyby i slova

Hra na detektiva

Změním něco ve svém okolí, které děti vidí (zakrýt kameru): schovám jednu z pohádkových postav, které mám za sebou a kterým předtím zmíním; změním rozložení knih v regále; oddělám židli od PC

Procházka po dětském oddělení

Připojení přes mobil s využitím přední kamery – během procházky hledáme vybrané věci (leporela na stole; svítící knihu = lustr; pruhovanou velrybu, která vyplula z knížky o klukovi, který se nechtěl učit číst a dal se k pirátům) – jakmile děti zpozorují hledaný předmět, volají „UŽ“

Pohled ven z knihovny – komentujeme, co vidíme na ulici a jestli místo poznáme

Technicky

Připojím se přes stejný odkaz v mailu, který si otevřu v mobilu. V mobilu mám staženou aplikaci Teams. Nutné předtím ztišit zvuk z notebooku + vypnout mikrofon. Zapnout kameru a mikrofon na mobilu. Možnost přepnutí na přední kameru se na displeji objeví automaticky.

Čtení

„Čeho je v knihovně nejvíc?“ = KNIH

My si spolu také nějakou prohlédneme: kniha Zvířecí počítání

Prohlížíme zvenku a s mou pomocí knihu popisujeme (velká, malá, tlustá, tenká, barevná, dětská, pěkná, hranatá, obdélníková ...) – děti navádím např. použitím protikladů. Pak prohlédneme zevnitř. S mou pomocí skládáme věty z čísel a obrázků, např. „Vidím dvě pruhované zebry.“

Ukázka toho, co se dá v knihovně půjčit kromě knih

Hry, Albi tužky + knihy – ukazují na kameru

Pohybová aktivita – jógová abeceda – k půjčení jako hra

Skládáme pozdrav na rozloučenou z písmene P, A. Popisujeme obrázek na kartě, poznáváme písmeno, cvičíme písmeno. Opakujeme 2x. Zamáváme si na rozloučenou.

Pozvánka do knihovny: „Jestli se vám knihovna líbila, můžete vzít mamku, taťku, babičku, dědu (kohokoli dospělého) a přijít se sem za mnou podívat nebo se i přihlásit a půjčit si knížku nebo hru domů.“

- ukázka dětské průkazky.

Použitá literatura

KRYGIEL, Darina. Kutálí se ze dvora--: říkejte si a cvičte. V Praze: Albatros, 2012. ISBN 978-80-00-02922-1.

HORÁČEK, Petr. Zvířecí počítání: od jedné do deseti. Přeložil Lucie HÁŠOVÁ TRUHELKOVÁ. V Praze: Albatros, 2020. ISBN 978-80-00-05993-8.

LUHANOVÁ, Hanka. Jak cvičit jógovou abecedu: návod na hravé cvičení jógy pro děti i dospělé. Ilustroval Libuše VENDLOVÁ. Praha: Lali jóga, 2013. ISBN 978-80-905140-1-0. (součástí balení Jógová abeceda)

Dlouhá cesta

Cílová skupina: MŠ (od 3 let)

Časová dotace: cca 40 min.

Cíl: představit knihovnu dětem zábavnou formou; seznámit je s vybranou knihou (příběhem) a ukázat, že příběh nemusíme jenom číst, ale můžeme si s ním i hrát

Pomůcky: kniha od Petra Horáčka – Dlouhá cesta, gymnastická obruč, oblečení trpaslíka (červená čepice, vousy z vaty, zelená vesta, černé gumáky)

Povídáme si

- Kam za mnou děti přišly? – dlouhé jméno knihovny (Městská knihovna Hodonín)

- ukázat rozpažením, moje jméno, moje povolání, oslovení mé osoby = paní knihovnice („Zkuste na mě všichni zavolat.“ – děti volají: „Paní knihovnice.“)

- Odkud děti přišly? – má jejich školka také tak dlouhé jméno?

Dnes tady nebudeme sami, bude tady s námi (ukázat knihu a děti samy řeknou kdo) ...trpaslík. Jmenuje se František. O Františkovi je celá tato kniha (ukázat knihu Dlouhá cesta). Než nahlédneme dovnitř, prohlédneme si ji pěkně zvenku. Jaká je? Malá, tenká, lehká, čtvercová, hranatá, pěkná, dětská, barevná... Malé děti navádím a napovídám (např. použitím protikladu). A

ted' můžeme nahlédnout dovnitř, do příběhu. My si do něj přímo vlezeme. Mám kouzelný kruh a tím, když prolezeme, budeme v něm. Děti i já postupně prolezeme kruhem a posadíme se na svá místa. Čtu knihu, dětem ukazují obrázky. Děti doplňují mé vyprávění, poznávají města; předvídají, jak se trpaslík zachoval v určité situaci (když došel k propasti); na závěr porovnávají, jak se trpaslík změnil; usuzují, proč už nemá tak dlouhé nohy. Po četbě vylezeme skrze kruh z příběhu a posadíme se na svá místa. Příběh můžeme číst, ale můžeme si s ním i hrát, třeba si tady „vyrobit“ trpaslíka. Vybereme dobrovolníka, který si zahraje na hlavního hrdinu. Jak to uděláme, aby např. Anička vypadala jako František? Přestrojíme ji – do čeho? Děti jmenují Františkovo oblečení a obutí. K dispozici máme čepičku, vousy z vaty, černé gumáky, zelenou vestu (čepičku dezinfikujeme po každém použití mátovou vodou). Aby to ostatním nebylo líto, zahrajeme si na trpaslíky všichni. Já budu ukazovat a říkat a děti po mně budou opakovat = hra „malý, velký, tlustý, tenký“. Děti dělají, co já říkám; já můžu dělat jiný pohyb, než říkám a tím je plést. Ale stačí pouze zrychlovat nebo zpomalovat tempo nebo narušovat pravidelnost cyklu malý – velký – tlustý – tenký.

Na začátku hry

Knihovnice: „Když se trpaslík narodí, je...“

Děti: „malý“

Knihovnice: „Nestává se to, ale když třeba někdy vyrostete, je...“

Děti: „velký“

Knihovnice: „Když hodně jí a hlavně mlsá, je...“

Děti: „tlustý“

Knihovnice: „A když nechce být tlustý a zhubne, je...“

Děti: „hubený“

Knihovnice: „My budeme říkat tenký“.

Volné prohlížení knih o trpaslících, skřítcích nebo dle vlastního výběru.

Použitá literatura

HORÁČEK, Petr. Dlouhá cesta. Praha: Pinwheels, 2017. ISBN 978-80-906921-0-7.

Něco více z práce s dětským čtenářem

Asi před 5 lety jsme se s kolegyní z pobočky rozhodly přiblížit dětem čtení a svět knížek skrze setkání se současným, tedy žijícím, autorem. Autorem, kterého mohou v knihovně potkat, povídat si s ním a poslouchat jeho vyprávění. Doufaly jsme, že tím vzbudíme u dětí zájem o kvalitní knihy a jejich četbu. Toto se nám podařilo nastartovat se známou českou spisovatelkou Petrou Braunovou, jejíž knihy pak z regálů přímo mizely. Braunová se četla ve škole i doma, rodiče si začali půjčovat její knihy pro dospělé a některé z těch dětských se dokonce staly povinnou četbou. S Petrou Braunovou spolupracujeme na poli dětského čtenářství dosud a v příštím roce se znovu chystáme na další projekt s ní.

Celoroční projekt obnáší vždy seznámení se s osobou autora a jeho knihami prostřednictvím programů pro školy v knihovně, setkání se spisovatelem naživo, opět v knihovně, a když už známe autora i knihy, pouštíme se do soutěže. V rámci vyučování, ale i individuálně doma, děti tvoří literární a výtvarné práce na dané téma inspirované jeho knihami. Nejlepší z nich, vybrané odbornou porotou, jsou v Týdnu knihoven oceněny a všechny pak vystaveny ve výstavním sále knihovny. V letošním roce jsme se takto poznali, částečně online, částečně naživo, se spisovatelkou dvojicí Klárou Smolíkovou a Jiřím Wolkrem Procházkou.

Pro ty, kteří ještě neumí číst, a mnohdy ani mluvit, pořádáme v rámci mezinárodního projektu Bookstart – S knížkou do života „Pohádkování“ v podání místní ochotnické herečky. Společně si hrajeme na pohádky, čteme, zpíváme a muzicírujeme. Maminky i děti se k nám rády vrací a název programu „Škvrňata a batolata do knihovny natotata“ se stal oblíbenou dětskou „říkačkou“.

V letošním roce knihovna slaví sté narozeniny. Slavíme 5. června, venku i uvnitř, žonglujeme, smějeme se s divadlem, tiskneme pamětní listy na historickém lisu, fotíme se v historických kostýmech, píšeme a razítkujeme retropohlednice knihovny a tak dále a tak dále, a hlavně si užíváme s knihovnou!

PRŮŘEZ PROGRAMŮ PRO 1. STUPEŇ ZŠ ONLINE I NAŽIVO

Alena Příkrylová, Městská knihovna Hodonín, ČR

Cílová skupina: 1. stupeň ZŠ

Časová dotace: cca 45 min./1 lekce

Cíl: zůstat v kontaktu se čtenáři, číst na každé lekci, poskytnout zábavu prostřednictvím on-line nástrojů, spolupracovat na otevřených úkolech, umožnit přístup ke knihám

Pomůcky: knihy, on-line nástroje – Jamboard, Wordwall, Mentimeter, Padlet,

Quizizz

Cíle a principy uvedených lekcí jsou uplatňovány i při všech lekcích naživo v knihovně.

- každá lekce obsahuje čtení, jednoduchý úkol, samostatnou práci a někdy i práci doma
- děti jsme zapojovali i do projektu Čtení pomáhá

I. třída

Procházka knihovnou

- fyzická procházka knihovnou s mobilem v ruce, představení knihovny
- z úryvků na Jamboardu hádáme pohádkové postavy (Pohádky 1)
- pomocí kartiček poznáváme známé pohádkové dvojice (na

obrazovku ukazovat vždy jednu postavu z dvojice – hlásí se děti, které znají odpověď)

Pohádky

- ofocené pohádky na Jamboardu (Pohádky 2)
- ukázky obálek pohádkových knih v Jamboardu i skutečných knih z knihovny – čtení ukázek z těchto knih (děti čtou z obrazovky)
- děti hledají doma knihy, které jsme si ukazovali, případně i jiné
- soutěžní kvíz na Wordwallu (Pohádkové postavičky)

II. třída

Pohádky do postýlky

SRAZIL, Marek. Pohádky do postýlky, aneb, Frněk, Duto a Tupo, Vaječnatka a Kropenatka, Wosan Gosan. Vydání 3., v nakladatelství Beletris 2. Ilustroval Dušislav STANĚK. Praha: Beletris, 2015. Paleček (Beletris). ISBN 978-80-7520-027-3.

- čtení 1.kapitoly na Jamboardu (postupně čtou všichni)
- pouštění videa na Youtube s autorovou písní, která je součástí 1. kapitoly
- malování Frňka – všichni malují postavičku Frňka na papír, mazací tabulku nebo přímo v jamboardu (úkol – jak jste si Frňka zapamatovali?)
- obrázky si můžou uschovat – budou pak v knihovně na výstavce

Johana s dlouhýma nohama

BRAUNOVÁ, Petra. Johana s dlouhýma nohama. Ilustroval Jiří BERNARD. V Praze: Albatros, 2016. První čtení (Albatros). ISBN 978-80-00-04317-3.

- čtení kapitoly z knihy (postupně čtou všichni)
- jména postav po čtení napíší všichni do chatu (odeslání na povel)

III. třída

Matematická pohádka O Šípkové Růžence

- děti vypočítají na Jamboardu početní příklady vhodné pro 3. třídu a výsledky zpracují podle šifrovací tabulky
- tajenka: Miluji Tě Růženko

A = 1	B = 2	C = 3	č = 4	D = 5	E = 6	Ě = 7	F = 8
G = 9	H = 10	CH = 11	I = 12	J = 13	K = 14	L = 15	M = 16
N = 17	O = 18	P = 19	Q = 20	R = 21	Ř = 22	S = 23	Š = 24
T = 25	U = 26	Ů = 27	V = 28	W = 29	X = 30	Y = 31	Z = 32
Ž = 33							

Rčení (dvě lekce)

SMOLÍKOVÁ, Klára. Čertice Dorka: nechytej mě za slovo. Ilustroval Jan SMOLÍK. V Praze: Pasparta, 2016. Pasparta pro děti. ISBN 978-80-88163-27-5.

1. lekce

- čtení vybraného příběhu z knihy Čertice Dorka, povídání o významu rčení
- zadání úkolu na příští lekci (poslat každému dítěti jedno rčení, má za úkol si doma připravit obrázek nebo připravit pantomimu na příští hodinu)

2. lekce

- prezentace úkolu, každé dítě jednotlivě představí své rčení, ostatní vidí seznam na obrazovce a hlásí se, pokud znají správnou odpověď

Bajky

Ezopovy bajky. 5. vydání. Přeložila Lucie KOLNÍKOVÁ. Čestlice: Rebo International CZ, 2017. Klub čtenářů (Rebo). ISBN 978-80-255-0970-8.

- čtení ofocených bajek na Jamboardu, povídání o smyslu bajek a o ponaučení
- úkol: přiřad' správně dvojice, děti píšou na papír nebo na tabulku, pak ukazují na obrazovku (např. zdravý jako ryba, věrný jako pes, hladový jako vlk...)

Pohádková postavička

- vysvětlíme práci s Padletem, přidělit každému dítěti jednu postavičku, vyzkoušet vkládat příspěvky, obrázky, odkazy
- úkol: doma pracovat s Padletem, komentovat příspěvky ostatním, podívat se na pohádky ostatních...

Kdo jsem?

- kvíz na Wordwallu
- zaslat odkaz i do učebny, děti mohou pracovat opakovaně

Vyjmenovaná slova

ZEMANOVÁ, Lenka a Michaela BERGMANNOVÁ. Výři nesýčkují: veselé příběhy s vyjmenovanými slovy. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-989-7.

- čtení příběhu na daná vyjmenovaná slova na Jamboardu
- úkol: pozorně sledovat text, po přečtení dávám jednoduché otázky z textu
- kvíz na vyjmenovaná slova na Wordwallu
- hlasování na Mentimeteru: Které vyjmenované slovo ti dělá největší problém?

Ilustrátoři (dvě lekce)

1. lekce

- Kdo je ilustrátor? – diskuse
- ilustrátoři na Padletu
- ukázka knih z knihovny
- děti hledají doma knihy, které ilustroval probíraný ilustrátor

2. lekce

- kvíz na Wordwallu

IV. třída

Eda se nedá

BRAUNOVÁ, Petra. Eda se nedá. Ilustroval Petra LEMONNIER. V Praze: Albatros, 2020. ISBN 978-80-00-05851-1.

- čtení na pokračování (postupně čtou všichni)
- po čtení dávám jednoduché otázky

Skvělí spisovatelé (tři lekce)

- lekce určená k poznání různých spisovatelů dětských knih a pro inspiraci k četbě

1. lekce

- práce s Padletem, přidělení spisovatelů jednotlivým dětem, ukázky vkládání, zadání do učebny, děti doma na Padletu pracují, komentují...

2. lekce

- společné prohlížení jednotlivých příspěvků, diskuse...

3. lekce

- vkládám úryvky k jednotlivým spisovatelům, každý čte svého spisovatele
- úkol: děti pozorně poslouchají a dělají si poznámky k ukázkám
- hlasování na Mentimeteru: Které ukázky se ti nejvíce líbily?

Klára Smolíková a Jiří W. Procházka (dvě lekce)

- lekce navazující na celoroční projekt

1. lekce

- cíl: představit co nejvíce knih od těchto autorů
- Kimova hra: 3-minutové prohlížení obálek knih
- průzkum na Mentimeteru: Které knihy jsi si zapamatoval(a)?
- přidělit dětem jednotlivé knihy daných autorů na Padletu, zadat úkol

2. lekce

- prohlížení příspěvků, diskuse ke knihám, komentáře...v knihovně jsou připraveny knihy ke čtení

V. třída

Kniha džunglí

KIPLING, Rudyard. Kniha džunglí. Ilustroval Adolf BORN, přeložil Aloys SKOUMAL, přeložil Hana SKOUMALOVÁ. [Praha]: Slovart, 2017. Brio. ISBN 978-80-7529-457-9.

- čtení na pokračování (postupně čtou všichni)
- kvíz o Kniha džunglí na Quizizz

Knihovnická lekce

- Kde sehnat knihy?
- Padlet určený k inspiraci, kde sehnat v době uzavření knihovny knihy, jak na e-knihy, katalog...

Klára Smolíková a Jiří W. Procházka

- viz IV. třída

Skvělí spisovatelé (tři lekce)

- viz IV. třída

Quizizz – literární světy

- lekce určená k probrání literárních žánrů

Quizizz – Báječné knihy a vše kolem nich

- lekce určená jako test k ukázkám v čítance

Lucia Borovská, Knižnica pre mládež mesta Košice

Knižnice už dávno neslúžia len na vypožičiavanie kníh. Menia sa, a takisto sa mení aj ich poslanie. Dnešné knižnice, okrem iného, môžeme opísať ako multifunkčné a kreatívne centrá, v ktorých sa vytvárajú podujatia, projekty, workshopy, výstavy, spravujú sa sociálne siete a mnoho ďalšieho.

V tomto videu sa pozrieme na knižnice z domu i zo sveta a ich zaujímavé aktivity a projekty, ktoré ich nielen posúvajú ďalej ale taktiež motivujú čitateľov, aby knižnicu navštevovali a chceli sa stať jej súčasťou.

Seattle Public Library, Seattle USA

Seattle Public Library ponúka rôzne variácie programov pre deti, tínedžerov aj dospelých.

Teen Library Challenge (Teenegerská knižná výzva)

V tomto programe knižnica zverejnila šablónu s úlohami, ktorú si čitatelia mohli stiahnuť na ich webovej stránke a úlohy postupne v lete plniť. Medzi úlohy patrilo napríklad napísať báseň, prečítať komiks či pozrieť si film natočený podľa knihy. Čitatelia, ktorí splnili v lete všetky úlohy boli zaradení do žrebovania o ceny a ako bonus získali voľný vstup do miestneho múzea.

Storywalks in the park (Prechádzka príbehmi v parkoch)

V tomto programe pre deti knižnica vybrala knihy, podľa ktorých zorganizovala prechádzku v parku. Na každej prechádzke bola prezentovaná 1 kniha, špecificky vybraná, aby zvýraznila rôznorodosť postáv a ich spojenie s prírodou. Cieľom tejto aktivity bolo spojiť detského čitateľa s prírodou a nasledovaním ilustrácií ho motivovať, aby daný príbeh dočítal dokonca.

Birmingham Library, Birmingham, Veľká Británia

Bookstart (Knižné začiatky)

Knižnica v Birminghame spolupracuje s rôznymi detskými centrami, škôlkami a zdravotnými strediskami. Na základe tejto spolupráce dostáva každé dieťa od 0 do 5 rokov tzv. balíček knižných začiatkov. Balíček obsahuje čiernobiele knihy pre najmenších, dvojjazyčné knihy, interaktívne knihy a hry či zoznam aktivít, ktoré môžu deti robiť doma. Knižnica vytvorila tento program pretože verí, že čítanie príbehov s deťmi od útleho veku motivuje dieťa k čítaniu aj v staršom veku.

The Kansas City Public Library, Kansas, USA

Book a Youth Librarian (Zarezervuj si knihovníka pre mládež)

Čoraz viac knižníc ponúka služby, ktoré si čitateľ vopred zarezervuje na určitý čas. Takáto je aj služba Book a Youth librarian, určená špeciálne pre mladších čitateľov. Čitateľ sa takto môže spojiť s knihovníkom podľa svojho výberu a nechať si poradiť s výberom kníh, životopisom či inými službami. Medzi ďalšie zaujímavé projekty tejto knižnice patrí napríklad aj

filmová noc pre čitateľov. V priestoroch knižnice je pre mládež vytvorený vlastný "teen" priestor a časopis, do ktorého svojimi výtvormi môže prispievať mládež z celého mesta. Knižnica okrem iného taktiež ponúka čitateľom poradenstvo v oblasti kariéry.

The New York Public Library, New York, USA

Insta Novels (Príbehy na instagrame)

Knižnica v New Yorku taktiež ponúka veľké množstvo Aktivít a workshopov pre deti, študentov alebo dospelých. Medzi ich jedinečné aktivity patrí projekt Insta Novels. Knižnica využila instagramovú platformu originálnym spôsobom a príbehy ako napríklad Alica v krajine zázrakov odprezentovala v novom svetle. Prostredníctvom instagramu boli knihy prispôbené mladším čitateľom. Klasické tituly takto na tejto platforme našli nový život a boli sprístupnené miliónom čitateľov. Vynovené verzie kníh obsahovali špeciálne vytvorené ilustrácie, ktoré boli uložené na instagramový profil knižnice. Knižnica vďaka tomuto projektu získala za 24 hodín 13,000 nových sledovateľov na instagrame a ich počet stále rastie. Najdôležitejšie však je, že sa klasické tituly takýmto spôsobom dostali k mladším čitateľom.

Městská knihovna Antonína Marka Turnov, Turnov, Česko

Čtenářský metr (Čitateľský meter)

Knihovníci v spolupráci s pedagógmi vytvorili aplikáciu na podporu čítania u detí od narodenia až po 15 rokov. Tento čitateľský meter vznikol ako nástroj na podporu čítania. Meter možno využiť ako klasický meter zavesený na stene v papierovej podobe alebo ako aplikáciu. Oba spôsoby obsahujú odporúčania pre detského čitateľa od 0-15 rokov. V aplikácii si deti si rýchlo a jednoducho vedia vybrať knižný titul podľa svojho veku a záujmu, keďže obsahuje veľa žánrov. Knihy, ktoré prečítajú si vedia označiť a tie sa im načítajú do ich osobného čitateľského metra. Aplikácia a knihy v nej budú každoročne aktualizované, a starostlivo vybrané knihovníkmi a pedagógmi aby mal čitateľ prístup k tým najlepším knihám, ktoré vyjdú. Aplikáciu si môže stiahnuť ktokoľvek.

Yarra Plenty regional Library, Ivanhoe, Austrália

Reading Dogs (Čítajúce psy)

Aktivita Reading Dogs prebieha v Austrálskych knižniciach už od roku 2012. Posolstvom programu je pomôcť deťom s rozvojom ich čitateľských schopností a motivovať ich, aby čítali viac. Knižnica verí, že naučiť sa čítať je okrem iného aj o prekonaní strachu. Tvrdí, že zvieratká sú ideálnymi spoločníkmi pri čítaní- počúvajú nás, nekritizujú a v ich spoločnosti sa cítime viac zrelaxovaní. Dôležité však je, že deti majú pri takomto čítaní pocit bezpečia, učia sa čítať vlastným tempom a nepocitujú tlak od dospelých.

Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, Uherské Hradiště, Česko

Knížnica B.B. Buchlovana sa v tejto dobe snaží s deťmi komunikovať v online priestore, kde krátko predstavujú zaujímavých autorov, knihy či priestory knižnice.

Najdi kamínek a přečti si (Nájdí kamienok a prečítaj si)

Tento zaujímavý projekt pre deti bol vytvorený k príležitosti dňa detí. Sto kamienkov s maľbami knižných postáv bolo rozmiestnených v centre mesta. Deti mali za úlohu vypátrať názov knižky, v ktorej sa daná postava nachádza. Za svoju snahu boli odmenené peknými cenami. Deti mali za úlohu vypátrať názov knižky, v ktorej sa daná postava nachádza. Za svoju snahu boli odmenené peknými cenami.

Oravská knižnica Antona Habovštiaka, Dolný Kubín, Slovensko

Čítanie v skrini

Knížnica prišla s nápadom na vytvorenie tichého čitateľského priestoru, kde by deti mohli nerušené tráviť voľný čas s knihou. Deti majú z "čítania v skrini" veľký zážitok. Skriňa je vyrobená z masívneho dreva a v jej útrobach je ukrytý vankúšik, polička s knihami či svetielko. Tento projekt odráža cit pre detské potreby a je dôkazom, že niekedy stačí naozaj málo k vytvoreniu niečoho, čo deti zaujme a poteší.

Všetky materiály vo videu boli vybrané z rôznych internetových zdrojov a použité výhradne na vzdelávacie účely. Všetky práva sú vyhradené pre držiteľov autorských práv.

Zdroje:

<https://oravskakniznica.sk/deti-mozu-citat-aj-v-skrini/>

<https://www.yprl.vic.gov.au/explore/programs/reading-dogs/>

<https://knihovna.turnov.cz/>

<https://www.knihovnabbb.cz/uvod>

<https://www.nypl.org/>

<https://kclibrary.org/library-locations/central-library>

www.canva.com

<https://www.birmingham.gov.uk/libraries>

<https://www.spl.org/>

<https://www.arup.com/perspectives/future-libraries-what-could-they-be>

<https://placesjournal.org/article/library-as->

[infrastructure/?gclid=EAIaIQobChMIkebv88rV8AIVCNiyCh1gSwIpEAM](https://placesjournal.org/article/library-as-)

[YAIAAEgKJJ_D_BwE&cn-reloaded=1](https://placesjournal.org/article/library-as-)

https://www.youtube.com/watch?v=-TCUtR_o42M&t=2s

<https://www.youtube.com/watch?v=idKhsiK6Dp8>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZCMIstKh2lo>

<https://www.youtube.com/watch?v=YnWPueJnD9I>

ZĎALEKA A PREDSA ZBLÍZKA – ONLINE AKTIVITY PRE DETI

Barbora Krajč Zamišková, Mestská knižnica mesta Piešťany

Piešťanská knižnica, ktorá vlani oslávila 95. narodeniny, verejnosť neustále utvrdzuje v tom, že nie je žiadna „babička“ a všetkých naokolo prekvapuje, ako pružne dokáže držať krok s modernými komunikačnými technológiami. Pandémia nás všetkých izolovala medzi štyri steny a usadila pred monitory počítačov s nevyhnutným pripojením na internet. Pracujúci rodičia, tam, kde im to charakter zamestnania umožňoval, naskočili na vlak home officu a školopovinné deti si zvykali na výhody aj nevýhody online vyučovania. Okamžite

sme na vzniknutú situáciu zareagovali. Vymysleli sme projekt s názvom Čítame cez web (neskôr Knižnica online), do ktorého postupne pribúdali nové a nové aktivity (Piešťanské online potulky, Zaži si svoju knižnicu, Divadlo v knižnici, Zázračný oriešok online). Prostredníctvom webových videí (dramatizovaných čítaní, tvorivých dielní, hravých kvízov, zážitkových workshopov, výstav, rozhovorov) sme prezentovali detskú literatúru, autorov literárnych textov a ilustrácií, a tak hravo dopĺňali vedomosti detí v oblasti literatúry. Cieľom projektu bola nielen výchova k čítaniu, ale aj rozšírenie možností pozitívneho trávenia voľného času. Aj v čase, keď sme knižnicu otvorili, nevzdali sme sa tejto možnosti prezentácie. Zistili sme totiž, že má veľký dosah na rôzne vekové kategórie, národnosti a nie je geograficky limitovaná. Ozývali sa nám rodičia, pedagógovia, tvorcovia, deti z celého Slovenska a Čiech.

Online podujatí sme celkovo odpremierovali 252, ktoré dosiahli vyše 30000 zhladnutí.

Týmto hravým spôsobom sme pre deti a rodičov pripravili, zo všetkých priestorov knižnice, rozprávkové príbehy významných slovenských spisovateľov Pavla Dobšinského, Márie Rázusovej-Martákovej, Márie Ďuričkovej, Ludmily Podjavorinskej, Jozefa Cígera Hronského, Jána Uličianskeho, Daniela Heviera, Branislava Jobusa, Vandy Rozenbergovej, Tomáša Janovica, Kristy Bendovej a ďalších. Tvorivé dielne viedli poprední slovenskí dizajnéri a architekti Michal Staško, Eva Rohoňová, Kristína Hrončeková. Besedovali sme s vydavateľmi, spisovateľmi, ilustrátormi. Pedagogickým zamestnancom sme ponúkli pomôcku pri vyučovaní a mnohí to využívali a využívajú. Na webe detskakniznica.sk sme pridávali kvízy, maľovanky, hry. Návštevnosť stúpla o viac ako 30 %. Získali sme tak nielen nové skúsenosti, ale aj nových divákov z celého Slovenska a Čiech. Tí nás v tom neustále povzbudzovali. Každým videom sme sa chceli zlepšiť. Je to citel'né na každom novovytvorenom videu – učili sme sa my, v knižnici, ale aj naši spolupracovníci – kameramani, zvukár, grafik, ale aj samotní účinkujúci herci, spisovatelia, ilustrátori. Všetci sme chceli, aby to bolo čo najúčinnnejšie. Aby sa naša láska ku knihách dostala cez obrazovku.

Každý online výstup mal svoj cieľ.

Zázračný oriešok online

Cieľom podujatí Zázračný oriešok ONLINE bolo odprezentovať knižnú, rozhlasovú a animovanú podobu víťazných a zaujímavých titulov festivalu Zázračný oriešok. Kniha v rozhlase – rozhlas v knihe. Postupne sme priblížili jednotlivé ročníky festivalu, ale aj ten aktuálny, tohtoročný. Dokopy sme v tomto projekte odpremierovali 49 rozhovorov s účastníkmi festivalu 2020 (spisovatelia, ilustrátori, detská porota, odborná porota, vydavatelia, rozhlasový tvorcovia, partneri festivalu, výhercovia, autor ceny Zázračný oriešok 2020, účinkujúci, moderátori a i.), 8 dramatizovaných prezentácií minulo-ročníkových súťažných hier pripravených umelcami, 9 orieškových spomienok (rozhovorov s 19 hosťami z predchádzajúcich ročníkov). Vytvorili sme úplne novú webovú stránku pre festival www.zazracnyoriesok.sk. Všetky aktivity boli súčasťou festivalu Zázračný oriešok, ktorý podporil Fond na podporu umenia.

Čítame cez web

Cieľom bolo ostať v kontakte s našimi čitateľmi, spolupracovníkmi, školami, autormi, vydavateľmi. Pútaťou a zábavnou formou sme sa im snažili priblížiť dramatické, výtvarné a kreatívne spracovanie knižnej predlohy. Boli súčasťou projektov Vitajte a Keď čítanie je čtení, ktoré podporilo Ministerstvo kultúry a Fond na podporu kultúry národnostných menšín Kultminor.

Aktivity sme rozdelili na 7 častí:

1. Čítania – Dramatizované čítania priblížili divákovi slovenských a českých autorov. Samotní autori (Branislav Jobus, Vanda Rozenbergová, Peter Karpinský, Marka Míková), bábkoherci (Viktória Sedláková, Miroslav Mihálek, Lukáš Tandara, Barbora Zamišková, Alžbeta Králiková), herci (Richard Tršťan, Krystyna Skalická, Renata Kubišová) a vydavatelia (vydavateľstvo Slovart, Buvik, Trio publishing) sa snažili predstaviť zaujímavé tituly.

2. Workshopy – Zážitkové a kreatívne workshopy vždy vychádzali z knižnej predlohy alebo s knihou úzko súviselo (výroba záložky do knihy). Viedli ich knihovníci alebo slovenskí umelci (dizajnér Michal Staško, spisovateľka a lektorka Katarína Kosánová, šperkárka Kristína Hrončeková, výtvarník Karol Krčmár, bábkoherečka Alžbeta Králiková, šéfkuchár Michal Krajč).

3. Divadielka – Divadelné predstavenia odohrali umelci zo Slovenska a Čiech. Návštevníci webovej stránky knižnice si mohli a stále môžu pozrieť divadielka. Tým sme pomohli aj samotným divadelníkom, ktorí zrazu, zo dňa na deň, stratili príjem. Mali kde a pre koho hrať.

4. Výstavy – Online prechádzky výstavami predstavili tvorbu slovenských a českých oceňovaných ilustrátorov – Bystríka Vanču, Martiny Matlovičovej, Hedvigy Gutierrez, Simony Čechovej, Anety Františky Holasovej, Milana Starého, Sylvy Francovej, Filipa Horníka, Renáty Fučíkovej, Petra Uchnára a Vladimíra Krála. V rámci čítaní by ste ešte našli prezentáciu tvorby Petra Čisárika, Daniely Olejníkovej alebo Miroslava

Cipára. Aj sprievodné podujatia sa konali online (komentované prehliadky, workshopy, dramatizácie, besedy).

5. Knihotúlanie – Vo videách sme priblížili literárnu kaviareň, ktorej hosťami boli Zuzana Kronerová, Dušan Dušek, Ján Uličiansky, Lukáš Ondruš, Daniela Olejníková, Marek Vadas, Lukáš Tandara, Lucia Hurajová, Daniel Rušar, Katarína Aulitisová, Lucia Vráblicová. Podujatia sa uskutočnili v knižnici a v krásnom secesnom hoteli Thermia Palace na Kúpeľnom ostrove v Piešťanoch.

6. Debaty o čítaní – Videá vznikli na našich podujatiach. Kniha zohráva veľkú úlohu v živote každého z nás. Viete si predstaviť život bez knihy? Má za úlohu rozvíjať našu fantáziu, pomáha nám rozširovať slovnú zásobu a núti nás zamyslieť sa. Ponúka nám rady do života. V knihe máme priateľa a učiteľa zároveň. Ako vnímajú čítanie známe osobnosti? S touto otázkou sme oslovili Adelu Vinczeovú, Petru Džerengovú, Zuzanu Demitrovú, Zuzanu Kronerovú, Dušana Duška a i.

7. Zážitky z tábora – v auguste sme uskutočnili v knižnici tábor pre deti zo sociálne znevýhodnených rodín. Zúčastnilo sa ho 20 detí vo veku 6-14 rokov. Mali sme pre nich pripravený bohatý program plný divadelných, výtvarných a športových zážitkov. Vznikol z toho krátky dokument.

Zaži si svoju knižnicu

Mestská knižnica v Piešťanoch oslávila 95 rokov od svojho založenia. Toto výročie sme si pripomínali po celý rok rôznymi podujatiami, aj v online podobe. Vzniklo tak 10 videí - divadelné predstavenia, tvorivé dielne, informačná hodina s knihovníkom, koncert, priblíženie histórie a aktivít knižnice. Zároveň sa v tomto bloku priblížili výstavy veľkoplošných ilustrácií výtvarníkov, ktorí pre knižnicu vytvorili výstavy (Mária Nerádová, Martina Matlovičová, Katarína Ilkovičová). Formou fotografií a sprievodného textu sme mohli ukázať ich

jedinečnosť. Nazvali sme to Rozprávkové výstavy. Poslednou časťou boli Obrázkové dielničky. Jedným z cieľov našej knižnice je pestovať u detí estetické cítenie, tvorivé myslenie a kreativitu. Literárno-výtvarné dielne sú preto u nás počas bežného obdobia na dennom poriadku. Zúčastňujú sa ich deti so svojimi rodičmi, starými rodičmi, súrodencami, žiaci základných, materských i umeleckých škôl so svojimi pedagógmi. Počas týchto nezvyčajných dní sme priniesli foto-návody, ktoré zabavia celú rodinu.

Piešťanské online potulky

Cieľom tejto online aktivity bolo ponúknuť zaujímavé regionálne informácie o histórii, symboloch, zvláštnostiach nášho kúpeľného mesta. A nielen to – s Piešťanmi sú späté legendy, povesti a literárne texty autorov, ktorí tu pôsobili a tvorili. Tak vzniklo 6 online workshopov inšpirovaných architektúrou mesta, Alfonsom Muchom, Emilom Bellušom, Victorom Vasarelym a BB pudingom. Predstavili sme výtvarníkov, ktorí pôsobili v Piešťanoch a múzeum veteránov v Moravanoch nad Váhom.

Divadlo v knižnici

Divadelné umenie je neoddeliteľnou súčasťou kultúrneho dedičstva a má významné miesto v našom živote. V roku 2020 sme si pripomenuli 100. výročie založenia Slovenského národného divadla, ale aj 190. výročie uvedenia prvého ochotníckeho predstavenia na našom území. Na podnet Ministerstva kultúry Slovenskej republiky vláda Slovenskej republiky vyhlásila rok 2020 za Rok slovenského divadla. V piešťanskej knižnici sme

sa pridali k oslavám mnohými podujatiami – výstavy, divadelné predstavenia a tvorivé dielne. Ponúkli sme zozriehy z našich akcií a rozhovory s divadelnými tvorcami. Cieľom bolo poukázať na to, že za divadelným predstavením treba vždy hľadať dobrú knižnú predlohu.

Videoprezentácie sú stále dostupné na webovej stránke knižnice (www.kniznica.sk), na Facebooku (www.facebook.com/kniznica.sk/) a YouTube.

VIDEO UKÁŽKA (prezentujúca spomínané online aktivity)

K týmto videám sme v marci 2021 pridali živé streamy. Podujatia sme pripravovali po dohode s učiteľmi priamo na mieru a spájali sme sa s triedou v reálnom čase ich dištančného vyučovania. Spolu s našimi vzácnymi hosťami sme cez webkameru „nakukli“ za múry školy – prenos sa premietal na interaktívnu tabuľu v konkrétnej triede. V knižnici sa čítali knihy, prebiehala dramatizácia diel prostredníctvom bábok alebo bola žiakom sprostredkovaná komentovaná prehliadka nainštalovanej výstavy. Všetko naživo s možnosťou klásť otázky a diskutovať o všetkom, čo deti zaujíma. Takouto formou sme pripravili viac ako 27 podujatí pre vyše 546 detí. Reakcie pedagógov a detí hovoria za všetky. Vyberáme pár postrehov:

Divadielko sa veľmi páčilo nielen mne, ale hlavne našim deťom. Ešte sme sa v rozhovore k nim vrátili a pripomenuli sme si rozdiel medzi autorkou a ľudovou rozprávkou. Deti takto dostali novú príležitosť sledovať divadelné stvárnenie postáv, a taktiež originálne bábky-rybky. Mali možnosť pozorovať, ako zaujímavé je meniť hlas, spôsob reči a divadelným prejavom vojsť do sveta fantázie a rozprávky. A taktiež nesmiem zabudnúť, že v tomto čase dlhodobej izolácie od kultúry a spoločnosti im naozaj divadielko pohladil dušičku a spravilo veľkú radosť.

Lýdia Jankovičová (Cirkevná spojená škola Piešťany, 2. ročník)

Súčasná pandémia koronavírusu ovplyvnila aj vzdelávanie detí. Už dlhý čas sa vyučovanie realizuje len v online priestore. Preto ponuka spolupráce s MsK Piešťany prišla ako príjemné oživenie vzdelávacích aktivít. Žiaci zo ZŠ na Holubyho ulici v Piešťanoch sa prostredníctvom živého vysielania z MsK mohli zoznámiť s čarovným svetom rozprávok od Jána Uličianskeho. Výhodou živého prenosu bola možnosť vzájomnej komunikácie. Vďaka moderným technológiám sa tak vyučovanie mohlo preniesť aj do priestoru MsK. A už teraz sa tešíme na ďalšie vzdelávacie akcie.

Silvia Čárska (ZŠ Holubyho Piešťany, 5. ročník)

Bolo to skutočne príjemné oživenie a doplnenie našich hodín, ktoré teraz máme stále v online režime. Verím, že nielen ja, ale i deti, sa z prezentácie rozprávky veľmi tešili. A veľmi ďakujeme aj za ďalšie doplňujúce a cenné informácie o nových rozprávkových knihách pre deti, ktoré sú pre druháčikov na čítanie veľmi vhodné, plné krásnych príbehov a veselých ilustrácií. Som rada, že toto naše online stretnutie bolo peknou inšpiráciou pre mojich žiakov k ďalšiemu čítaniu a objavovaniu krás literárnych diel.

Martina Pechová (ZŠ F. E. Scherera Piešťany, 2. ročník)

Posledný marcový deň bola hodina slovenčiny v príme a v sekunde zážitková! Lukáš Tandara, herec Bratislavského bábkového divadla, žiakom v online priestore predstavil autora Mareka Vadasa aj talentovanú ilustrátorku Danielu Olejníkovú. Následne zahral krátku ukážku dramatizácie príbehu Útek o chlapcovi, ktorý bol nútený opustiť svoj domov, lebo krajina prestala byť bezpečná (vypukla v nej choroba pažravosti). Po ukážke nasledovala diskusia, počas ktorej sa Lukáš Tandara spolu so žiakmi pokúsili odhaliť mnohé metaforické obrazy. Spolu hľadali odpovede na otázky, čo sa stane, keď medzi ľuďmi prerastie nenásytosť, a čo pre nich znamená domov.

Miroslava Kozáková (Gymnázium Pierra de Coubertina, príma a sekunda)

Hra ma veľmi zaujala, bola aj vtipná. Všetko bolo perfektne zrozumiteľné. Taktiež sa mi páčili otázky, ktoré herec vybral do diskusie. Kniha bola veľmi inšpiratívna.

Christopher Viliam N. (sekunda)

Predstavenie bolo vynikajúce, užil som si ho. Hra ma zaujala, rozumel som všetkému. Herec (Lukáš Tandara) by si zaslúžil veľký potlesk!

Jakub Z. (sekunda)

Predstavenie sa mi veľmi páčilo a bolo zaujímavé. Najviac sa mi páčilo to, že ak by som si knihu čítal sám, tak by som si ju nevedel tak užiť, ako keď nám to prezentoval herec. Rozumel som všetkému, ale škoda, že toho bolo málo, pretože to ubehlo veľmi rýchlo. Bolo to iné ako na ostatných hodinách. Chcel by som takých predstavení viac aj o iných knihách.

Adam F. (príma)

Dramatizácia bola podľa mňa veľmi dobrá. Páčila sa mi na nej atmosféra a jasné, že aj kniha. Síce som už samotnú knihu čítal pred 2 rokmi, ale aj tak ma to zaujalo, lebo mi to vrátilo spomienky. Určite by som neodmietol takýchto hodín viac, lebo to nebolo vôbec nudné, aj keď som si myslel opak. Nikdy ma takéto aktivity nebavili, lebo som pri nich skoro vždy zaspal, ale pri tejto sa to nedalo.

Adam H. (príma)

V máji 2021 sme pridali nové online aktivity a to audio čítania s heslom: „Už vás bolia oči z pozerania do obrazovky počítača? Doprajte im odpočinok a napnite uši.“ Načítali sme ukážky z kníh ovenčených cenami za kvalitný text a krásne ilustrácie. Profesionálni herci pripravili pútavé počúvanie Podjavorinskej Žabiatka, Bendovej Osmijanka, Czambelových ľudových rozprávok, Uličianskeho Maxa a Leu, Ďuríčkovej Guľka Bombuľka, Blažkovej Mačky letia do Kanady, Tánskej Pufa a Mufa a i. Okrem čítaného slova sa poslucháči môžu započúvať aj do veselých pesničiek a zvukov hudobných nástrojov. Príbehy si však musia dočítať sami. Prísť do knižnice, požičať si knihu a zistiť, ako to vlastne skončilo. Každý piatok o 14.00 h nájdete na webe a FB knižnice nové dramatizované čítanie v audio podobe.

V online aktivitách hodláme pokračovať, lebo vidíme, že to má zmysel a ľuďom sa to páči. Pri tvorbe videí sme museli získať nové zručnosti a prinieslo nám to nové skúsenosti. Naďalej chceme aj takouto formou

propagovať čítanie kvalitnej literatúry a ponúknuť inšpiráciu pre deti, rodičov, starých rodičov a pedagógov.

Po otvorení knižnice prichádzali malí čitatelia a v regáloch hľadali prezentované tituly. Online workshopy sme uskutočnili aj naživo a tak overili ich kvalitu. Vďaka online priestoru sme sa dostali ďalej – geograficky, ale aj medzi deti, ktoré knižnicu obchádzali. Knihu sme podali cez rôzne formy prezentácie (dramatizované čítanie, tvorivá dielňa, výstava ilustrácií, divadielko, beseda s autorom) v priestoroch knižnice. Veľkoplošné ilustrácie kníh dopĺňali prezentovaný titul.

V súčasnosti robíme podujatia štyrmi spôsobmi:

1. online videá
2. streamy
3. podujatia v priestoroch základných a materských škôl
4. podujatia v knižnici.

Museli sme sa naučiť „byť online“, ale všetci už dúfame, že budeme čo najviac offline. Ako povedala jedna zo žiačok gymnázia po našom streame: „Dramatizácia diela ma zaujala aj online, aj keď verím, že by to bolo lepšie v knižnici, spolu...bolo by to také osobnejšie.“

ZÁZRAČNÁ CESTA ČERVÍKA ERVÍNA

Silvia Kupcová,

Mestská knižnica Mikuláša Mišíka v KaSS v Prievidzi

Cieľová skupina: predškolský vek a mladší školský vek

Časová dotácia: cca 40 min

Druh aktivity: online čítanie s výzvou na spisovateľské a výtvarné dokončenie príbehu (súťaž)

Pomôcky: Na online čítanie som si vytvorila hlavného hrdinu červíka Ervína. Použila som pestrú ponožku a recyklovala starších plyšákov. „Požičala“ som si od nich už navždy klobúk a aj výplň. Snažila som sa o to, aby pôsobil kamarátsky a verne. To znamená, že Ervín v knihe nosí rád šiltovky, tak som sa usilovala, aby aj „môj“ Ervín mal pokrývku hlavy.

Cieľ aktivity: Cieľom online podujatia pre deti a ich rodičov je podpora čítania. Objavenie nového, čitateľsky prítlačlivého textu, ktorý dáva možnosti príbeh rozvíjať a stavať na ňom ďalej. Počas čítania sa usilujeme dobre sa zoznámiť s textom, s chuťou sa do knižky začítať a dozvedieť sa koniec príbehu. Tešiť sa z prečítaného a aj vytvoreného príbehu, pretože všetko to, čo robíme s láskou, sa delením násobí a tak je to aj s čítaním.

Popis aktivity: Naše životy sa zmenili na nepoznanie pandémie COVID-19, je ťažké si pomyslieť, že to, čo bývalo každodenným životom, sa teraz obmedzuje a nemáme k tomu žiadny prístup. Vo výsledku sa musíme uchýliť k rôznym alternatívam, ktoré uspokojia naše rozmary v čase pandémie. V tomto, pre verejné inštitúcie a knižnice, nepriaznivom období, nezabúdame na čitateľov všetkých vekových kategórií, ale aj na návštevníkov našej

facebookovej stránky. Pre všetkých spomínaných – deti, mládež, dospelých i seniorov – sme počas pandemického obdobia, keď sa knižnica nedala navštevovať, pripravili online aktivity, prezentácie a kvízy. Týmto sme všetkým ponúkli zábavu i poučenie počas domácej izolácie. Online podujatiami na Facebooku sa usilujeme aj o to, aby sme všetci boli aktívni. Určite nám chýbajú staré dobré časy, keď by ste mohli chodiť von. Nebojte sa! Pre ľudí, ktorí sú ochotní pracovať na sebe aj počas pobytu doma – existuje nekonečné množstvo zdrojov. Medzi také patrí hranie sa a aj čítanie. Aj keď sa čas v reálnom živote nedá stráviť s priateľmi, môžete si užiť veľa zábavy. Inšpirácie na zábavu v podobe čítania ponúkame práve na facebookovom profile knižnice a natrafíte tam aj na príbehy z kníh, ktoré by ste inak nemali možnosť objaviť.

Kniha Andrey Gregušovej Červík Ervín je mojou obľúbenou. Netradičný hrdina v sebe skrýva neohrozené srdce, veľa lásky, túžbu objavovať, mať svoj domov, kam sa môže vracat' a jednoducho žiť svoj obyčajný červičí, či takmer ľudský život. V jednej kapitole knihy dokonca v úlohe sluhu, ktorý svojmu pánovi, okrem iných povinností, spieva uspávanky, prejavuje aj veľký básnický talent. A tak ako aj v našom ľudskom živote, tak aj nezvyčajný hlavný hrdina červík Ervín zažíva dobrodružstvá, občas mu ide aj o život. Nakoniec však všetko dobre dopadne, lebo príbeh červíka je rozprávkový. Živosť knihy určite pridávajú aj ilustrácie Juraja Martišku. Herný plán, ktorý je na vnútornej časti prebalu, pridáva knihe ďalšiu šancu na to, aby si ju malí a aj veľkí čitatelia obľúbili. Nabáda k tomu, aby sa čitateľ-hráč stal na chvíľku červíkom. Je to putovanie do cieľa cestou, ktorú vyberá hracia kocka, alebo ktorú si hráč sám zvolí. Máme možnosť vybrať sa cestami rôznych farieb. A vyhráva ten, kto získava najviac bodov a má najlepšiu stratégiu pri hre. Pri hre si preveríme aj čítanie s porozumením. Nielen to. Objavíme nový netušený rozmer príbehu.

Online čítanie kapitoly Jablková štrúďľa sme uverejnili v rámci Týždňa slovenských knižníc. Čítanie, ktoré sme spolu s Ervínom aj dramatizovali, sme ukončili výzvou pre deti, aby dokončili, prípadne ilustrovali príbeh.

Netušený rozmer príbehu objavili aj súťažiaci deti. Zoznámili červíka s inými stvoreniami z ríše zvierat. Objavili sa napr.: koza Róza, vrabec, motýľ, had, mačky, lienky, myši, mravce, pavúky, škrečky, kolegovia červíci a mnohí iní . Títo všetci boli v jednotlivých príbehoch ladení priateľsky a boli hlavnému hrdinovi veľkými pomocníkmi a priateľmi, alebo niekedy zvädzali

spolu nepriateľské boje. Do svojich literárnych prác deti preniesli aj časť počítačových hier, ktoré hrajajú a Ervína presunuli aj do tohto online prostredia. Súťažiaci deti svojimi literárnymi a aj ilustrátorskými príspevkami presvedčili o tom, že príbeh červíka Ervína im je blízky. A zároveň, aj keď príbeh nepoznajú, sú na jednej vlnovej dĺžke s autorkou príbehu. Konce ich príbehov boli takmer identické s príbehom

knižného červíka Ervína. Svedčí to aj o tom, že aj keď červík, ako hlavný hrdina knihy, nie je obvyklý, je deťom blízky. Rozumejú jeho mentalite, starostiam a na jeho chybách a skúsenostiach stavajú aj svoje vlastné. Naučia sa, že nie všetko je v našom ľudskom svete jednoduché. Prídu na to, že chybné rozhodnutia nie sú vždy zlé a že sú vlastne dverami k niečomu novému a lepšiemu. V prácach sa objavila aj výborná znalosť skutočného života červíkov, či poznatky z chovu domácich miláčikov. Deti vo svojich literárnych prácach prejavili aj zmysel pre humor, dobrodružstvo, napätie, ale i rozprávkové konce – keď zazvoní zvonec a rozprávky je KONIEC. Napokon, sám červík Ervín hovorí: “Osud červíkov je tuším domotanejší, ako by sa zdalo“.

Výzva na súťaž sa stretla s pozitívnym ohlasom jednotlivých pedagógov a ich detí. Zapojili sa deti nielen z Prievidze, ale aj z neďalekého Partizánskeho. Zišlo sa 30 prác. Každé zúčastnené dieťa dostalo pozornosť za účasť v súťaži – sladké odmeny. Literárne a aj ilustrátorské práce boli na

vysokej úrovni. Ťažko sa rozhodovalo o tom, kto si zaslúži cenu za svoje dielo. Ilustrácie samotného hlavného hrdinu boli verné a Ervín je z pohľadu

detí veľký fešák. Nakoniec ocenenia putovali do Partizánskeho. Deti sa potešili veľkému balíku s knižnými odmenami, diplomami a drobnými pozornosťami v podobe sladkostí a hračiek z čokoládových vajíčok.

Ukážky z detských literárnych prác:

Ch. F. Pietrik a R.Šenkár: *Červík sa stretol s mravcami, ktorí sa volali Mravčia kolónia, a myškou Katkou. Pomohli mu, aby neskončil v jablkovej štrúdlí. Dotlačili jeho Jabuliatko na záhradu. A teraz nastal čas, aby im ich pomoc oplatil. Mravci chceli ochutnať jabĺčka zo stromu. A myška Katka sa s ním chcela kamošiť. Svoje priateľstvo potvrdili podaním ruky. Zatiaľ čo zhadzoval jabĺčka, tak na mravce zaútočila záhradkárka so sprejom proti mravcom. Tak Ervín na ňu zo stromu skočil a vykopol jej ho z rúk.* “KONIEC

Š. Štiak: ... Nakukol do rohu a videl tam tak isto vyzerajúceho červíka ako on. Ervín sa ho spýtal: „Kto si?“ červík neodpovedal. Jáj, ved' to je zrkadlo. Ervín šiel ďalej a počul niekoho chodiť. Ervín sa trochu zľakol a videl veľkú guľu, ktorá išla pred ním. Už asi tušil, kto to je. Nieкто tlačil tú veľkú guľu. „Haló“ spýtal sa Ervín. „Kto si?“ To čudo prišlo bližšie. „Jáj, ved' to si ty! Môj kamarát hovnivál!“ A čo tu robíš Ty?! „Mne babka zobrala jablko a chce ho dať do štrúdle. Pomôžeš mi?“ spýtal sa Ervín. „Môžeš bývať u mňa!“ odpovedal hovnivál...

N. Petrášová: ... stonožka Estela, ktorá slúžila na dopravu pre hmyz a drobné bezstavovce. Ervín si kúpil za list zo svojho jablka miestenku u Estely a viezol sa šírým svetom. Zabudol si aj ústa zavrieť, keď uvidel cestou toľko krás. Konečná stanica bola pri potoku menom Zlatý. Estela zacúvala do depa, aby dotankovala energiu. Ervín sa rozhodol pre Bažantiu farmu. Keď dorazil do dvora vyvolal poplach a z tichého miesta bol hlučný výstavný dvor. Na Ervína sa začali hrnúť bažanty. Začal boj o život!!! Ervín kričal: „ Ách, jaj, samé hrabáky, zobáky, dúfam, že nebudú mojim vláčikom do neba!“ Naštartoval svoje motory a dostal sa k stajni. Tam sa zoznámil so sivým koníkom menom Smokeyh. Stali sa z nich nerozluční priatelia. Ervín zažil na farme krásne dobrodružstvá, no najviac miloval výhľady z konského chrbta. Už si len občas spomenul na svoj strom, na svoje jablko a na to, ako mal skončiť v štrúdlí. KONIEC

S. Marko: Ervín, Granatín, Delicius a ostatné červíky sa s domčekmi dostali do záhrady, kde ich vyhrievalo slniečko. Vyliečilo ich modrinky a všetci zostali a navždy kamaráti. KONIEC

A. Floriánová: *Ervín odišiel a našiel si nový domov na malom peknom kopčeku, kde stála mladá jablonka, na ktorej rástli krásne jabĺčka. Ervínove nové jablko bolo skvelé a dobre sa v ňom nažívalo. A čo húsenica Zdenka? Tú si uchmatol vták, ktorý vlietol oknom do chatky, kde nikto nebol doma. Tá sa mu však po ceste vykrútila a spadla rovno na miesto, kde teraz býva Ervín a našla si tam tiež dobrý domček z hrušky na mladej hruške, ktorá bola hneď vedľa Ervínovej jablonky a tak si tam spolu nažívali, až kým nepomreli.*
KONIEC

Zhrnutie: Podľa toho, ako deti Ervína stvárnili a napísali o ňom, súdím, že ich príbeh zaujal. Verím, že keby bola situácia lepšia a ústretovejšia, určite by som sa s mnohými stretla osobne v knižnici. A príbeh červíka Ervína by sme rozvíjali ďalej.

Zázračná cesta červíka Ervína v našom online priestore ma utvrdila v tom, že deti sú úžasný lakmusový papierik, všetkého čo dostávajú. Stačí im ukázať cestu a to, čo na tej ceste stretnú, to s nemiernou láskou vrátia späť, niekoľkonásobne. Verím, že aj toto je cesta na upevnenie puta dieťa a kniha.

Literatúra: Andrea Gregušová: Červík Ervín; ilustrácie: Juraj Martiška

Viera Némethová, Miestna knižnica Petržalka, Bratislava

Cieľová skupina: žiaci 6. ročníka základných škôl

Časová dotácia: 45 min., jedna vyučovacia hodina

Anotácia podujatia: Mýty, báje a povesti tvoria základ tzv. západného vnímania európskej kultúry. Mnohé postavy z týchto príbehov nájdeme v dnešnej pop kultúre – filmoch, reklamách, hudbe, výtvarnom umení a samozrejme aj v literatúre. Hrdinovia mýtov a legiend sú postavami aj

populárnych kníh pre deti a mládež. Mýty ale nie sú iba príbehmi z gréckej či rímskej mytológie, ktoré poznáme. Svet okolo nás je oveľa krajší a farebnejší ako si myslíme. Žiakov 6. ročníka základných škôl, ktorí preberajú mýty a legendy v rámci literatúry prevediem svetom japonských mýtov.

Pomôcky: video k výstave, ktorú máme v petržalskej knižnici zapožičanú z Bibiany, medzinárodného domu umenia pre deti, prezentácia

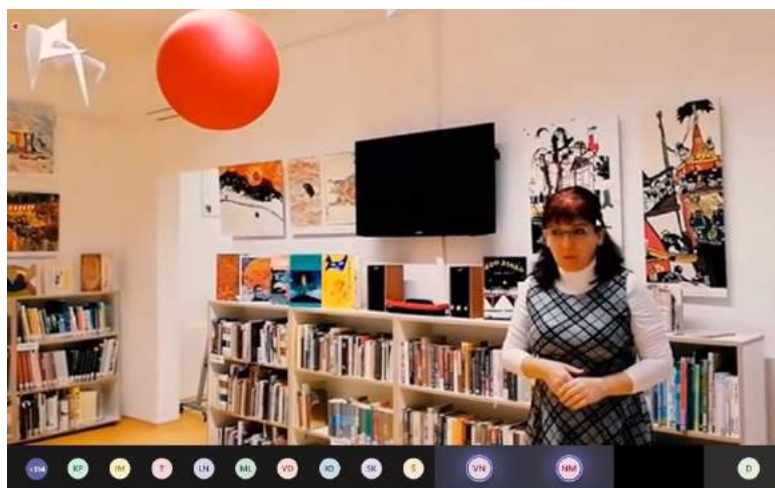
Vznik tohto podujatia ovplyvnili štyri základné faktory:

Prvým a základným bolo prepožičanie výstavy „Vo farbách vychádzajúceho slnka“ z Bibiany, medzinárodného domu umenia pre deti do priestorov jednej z rodinných pobočiek Miestnej knižnice Petržalka. Je to výstava pozostávajúca z krásnych ilustrácií japonských autorov pre deti a mládež, ktorí počas mnohých rokov trvania Bienále ilustrácií Bratislava dostali ocenenia za svoju tvorbu. Bolo to na jeseň roka 2020, bohužiaľ práve v týždňoch, keď začala druhá vlna pandémie Covid-19 a definitívne sa zavreli školy na Slovensku.

Druhým faktorom bola skutočnosť, že vyučovanie sa prenieslo do online priestoru a nikto netušil ako dlho bude táto situácia trvať. V tom čase sme sa v knižnici rozhodli, že niektoré naše podujatia pre deti základných škôl preniesieme do formy, ktorá by bola odprezentovateľná a prístupná ako online vzdelávanie.

Na pobočke sme ale mali výstavu, ktorú v tej chvíli videlo iba minimum ľudí a to nám prišlo ako veľmi premárnený potenciál možnosti vidieť a pracovať a zároveň aj tak trochu pochopiť, že náš svet tvoria aj iné príbehy, ako len tie, ktoré tvoria tzv. kánon západnej civilizácie, čím sú rozprávky, mýty, legendy a báje, ktoré sa prezentujú veľmi často. Preto som s kolegynami pripravila video, ktoré nájdete na YouTube stránke Miestnej knižnice Petržalka, v ktorom som predstavila nielen výstavu, ale trochu aj okolnosti, za ktorých prastaré japonské príbehy vznikali, čo ich ovplyvnilo a prečo je dôležité poznať ich a čítať. Toto video sa stalo základným nápadom použiť ho ako učebnú pomôcku a takto ho aj koncipovať, aby bolo prijateľné a doplňujúce pre výučbu, čo je tretí faktor vzniku tohto online podujatia.

Štvrtým faktorom sa stala požiadavka pani učiteľky z Cirkevnej základnej školy Narnia v Petržalke, ktorá hľadala nejaké vhodné podujatie pre svojich šiestakov, ktorí preberali v rámci literatúry tému mýty, báje a legendy. Žiaci mali prebranú teóriu tohto žánru z učebnice. Slovo dalo slovo a dohodli sme sa, že deťom predstavíme na jednej vyučovacej hodine svet ázijských starodávnych príbehov.

Realizácia podujatia:

Deti si môžu ako domácu úlohu pred začiatkom podujatia pozrieť video „Vo farbách vychádzajúceho slnka“. Vo videu zaznejú dve ukážky z knihy „Mýty a legendy, stvorenie sveta“, ktoré prečítali moje kolegyne z knižnice – Henrieta a Zsuzsanna.

Deti sa na začiatku online hodiny opýtam, čo si myslia, že by bolo, keby kedysi dávno neboli rozprávky, príbehy. Keby si ľudia nevymýšľali legendy, báje, povesti. Deti sa rozhovoria, chápu, že tento druh príbehov vznikol z

neschopnosti a nemožnosti vysvetliť si v dávnych časoch niektoré javy, deje a dať si odpoveď na otázku: „Kde sme sa tu vlastne zobrali? Ako vznikol svet, ktorý poznáme?“ Potom sa detí opýtam aké slovo im napadne keď sa povie Japonsko. Deti sa zväčša chytia veľmi rýchlo – suši, olympiáda, rýchle vlaky, zemetrasenie, cunami, zvláštna vlajka, bonsaj, atómová

bomba, ktorá zničila dve mestá... Opýtam sa detí, či poznajú nejaké japonské mesto, ostrov – zväčša si spomenú na Tokio. Opýtam sa, či poznajú, a tu si už pomáhame prezentáciou, najvyššiu horu Japonska, symbol tejto krajiny. Musím im pomôcť minimálne prvými dvoma písmenkami, ale vedia si spomenúť.

Opýtam sa ich, ktoré mýty a báje poznajú. Zväčša hovoria o Prométeovi, Daidalovi a Ikarovi, stručne im predstavím aj iné príbehy, napr. povest' o Golemovi (židovská legenda), legendu o sv. Martinovi (kresťanská legenda), opýtam sa, či poznajú Vikingov, či nejakých slovanských bohov a bohyně (tu si zväčša nevedia spomenúť).

Japonsko je unikátna krajina, ktorá vznikla na mnohých ostrovoch a tak trochu v izolácii. Unikátne sú aj zvieratá, monštrá a postavy, ktoré vznikli najmä v ľudovom rozprávaní. V týchto príbehoch sa skrývajú podivné stvorenia, smrtiace, nebezpečné aj desivé kreatúry. Japonci poznajú samostatných duchov a mýtické postavy na mnohé činnosti a prírodné deje, aj každodenné veci. Poznajú doslova stovky mýtických bytostí, ktoré sa stále objavujú aj v ich modernej kultúre, literatúre a aj zábavnom priemysle. Tieto bytosti sú dobré aj zlé, prešibané, aj hlúpe, niektoré ľuďom pomáhajú, iné im škodia.

Niektoré z nich deťom počas hodiny cez obrázky v prezentácii predstavím. Hovoríme o tom ale tak, že pri každom obrázku nechám deti hovoriť, čo si myslia, na koho alebo čo sa daný tvor podobá, aký je. V podstate sa na malom priestore skúšame, aké to je byť autorom nejakého príbehu, stvoriť bytosť, trochu rozprávkovú, mýtickú a pripísať jej nejaké vlastnosti.

Deťom sa táto aktivita páčila a s každým ďalším obrázkom sa viac a viac osmeľovali a vymýšľali si rôzne vlastnosti a možné podoby niektorých bájných tvorov. Niektorí vymýšľali temné až hororové príbehy, iní rozosmiali svojich spolužiakov aj pani učiteľku a nás svojimi humornými príbehmi, vymýšľali a predháňali sa, kto vymyslí nejakú novú, originálnu vlastnosť mýtickej bytosti. Nechám ich, pretože aj keď som im to v tejto fáze nepovedala, práve stvorili svoj vlastný svet, svoju vlastnú bytosť.

Ku každému obrázku nakoniec poviem o akú bytosť sa jedná. Porozprávam im legendu o prvých ľuďoch na svete podľa japonskej mytológie. Porovnáme ju s kresťanskou verziou o prvých ľuďoch.

Záver hodiny patrí konštatovaniu, že príbehov je na svete veľa, mnohé nepoznáme – Afrika (Egypt), Severná či Južná Amerika, Austrália, severská mytológia. Svet je a bol krásnym farebným miestom. „Farební svet“ sú jeho rôznorodosť, unikátnosť príbehov z rôznych častí sveta a originalita kolektívneho autora príbehu.

Online podujatie má bohužiaľ svoje obmedzenia a skutočnosť, že mnohé deti mali pri hodine vypnutú kameru tiež neprispievala možnosti osobnejšieho kontaktu. Z môjho pohľadu je dôležité, že som ich vedela vtiahnuť do diskusie, deti vedeli slobodne odpovedať na otázky, trochu popustili uzdu svojej predstavivosti. Pri možnosti stretnúť sa s deťmi v knižnici by podujatie bolo ponúkalo aj iné možnosti práce s textom či obrázkami. Za bonus pokladám spojenie výstavy japonských ilustrácií z Bibiany a preberaného učiva do celku o starodávnych príbehoch z inej časti sveta.

IDEME ONLINE. FUNGUJE TO? KNIŽNÉ ONLINE KVÍZY

**Tatiana Anestík, Katarína Ciganová,
Malokarpatská knižnica v Pezinku**

Ako sme začali s kvízmi

V prvej vlnе pandémie, po zatvorení knižnice, sme každý reagovali na situáciu v knižnici inak. Kolegyne Katarína Cigánová a Veronika Šikulová sa pustili do natáčania čítaní pre deti, otvorenia kanálu Knižibaba na YouTube a do oslovovania spisovateľov, kolegov a známych, ktorí pre deti aj dospelých načítavali príbehy. Kanál si rýchlo našiel svojich priaznivcov.

Nápad s online kvízmi prišiel až v druhej vlnе pandémie, keď moja dcéra skončila online vyučovanie a rozprávala o kvíze, ktorý robili na online hodine matematiky. Hovorila, že kvíz bol zábavný a napínavý. Učiteľka zobrazovala otázky na elektronickej tabuli a deti pomocou svojich mobilov odpovedali na otázky. V mobiloch si dopredu nainštalovali aplikáciu Kahoot!. Učiteľka im poslala vstupný kód a oni sa mohli do hry zapojiť pod svojím menom. Išlo o rýchlosť aj správnosť odpovede a na konci kvízu sa ukázali mená tých, ktorí odpovedali najrýchlejšie a najsprávnejšie. Napadlo nám, že podobný kvíz by mohol fungovať aj v online priestore medzi knižnicou a deťmi, ktoré sú doma. Vedeli sme, že deti knihy čítali, ale chceli sme na

ich čítanie nadviazať, spýtať sa ich formou kvízu na to, čo prečítali.

Ako kvízy tvoríme

Knižný kvíz je vhodná aktivita pre deti základnej školy, ale aj pre starších. Záleží, či má dieťa prístup k internetu, buď cez mobil alebo cez počítač. Mladšie deti potrebujú pomoc dospelého, staršie už dokážu kvíz zvládnuť aj cez svoj mobil. Dôležitý je výber knihy. Pre deti v mladšom veku je vhodná knižka, ktorú už poznajú a prečítali ju buď doma s rodičmi, alebo ju čítali v škole s pani učiteľkou. Pre staršie deti je vhodné vybrať titul, ktorý si v knižnici často požičiavajú, alebo o ktorom viete, že je populárny medzi deťmi. Ide o to, aby knižku, o ktorej robíte kvíz, mali deti prečítanú a aby kvíz robili rady. Čo sa týka mladých čitateľov, je možné vybrať titul, o ktorom viete, že ho poznajú, prípadne sledujú seriály alebo filmy natočené na motívy knihy, alebo hrajú počítačové hry na danú tému (napr. Harry Potter, Minecraft, Anna zo Zeleného domu). Veľmi záleží na výbere knihy. Kniha by mala byť pre deti zaujímavá, aby boli ochotné robiť o nej kvíz. Cieľom kvízov môže byť spestrenie a zábava. Zábavnou formou si deti môžu vyskúšať ako dobre si pamätajú prečítanú knihu. Môžu sa rozptýliť aj skoncentrovať pri rozpomätávaní deja, postáv, čo sa v príbehu stalo a čo nie. Tieto kvízy podnecujú deti k mysleniu, predstavivosti, zvedavosti, trénujú si pamäť a získavajú nové poznatky.

Príklady otázok z niektorých našich kvízov

Otázky na získavanie poznatkov:

Ktorú z týchto knižiek nenapísal Roald Dahl?

- a) Matilda
 - b) Kamoš Obor
 - c) Čarodejnice
 - d) Hnusná teta Berta
- (z kvízu o Charliem a továrni na čokoládu)

Ako sa povie Pippi Dlhá Pančucha po slovensky?

- a) Pipa Pančuška
 - b) Pina Punčocha
 - c) Pika Nogavička
 - d) Pita Chlebova
- (z kvízu o Pippi Dlhej Pančuche)

Kde sa narodil tvorca Minecraftu?

- a) V Číne
 - b) V nemocnici
 - c) V Dánsku
 - d) Vo Švédsku
- (z kvízu o Minecrafte)

Čo alebo kto je "tátoš"?

- a) Malý tato
 - b) Kôň
 - c) Druh koláča
 - d) Vták
- (z kvízu o rozprávkach Pavla Dobšinského)

Otázky na myslenie/ porozumenie textu:

Prečo mal Popolvár takéto meno?

- a) Lebo sa váľal v popole
 - b) Lebo rád zametal popol
 - c) Lebo sa oženil s Popoluškou
 - d) Lebo sa narodil po polnoci
- (z kvízu o rozprávkach Pavla Dobšinského)

Pippi vie dobre gramatiku. Je to pravda?

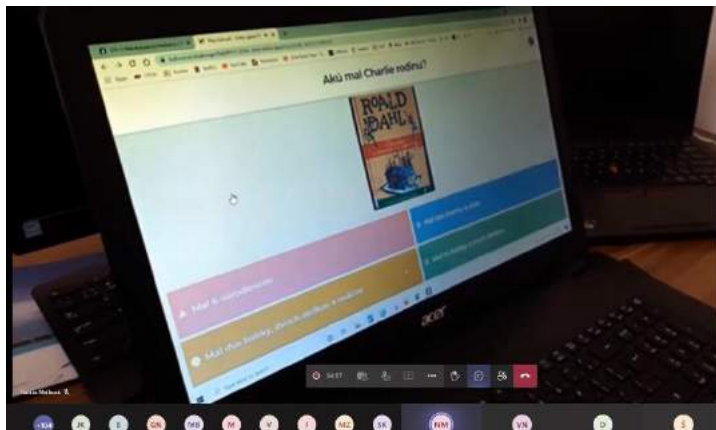
- a) Pravda
 - b) Nepravda
- (z kvízu o Pippi Dlhej Pančuche)

Deti, ktoré vyhrali zlatú kartičku, boli milé k svojim rodičom. Je to pravda?

- a) Pravda
 - b) Nepravda
- (z kvízu o Charliem a továrni na čokoládu)

Prečo Willie Wonka chcel, aby ho navštívili v továrni deti?

- a) Chcel sa im pochváliť čokoládou
 - b) Chcel im rozdať čo najviac sladkostí
 - c) Nudil sa a potreboval kamarátov
 - d) Chcel nájsť dieťa, ktoré by po ňom viedlo továreň
- (z kvízu o Charliem a továrni na čokoládu)

Otázky na pamäť:

Komu sľúbil otec svoju dcéru za ženu v rozprávke Trojuža?

- a) Medveďovi
 - b) Morskej
príšere
 - c) Trojhlavému drakovi
 - d) Žobrákovi
- (z kvízu o rozprávkach Pavla Dobšinského)

Ako sa volá sestra Marušky v rozprávke O dvanástich mesiačkoch?

- a) Katuša
 - b) Holena
 - c) Zlatovláska
 - d) Marfuša
- (z kvízu o rozprávkach Pavla Dobšinského)

Aký náklad viezol Ancijáš na Čukotku?

- a) Klince
 - b) Vajcia
 - c) Ryžu
 - d) Ryby v konzerve
- (z kvízu o Muflónovi Ancijášovi a jeho spanilej jazde)

Otázky na predstavivosť:

*Farba hmly, popola na zemiaku v pahrebe, betónového múru, novembra.
Ktorú farbu takto vidí Mimi?*

- a) Hnedú
 - b) Sivú
 - c) Modrú
 - d) Čiernu
- (z kvízu o Mimi a Líze)

Z akej látky bol ušíty šupinatý krokodíl?

- a) Z froté
 - b) Z hodvábu
 - c) Z bavlny
- (z kvízu o Mimi a Líze)

Tvorenie otázok je takisto dôležité. Je dobré vžiť sa do roly dieťaťa a predstaviť si, na ktoré detaily v knihe by vedelo reagovať. Napríklad, staršie deti rady hádajú fakty ako mená profesorov alebo zaklínadiel zo série Harry Potter. Napríklad:

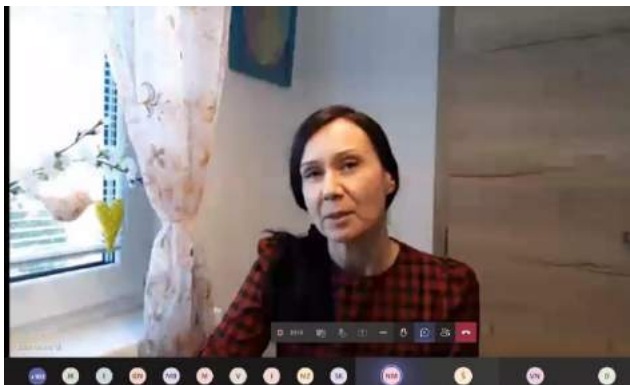
Ktoré z týchto zaklínadiel nepatrí medzi neodpušiteľné kliatby?

- a) Crucio
 - b) Adava Kedavra
 - c) Sectumsempra
 - d) Imperio
- (z kvízu o Harry Potterovi)

Pri tvorbe odpovedí môžeme dieťa rozveseliť, napríklad pridaním jednej alebo dvoch nezmyselných, žartovných odpovedí. Alebo môžeme pridať dve veľmi podobné odpovede, aby sa dieťa zastavilo a porozmýšľalo. Môžeme ho prekvapiť otázkou, ktorú možno nečaká, napríklad: Ktorú z týchto knižiek nenapísal Roald Dahl? Snažíme sa otázky striedať tak, aby sme sa často nepýtali na rovnaký typ informácie a udržali pozornosť dieťaťa. Cieľ nie je unaviť dieťa prílišnými faktami, ale skôr trénovať jeho myseľ viacerými smermi. Raz sa spýtať na meno postavy, potom na zaujímavosť z jeho rodiny, potom na nevšednú udalosť z príbehu, potom na názor dieťaťa vo forme otázky. Takéto striedanie otázok spôsobí, že dieťa sa nezačne nudiť alebo sa neunaví, ale naopak, vzrastá u neho zvedavosť, aká otázka bude nasledovať ďalej. K udržaniu napätia pri kvíze prispieva aj to, že otázky sú na čas, takže záleží nielen na správnosti odpovede, ale aj na rýchlosti. Deti, ak chcú, môžu súťažiť s inými. Aplikácia po každej otázke, aj na konci kvízu vyhodnocuje poradie najlepších výsledkov. Kvíz je možné nastaviť dvoma spôsobmi. Prvý spôsob je, že kvíz robia všetky deti naraz, napríklad v triede s pani učiteľkou, alebo v knižnici s pani knihovničkou a môžu medzi sebou súťažiť. Druhý spôsob je, že deti môžu robiť kvíz vo vlastnom čase, doma na počítači. Vtedy dieťa rieši kvíz anonymne a pre vlastnú radosť.

Odozva a výzvy

Keďže kvízy sa diali online v domácom prostredí detí, nedostávali sme spätnú väzbu, ktorú by sme dostali naživo. Prišli nám však pozitívne reakcie na kvízy na facebookovú stránku knižnice, za ktoré sme vďační. V niekoľkých prípadoch použili kvízy pani učiteľky na hodinách literatúry. Kvízy upravujeme aj na základe reakcií svojich vlastných detí. Od nich dostávam spätnú väzbu i typy na ďalšie kvízy. Kvízy sú pre nich hra a robia ich rady. Ako výzvu pre mňa (a možno aj iných) vidím

vybrať správnu knihu, prečítať ju znova “novými očami” a vytvoriť otázky, ktoré deti oslovia. Mne osobne sa osvedčilo tvoriť otázky z vecí, ktoré ma v knihe prekvapili. Žila som dlhoročne mimo Slovenska, takže si musím knihy prečítať znovu po rokoch alebo ich čítam úplne prvý raz. Výhodou je, že vidím knihy novými očami. Zistila som, že sa mi ľahšie tvoria otázky z kníh, ktoré sú pre mňa nové ako z tých, ktoré už poznám. Výzva tiež bola naučiť sa pracovať s novou aplikáciou, ktorú sme predtým nepoužívali. Na začiatku trvalo dlhší čas, kým som sa s aplikáciou oboznámila a vedela v nej urobiť kvíz.

Kvízy, ktoré sme vytvorili v aplikácii Kahoot!

Máte radi príbehy Danky a Janky?

Tento kvíz má 15 otázok. V niektorých otázkach vyberáme správnu odpoveď a v niektorých určujeme, či je tvrdenie pravda alebo nepravda.

https://kahoot.it/challenge/09171745?challenge-id=fbb0f913-0266-40fd-b42d6bd35c5592f6_1622456934205

1. Danka a Janka sú na začiatku príbehu prváčky. Je to pravda?

- a. Pravda
- b. Nepravda

2. Danka a Janka nie sú navlas rovnaké. Je to pravda?

- a. Pravda
- b. Nepravda

3. Majú Danku a Janku súrodencov?

- a. Nemajú
- b. Majú brata Miška
- c. Majú sestru Zdenku

4. Ako prezýva pani učiteľka Danku a Janku?

- a. Kuriatka
- b. Mačiatka
- c. Bodky

5. *Keď Danka sedela pod lavicou, videla ako si pančucha pýta jest'. Čo to znamená?*

- a. Pančuche treba dať trochu jedla
- b. Keď máš pančuchy, musíš viac jest'
- c. Na pančuche je diera

6. *Odkiaľ zobrali Danka a Janka peniaze, keď chceli predbehnúť I.B v šetreňí?*

- a. Predávali limonádu a zarobili si
- b. Rozbili bratove hlinené prasiatko
- c. Vypýtali si od starkej

7. *Prečo Danka a Janka už nechceli nosiť červené čiapky?*

- a. Lebo sa hanbili, že vyplazovali na ulici jazyk
- b. Lebo sa im už nepáčila červená farba
- c. Lebo sa nechceli podobať na Červenú čiapočku

8. *Janka si vylomila zub, keď chcela odhryznúť cencúl'. Je to pravda?*

- a. Pravda
- b. Nepravda

9. *Aj keď sa Danka a Janka niekedy pohádajú, majú sa veľmi radi. Ako si pomohli, keď*

Janka stratila sandál?

- a. Všetky sandále odhodili do potoka
- b. Obe si vyzuli sandále a išli spolu bosé
- c. Dohodli sa, že už sandále nikdy nebudú nosiť

10. *Medveď Demeter sa skoro zabudol v polke zimy otočiť na druhý bok. Je to pravda?*

- a. Pravda
- b. Nepravda

11. Ako sa Danka a Janka zbavili Gevenduchy?

- a. Zatvorili ju do fľaše a poslali dolu potokom
- b. Použili čarovné zaklínadlo a vygumovali ju
- c. Zamkli ju v skrini a skriňu podarovali

12. Čo robil človečik v budíku?

- a. Klepkal kladivkom
- b. Každú hodinu vykukol von
- c. Strihal čas nožnicami

13. Všadebol nevie čo sa skrýva v jeho kapsulínôčke. Je to pravda?

- a. Pravda
- b. Nepravda

14. Prečo jedia slony sloní korienok?

- a. Aby boli zdravé
- b. Aby im narástli veľké uši
- c. Aby im narástol veľký chobot

15. Čo spravia Danka a Janka, keď chcú byť neviditeľné?

- a. Dvakrát sa zatočia a dupnú
- b. Schovajú sa za záves
- c. Dajú si na hlavu klobúčik z hríba

Si fanúšik kníh o Harry Potterovi?

https://kahoot.it/challenge/03839041?challenge-id=ffb0f913-0266-40fd-b42d6bd35c5592f6_1622459062425

1. *Sirius Black je Harryho...*

- a. Ujo
- b. Duch
- c. Krstný otec
- d. Nikdy som o ňom nepočul

2. *Ronov potkan Prašivec bol naozaj:*

- a. Remus Luppín
- b. Peter Pettigrew
- c. Severus Snape
- d. Lucius Malfoy

3. *Bellatrix Lestrangeová je Siriusova sestra. Je to pravda?*

- a. Pravda
- b. Nepravda

4. *Aké tri veci získal Harry Potter, aby sa stal Pánom Smrti?*

- a. Neviditeľný plášť, Bazový prútik, Slizolínov medajlón
- b. Neviditeľný plášť, Denník Toma Riddla, Kameň oživenia
- c. Neviditeľný plášť, Diadém Bystrohlavovej, Bazový prútik
- d. Neviditeľný plášť, Bazový prútik, Kameň oživenia

5. *Hrdozobec je...*

- a. Hipogrif
- b. Jednorožec
- c. Testrál
- d. Kentaur

6. *V akej fakulte je Luna Lovegoodová?*

- a. V Chrabromile
- b. V Slizolíne
- c. V Bystrohlave
- d. V Biffomore

7. *Kto mal v treťom ročníku časovrat?*

- a. Harry
- b. Neville
- c. Luna
- d. Hermiona

8. *Krik mladej mandragory je pre ľudí smrteľný. Je to pravda?*

- a. Pravda
- b. Nepravda

9. *Ako sa volal spolok, ktorý Hermiona založila na podporu domácich škriatkov?*

- a. Sopľoš
- b. Mudroš
- c. Frfloš
- d. Škriatkoš

10. *Ktoré z týchto zaklínadiel nepatrí medzi neodpustiteľné kliatby?*

- a. Crucio
- b. Avada Kedavra
- c. Sectumsempra
- d. Imperio

11. *Ako sa volá duch Slizolinskej fakulty?*

- a. Zloduch
- b. Sir Nicholas
- c. Tučná pani
- d. Krvavý barón

12. Aké číslo mal trezor v Gringottbanke, v ktorom sa nachádzal Kameň mudrcov?

- a. 813
- b. 723
- c. 713
- d. 807

13. Ako sa volala Voldemortova mama?

- a. Hepzibah Smithová
- b. Merope Gauntová
- c. Penelope Clearwaterová
- d. Mafalda Hopkirková

14. Na čo sa používa zaklínadlo Patronus?

- a. Na znehybnenie človeka
- b. Na odohnanie dementorov
- c. Na predĺženie nosa
- d. Na nočné svetlo

15. Ako sa volal profesor vyučujúci na Rokforte predmet Dejiny mágie?

- a. Binns
- b. Flitwick
- c. Slughorn
- d. Carrow

Ďalšie online kvízy (kvízy sa uzatvoria 27.6.2021):

Charlie a továreň na čokoládu

https://kahoot.it/challenge/04424533?challenge-id=fbb0f913-0266-40fd-b42d-6bd35c5592f6_1622123769555

Ako pozorne čítaš minecraft'ácke príručky?

https://kahoot.it/challenge/05681541?challengeid=fbb0f913-0266-40fd-b42d-6bd35c5592f6_1622399668114

Ako dobre poznáš Pippi Dlhú Pančuchu?

https://kahoot.it/challenge/05267666?challenge-id=fbf0f913-0266-40fd-b42d6bd35c5592f6_1622459936600

Čítaš rozprávky od Pavla Dobšinského?

https://kahoot.it/challenge/08512673?challenge-id=fbf0f913-0266-40fd-b42d6bd35c5592f6_1622399499225

Poznáš rozprávky od Boženy Němcovej?

https://kahoot.it/challenge/02970580?challenge-id=fbf0f913-0266-40fd-b42d6bd35c5592f6_1622460111998

Muflón Ancijáš a jeho spanilá jazda

https://kahoot.it/challenge/02236196?challenge-id=fbf0f913-0266-40fd-b42d6bd35c5592f6_1622460835715

Mimi a Líza

https://kahoot.it/challenge/03358201?challenge-id=fbf0f913-0266-40fd-b42d6bd35c5592f6_1622460905265

Ako kvíz prebieha

Kvízy uverejňujeme na facebookovej stránke Malokarpatskej knižnice v Pezinku <https://www.facebook.com/kniznicapezinok>. Uverejníme odkaz na kvíz, ktorý sme predtým vytvorili v aplikácii Kahoot! (<https://kahoot.com/>) a napíšeme krátky úvod ku kvízu. Deti alebo dospelí potom kliknú na odkaz a otvorí sa im úvodná obrazovka s kvízom. Môžu si spustiť aj zvuk, so zvukom je to zábavnejšie. Na obrazovke zadajú svoje meno alebo prezývku. Spustí sa kvíz. Na každú otázku majú 20 sekúnd a keď dovtedy neodpovedia, ukáže sa im správna odpoveď. Hráčom sa prirátavajú body podľa času a správnosti odpovedí. Tlačidlom “Next” sa posunú na ďalšiu obrazovku a otázku. Aplikácia je v angličtine, preto je dobré ovládať aspoň základy angličtiny. Na konci kvízu sa ukáže bodové hodnotenie najlepších hráčov. Kvíz sa uzatvorí po uplynutí doby, na ktorú ste kvíz nastavili, napríklad po mesiaci. Po tomto čase budeme môcť vidieť koľko detí kvíz urobilo, aké mali výsledky, ktorá otázka bola najt’azšia a tak ďalej.

Na záver

V minulosti knižnica tvorila kvízy pre deti naživo, bez použitia aplikácie. Dnes ich môžeme vytvoriť online a využiť ich počas podujatia v knižnici alebo uverejniť na stránke knižnice, aby si ich deti mohli urobiť doma.

V budúcnosti by deti v knižnici mohli použiť vlastné mobily a zahrať si kvíz naživo so svojimi spolužiakmi, alebo si spraviť kvíz spoločne ako trieda ku prečítanej knihe. Myslíme si, že online kvízy by sa mohli uskutočňovať ako súčasť podujatí a spestriť tak naše aktivity.

HLADÁM LEPŠIU MAMU – ONLINE PODUJATIE PRE DETI

Elena Šimkaninová a Ivana Jakubčáková
Podtatranská knižnica v Poprade

Cieľ podujatia:

Povzbudiť deti k uvedomeniu, že ich vlastná mama je najlepšia.

Je dobré správať sa podľa výroku: „Čo na srdci, to ja jazyku?“

Vysvetliť, čo spôsobuje výbušnosť, hnev, trucovanie, pomsta.

Poukázať na správne riešenie - ospravedlnenie, odpustenie.

Veková kategória: 7-10 rokov

Dĺžka podujatia: 20 minút online vysielania

Pomôcky:

Knihy – Hľadám lepšiu mamu; Lepší otec v hrsti, ako kamoš na streche. Magnetická tabuľa a na nej pripnuté – fotografia G. Futovej, názov knihy, názov ocenenia za knihu, otázky – Čo robíte, keď ste nahnevaní? Je pomsta správnym riešením?

Akými slovami môžeme poprosiť o odpustenie? Chceli by ste vymeniť svoju mamu? Prefotené a zväčšené obrázky tiet z knihy, podlepené tvrdým papierom, prilepené na paličky a zapichnuté do polystyrénu.

Nafúknutý balón a špendlík. Notebook, kamera – technika na vysielanie online videa.

Scenár:

Milé deti a dospelí,

vitajte na dnešnom on-line vysielaní Podtatranskej knižnice.

Budem vám čítať z knihy: Hľadám lepšiu mamu od spisovateľky Gabriely Futovej.

Získala ocenenie Najlepšia detská kniha jesene v roku 2001.

Hlavná hrdinka sa volá Katka a chodí do tretej triedy.

Ďalšie postavy sú: Katkina mama, Zuza, tety – Julka, Anička, Klárka, Hortenzia; pani Paprčková, Zuzina mama. (postupne ukážem ilustrácie a vymenujem mená tiet, zapichnuté na paličkách do polystyrénu.)

Náš príbeh začína vo chvíli, keď Katka príde domov s vysvedčením, na ktorom sú samé jednotky. Mama jej za odmenu upečie tortu.

(úryvok s. 9-11 od: Keď som sa torty nabažila ... po: čo mi prišlo pod ruku + premietame ilustráciu z knihy - obr. č. 1.)

Aj vy ste už niekedy trucovali? Asi áno.

Čo robí človek, keď je nahnevaný? Napríklad kričí, búcha dverami, alebo je nafučaný ako balón a môže vybuchnúť, (prasknem balón špendlíkom) teda povedať niečo zlé, čo ho neskôr môže mrziť.

Môžete do komentárov napísať, čo robíte, keď ste nahnevaní.

Pokračujme v našom príbehu. Katka s kufrom odíde o poschodie vyššie ku svojej kamarátke Zuze. Ale Zuzina mama nedovolí, aby u nich ostala, pretože odchádzajú na dovolenku.

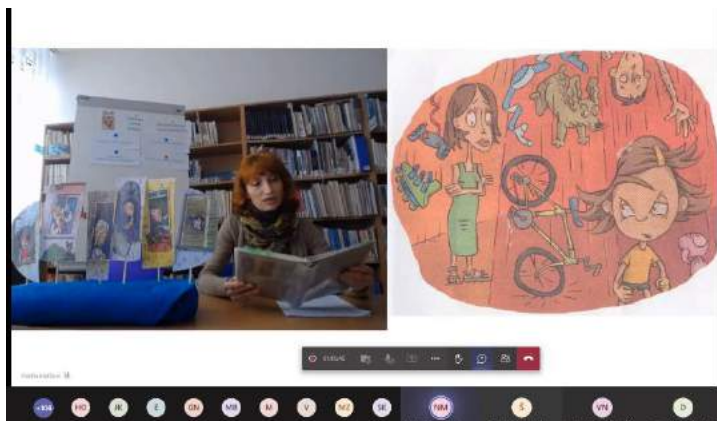
Preto sa Katka rozhodne navštíviť tetu Julku. Najskôr sa jej tam veľmi páči, no to, čo na prvý pohľad vyzerá veľmi dobre, na druhý už nemusí a na tretí je všetko inak. Katka zistí, že teta Julka nevie dobre variť a tiež ju nechcú zobrať so sebou na dovolenku k moru. Pozrime sa, ako sa to skončí.

(úryvok s. 20-21 od: Letíme tam lietadlom ... po: Kto by mohol byť mojou správnou mamou? + premietame ilustráciu z knihy – obr. č. 2)

Ďalej ide k tete Aničke, ktorá má štyroch synov a okolo nich kopu práce. Chce, aby jej Katka pomáhala v domácnosti. Ale chlapci nemusia robiť nič a to sa Katke zdá nespravodlivé.

(úryvok s. 30-31 od: Jedného rána... po: A ste tučná ako prasa! + premietame ilustráciu z knihy - obr. č. 3)

Čo sa Katke prihodí u tety Kláriky, ktorá povyšuje svojho psa Alberta nad človeka? Psík Katke roztrhá šaty aj obľúbenú hračku Pinkusa. Katka psíka z pomsty ostrihá a teta ju zato vyženie. (premietame ilustráciu na s. 41 - obr. č. 4. - bez úryvku)

Deti, je pomsta správnym riešením? Odpoveď môžete napísať do komentára.

Katka sa ďalej dostane k tete Hortenzii, ktorá vyzerá veľmi dobre, má pekné šaty aj dokonalý make-up. No jej správanie je celkom iné.

(úryvok s. 55 od: nechápala som, ako môže byť ... po: čušala + premietame ilustráciu z knihy - obr. č. 5)

Možno sa vám stalo, že ste si o nejakom človeku, ktorý vyzeral super mysleli, že má aj dobré správanie. A boli ste sklamaní, keď to tak nebolo. Nie je dôležité, ako kto vyzerá, ale aký je vo svojom vnútri, aké má srdce.

Naša hrdinka sa ešte ocitne u pani Paprčkovej, ktorá sa o ňu veľmi dobre stará, kým je Katka chorá. No jej objatia nenahradia mamine. (premietame ilustráciu z knihy s. 64 – obr.č.6. - bez úryvku)

Vypočujte si rozhovor, keď sa Katka napokon stretne s mamou.

úryvok s. 85-86 od: Mohla som tušiť ... po: s malou dušičkou + premietame ilustráciu z knihy, obr. č. 7.ñ

Čo to znamená zahryznúť si do jazyka? Nepovedať niečo zlé, čo ublíži druhému. Čo myslíte, mala by sa Katka tetám ospravedlniť? Či to urobí, si môžete prečítať (v knihe na s. 91)

Akými slovami môžeme poprosiť o odpustenie? Odpoveď môžete napísať do komentárov.

Chceli by ste vymeniť svoju mamu? Napíšte nám odpoveď.
Porozmýšľajte, ako môžete mamke vyjadriť lásku. Napríklad pomôcť jej, objasniť ju, povedať jej, že ju máte radi.

Ak ste zvedaví, podľa čoho Katka spozná, že jej mama je pre ňu tá najlepšia, prečítajte si knihu do konca. Je v nej napätie, zábava, aj poučenie. Voľným pokračovaním je kniha Lepší otec v hrsti, ako kamoš na streche. (ukážem knihu). Tak deti, šup-šup do knižnice, kde knihy nájdete. Ďakujem vám za pozornosť a dovidenia pri ďalšom čítaní.

Video s podujatím nájdete na facebookovej stránke knižnice:
<https://www.facebook.com/191515710868691/videos/1428632250805248>

Zdroje:

FUTOVÁ, Gabriela. Hľadám lepšiu mamu.1.vyd. Bratislava: Mladé letá, 2001.94 s. ISBN 80-06-01173-7

www.litcentrum.sk

www.citajto.sk

ŠTVORNOŽKY KU KNIHÁM

Monika Ferková a Tatiana Hudačková,
Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove

Stručná charakteristika podujatia:

Podujatie Štvornožky ku knihám vzniklo so zámerom budovania vzťahu ku knihám, čítaniu ale aj ku knižnici.

Cieľ podujatia: Cieľom podujatia je priviesť deti od útleho veku ku knihám, čítaniu a počúvaniu prostredníctvom zážitkových čítaní a tvorivých dielní.

Vekové vymedzenie: pre deti vo veku 1 – 4 rokov a ich rodičov

Dĺžka podujatia: cca 1 hodina

Téma: Príprava na Vianoce

Kniha: Sperring M., Fleming L.: Najkrajší dar na svete, Ikar, 2020 – text rozprávky číta Katarína Koščová

Uverejnenie podujatia: online výstupy na webovej stránke knižnice, YouTube s pravidelnou upútavkou na Facebooku

Realizácia podujatia v online priestore:

Realizácia sa začína vždy prečítaním rozprávky na vopred pripravenú tému súvisiacu s následnou prácou v procese odovzdania prečítaného textu z roviny slovnej a vizuálnej (vnímanie textu zrakom i sluchom) do roviny výstupu v podobe konkrétnych produktov z tvorivých dielní. Tvorivé dielne pozostávajú z dvoch až troch

aktivít zameraných na nácvik jemnej motoriky prehlbujúcich zručnosti dieťaťa, vizuálne vnemy a reálnu prácu dieťaťa s rôznymi druhmi materiálov a pomôckami za pomoci rodičov. Neodmysliteľnou súčasťou sú aj pracovné listy, rôzne makety, maľovanky a v neposlednom rade zoznam literatúry pozostávajúci z výberu tých najvhodnejších kníh na danú tematiku rešpektujúcich vek dieťaťa.

V snahe umožniť deťom čo možno najväčší emocionálny zážitok zo samotného čítania sa celková pozornosť výberu literatúry upriamuje na kvalitný, dĺžkou primeraný text a text obohatený o ilustrácie, ktoré deti spolu s rôznymi vizuálnymi a zvukovými efektmi vovedú do sveta rozprávkového príbehu plynulo a nenútené.

Priebeh podujatia:

- 1. Čítanie rozprávky** známou speváčkou Katarínou Koščovou, s ktorou sa stále dohodneme na knihe k téme a rozprávku vyberáme vždy tak, aby sme neporušili autorské práva. Prečíta sa buď iba časť knihy alebo si vyžiadame od vydavateľstva povolenie knihu prečítať celú. Katka doma natočí video ako knihu číta a my ho spracujeme a pripravíme na zverejnenie.

V procese

čítania sa využívajú rôzne prozodické vlastnosti reči, ako napr. rozličné tempo čítania, zdôraznenie konkrétnych slov v texte hlasným čítaním, zvolaním, ale i stíšením hlasu, šepkaním, smiechom, napodobňovaním rozličných zvukov zvierat, nástrojov a i.

- odkaz na čítanie knihy Katarínou Koščovou:
<https://www.youtube.com/watch?v=wbyH7UPndd8>

Za možnosť prečítať knihu Najkrajší dar na svete od Marka Sperringa ďakujeme vydavateľstvu Stonožka.

2. Tvorivé dielne

I. Vianočná guľa – ozdoba na stromček

Potrebuje: priehľadnú dekoratívnu guľu z plastu, lepidlo, špajľu, stužky, niť alebo ľanový motúz, nožnice, materiál na ozdobenie, ktorým chceme guľu naplniť (napríklad: plstené guľôčky, flitre, dekoratívne hviezdčky, alobal, farebný papier, cukríky)

Postup: Pripravíme si materiál, ktorým chceme guľu naplniť. Ak nechceme dokupovať špeciálne kreatívne pomôcky ako flitre či plstené guľôčky, postačí, ak použijeme farebný papier a alobal. Nastriháme alebo si odtrhneme menšie časti, z ktorých vymodelujeme guľôčky. Guľôčky z alobalu môžu byť väčšie ako tie z farebného papiera, alobalových guľôčok vyrobíme menej. Detičky si tak zdokonaľujú jemnú motoriku, ale aj matematické myslenie. Ak použijeme flitre, bude dobre, ak na špajľu nanesieme trošku lepidla a zľahka ním potrieme vnútro gule, aby sa lepšie prichytili a všetky nespádli na dno. Keď sme si zvolili materiál, môžeme guľu vyzdobiť podľa našej nálady. Je len na nás, či ju naplníme do polovice alebo celú. Nakoniec prevlečieme stužku a navlečíme niť. Vianočná guľa je hotová. Fantázii a kreativite sa medze nekladú, podporte deti, aby premýšľali, čím vianočnú guľu naplniť. Konáríkmi s čerstvým ihličím a šípkami nazbieranými počas prechádzky? Rôznofarebnými cestovinami? Ryžou, šošovicou, fazuľou? A čo tak malými cukríkmi? Rôzny materiál má inú váhu, čo sa dá tiež využiť ako edukačná pomôcka.

- odkaz na video tvorivej dielne (vianočná guľa – ozdoba na stromček):
<https://www.youtube.com/watch?v=d77PVAva1bE>

II. Vianočné zemiakové pečiatky

Potrebuje: rozrezaný zemiak, kuchynské vykrajovačky – napríklad hviezdica, stromček, srdiečko, pečiatkový atrament, prípadne štetec a temperové farby, (mimo dosah detí nôž)

Postup: Pripravíme si zemiak, ktorý deťom rozkrojíme na polovicu. Keďže im neumožníme, aby používali nôž, ukážeme im, ako vykrajovačku vtlačiť hlboko do zemiaka, môžeme aj tak, že druhou stranou vyjde von. Alternatívou je, že detičky vtlačia formičku do zemiaka a rodičia alebo starší súrodenci obrežú jeho okraj. V oboch prípadoch nám vznikne pečiatka s motívom, ktorý sme si vybrali. Ak máme atrament, odtisneme doň pečiatku. Ak nemáme, na štetec nanesieme farbu a potrieme ňou časť pečatidla, kde sa nám otlačí želaný tvar. Hotovou pečiatkou môžeme ozdobiť baliaci papier alebo vianočný pozdrav, využijeme ju na ozdobenie darčiekov a aj pri rôznych hrách. Deti si pri tejto tvorivej aktivite osvojujú či upevňujú geometrické poznatky (môžeme im podávať vykrajovačky rôznych tvarov) a zdokonaľujú sa aj výtvarné zručnosti.

III. Darčeková vianočná škatuľka

Potrebujeme: šablónu škatuľky vytlačенú na tvrdom papieri či výkrese, nožnice, lepidlo, stužku či ľanový motúz, zemiakovú pečiatku, pečiatkový atrament, prípadne štetec a farby, (ľubovoľné: vetvičku z ihličnanu, konárik šípky...)

- šablóna škatuľky na stiahnutie:

<https://www.kniznica-poh.sk/images/2020/stvornozky/krabicka1.pdf>

Postup: Vystrihneme si šablónu škatuľky. Všetky naznačené časti na šablóne preložíme. Časť, ktorú máme špeciálne vyznačenú (vľavo), potrieme lepidlom a nalepíme na stenu vznikajúcej škatuľky z druhej strany. Na dokončenie škatuľky potrebujeme zložiť najprv párne a potom nepárne útvary (na šablóne boli umiestnené na spodku). Škatuľku ozdobíme zemiakovou pečiatkou – ak je naša škatuľka tmavej farby, napríklad bordová alebo tmavomodrá, zvolíme svetlé farby pečiatky. Do hotovej škatuľky môžeme ukryť darček, zhora ju zalepiť a nakoniec ešte previažeme ľanovým motúзом alebo stuhou. Priložíme čerstvú vetvičku.

- odkaz na video tvorivej dielne (darčeková škatuľka a zemiaková pečiatka): <https://www.youtube.com/watch?v=YUmEsROZ6nc>

Aktivita pre najmenších:

Vianočný stromček – tréning stability a balansu

Pomôcky: farebná lepiaca páska, farebný papier, nožnice

Postup: Z lepiacej pásky chceme vytvoriť jednoduchý vianočný stromček. Keďže má slúžiť ako motorická pomôcka, budeme ho vytvárať na zemi. Vyberáme si rovný, nešmykľavý povrch, na ktorom páska bude držať (podlaha, parkety, dlaždice, koberec s krátkym vlasom, guma). Podľa toho, aký veľký stromček chceme mať, si odvineme najdlhší pás.

Ten bude imitovať kmeň. Po bokoch mu nalepíme vetvy, ktoré môžu byť pravidelné a rovnako dlhé alebo sa smerom nahor môžu skracať. Z farebného papiera vystrihneme hviezdu. Úlohou dieťaťa je pohybovať sa iba po stromčeku a na jeho vrchol umiestniť hviezdu. Do tejto aktivity môžeme zapojiť aj starších súrodencov, pre ktorých si prichystáme rôzne papierové geometrické tvary evokujúce ozdoby.

Príklady pokynov a herných otázok pre starších súrodencov:

- *Polož hviezdu do stredu stromčeka.*
- *Sleduj vetvičky vpravo. Polož hviezdu na tretiu z nich.*
- *Koľko vetvičiek má tento stromček?*
- *Skoč na druhú vetvu zľava!*
- *Myslím si ozdobu, ktorá má všetky tri strany rovnako dlhé. (trojuholník)*
- *Niekde sa stratil kruh. (umiestnime ho na stromček) Povieš mi, kde ho nájdem?*
- *Zatvorím oči a ty ma povedieš k červenému štvorcovi. Kam mám ísť?*

3. Zoznam kníh k téme, ktoré nájdete našej knižnici:

leporelo Pellissier, C., Aladjidi, V.: *Vianočná noc: biblický príbeh*, Fragment, 2018

leporelo Cingelová, A.: *Čo je to sneh? : kuk pod okienko: úplne prvé otázky a odpovede*, Svojtka & Co., s.r.o., 2019

leporelo Ward, S., Moravčík, Š.: *Vianoce v lese*, Eurounion, 2012

leporelo Ďurinová N., Miler, Z.: *Veselé Vianoce*, Ikar, 2016

Miler Z., Miler K., Doskočilová H.: *Krtko a Vianoce*, Albatros, 2009

Schneider Liane: *Terka oslavuje Vianoce*, Verbarium, 2019

Tielmann Ch.: *Kubko sa teší na Vianoce*, Verbarium, 2017

Gocníkova M. a kol.: *Moja knižka o Vianociach*, Perfekt, 2016

Šulc, P., Krček J.: *Veselé Vianoce: vianočné zvyky a koledy*, Pierot, 2017

Řezníčková, Petra: *Veselé Vianoce: zvyky a koledy*, Pierot, 2011

Preussler, O.: *Somárik a vianočný anjel*, Verbarium, 2019

Sperring M., Fleming L.: *Najkrajší dar na svete*, Ikar, 2020

Engler, M.: *Vianoce s tetou Jozefínou*, Ikar, 2020

Fleming, L.: *Ela a jej zázračné svetlo*, Ikar, 2020

Amrhein A., Straub S.: *Nečakaný vianočný list*, Ikar, 2019

Amrhein A., Straub S.: *Tajný vianočný hosť*, Ikar, 2018

Mišovičová K.: *Malvínkine Vianoce*, eot s.r.o., 2019

Moore H.: *Labky zachraňujú sviatky*, Egmont ČR, 2017

Kulcsár, M., Nagy, A.: *Rozprávky na Vianoce*, Exbook, 2019

Lunde, M.: *Snehová sestra: príbeh o Vianociach*, Tatran, 2019

Magni A., Mantovani A., Csontos, M.: *Vianoce vysvetlené deťom*, Zachej, 2019

Deti a ich rodičia sa môžu svojimi výtvormi pochváliť v správe na Facebooku, v komentároch alebo na prostredníctvom e-mailu. Na ich výtvary sa vždy tešíme a zároveň nás teší aj odozva v správach alebo v komentároch, ako sa rodičom i ich deťom štvornožkovanie páčilo.

Eudmila Hrdináková

Na margo knižničných onlinov v COVIDE

Na úvod môjho ohliadnutia sa za tohtoročnými *Motivačnými aktivitami* (MA) si dovoľím malú reflexiu – *Motivačné aktivity* vlastne preskočili z novembra 2020 do leta 2021, a hoci sa v rámci dlhodobej nepriaznivej situácie nakoniec konali, preniesli sa do virtuálneho prostredia. Dvojdňový seminár tak dal o sebe znať aj knihovníkom, ktorí doteraz o ňom nevedeli a umožnil účasť knihovníkom, ktorí sa doteraz naň nedostali. Avšak... webinár, ako aj všetky online podujatia, má svoje úskalia – uberá podujatiam krásu spontánneho

živého kontaktu s detskými čitateľmi, nemá možnosť ukázať detské reakcie, nedáva knihovníkom možnosť priamej výmeny skúseností v prestávkach a plánovaných diskusiách. Podobne i prezentácie a modelové lekcie cez obrazovku majú svoje rezervy... Keby sme mali na seminári Janku a Danku, tie by sa pri pohľade na červíka Ervína alebo Katku Koščovú určite hašterili, či je **čítanie zatvorené v zaváraninovom pohári alebo v akváriu... A rozhodne by špekulovali, ako ho vypustiť**.

Všetko zlé je však na niečo dobré. Príspevky seminára MA paradoxne ukázali, že ten rok, ktorý neprial čitateľským podujatiam a živému kontaktu s detským čitateľom, bol mimoriadne produktívny, pretože knižnice sa prostredníctvom digitálnych technológií a online prostredia 1) **dostali až do detských izbičiek**, a to aj tých detí, ktoré zatiaľ nemali záujem o knihy a čítanie, 2) že sa **dostali medzi čítanky, učebnice a do tried**, a to aj tých tried, ktoré doposiaľ knižnicu obchádzali. Navyše po uvoľnení obmedzujúcich opatrení 3) pribudli v mnohých knižniciach **noví detskí**

čítatelia, a to vďaka online podujatiam, ktoré boli akýmsi oknom do priestoru plného príbehov a 4) *zvýšil sa dopyt po „živých podujatiach“*.

„Zatvorené“ obdobie na dôvažok prinútilo knižnice *profesionálne rást'* – knihovníčky a knihovníci sa museli naučiť funkčne využívať rozličné digitálne nástroje a tvoriť, a často i produkovať, pútavé médiá v silnej konkurencii. Výrazne teda pokročili v oblasti digitálnych, mediálnych i marketingových zručností.

V nasledujúcom texte prejdeme postupne príspevkami, ktoré odzneli na webinári a zameriame sa na komentovanie špecifických prvkov a dispozícií, ktoré prezentované podujatia majú.

Venujme deťom slová – venujeme im celý svet

(Príspevok: Keď príbehy maľujú a obrazy rozprávajú; M. Andričíková, UPJŠ)

Základným pojmom a ústrednou témou príspevku je naratív (t. j. príbeh) a naratívny obraz (obraz s príbehom). Význam týchto tém je neprehliadnuteľný – po 20. storočí ako storočí lingvistického obratu, ktoré mimoriadne prialo aj detskej knižnej produkcii a literárnym príbehom pre deti, nastúpila v 21. storočí (ruka v ruke so vznikom nových médií) doba vizuálneho obratu – obrazy a vizuálne médiá sú všade okolo nás. Orientovať sa vo vizuálnych obrazoch je teda viac než potrebné. Logicky sa preto ponúka možnosť *integrovat' prácu s obrazom do knižničných podujatí a dielní*. Príspevok Markéty Andričíkovej reflektuje túto skutočnosť a ponúka tipy na tvorivé a vzdelávacie aktivity zamerané na prácu s knihou *Jany Bodnárovej Moja prvá galéria* a je skutočne plný inšpirácií a podnetných stimulov. Ako autorka príspevku hovorí: „*Poznávanie sveta prostredníctvom obrazov a príbehov je človeku dané od nepamäti a je to preňho ten najprirodzenejší spôsob reakcie na svet, prírodu a jej zákony...*“ (Andričíková 2021). Takémuto špecifickému typu poznávania a pretvárania sveta treba však detského recipienta/čitateľa učiť. Čínske príslovie hovorí: „Jeden obraz vydá za tisíc slov“, Walter J. Ong k tomu dodáva, že „...človek však musí tie slová mať“ (Ong 2002). Práca s prezentovanou knihou *slová, ktoré sa vynárajú z obrazu, detskému recipientovi niekedy priamo dáva, niekedy podsúva,*

niekedy ho učí slová hľadať a nachádzať. Slová sú základom života človeka – prostredníctvom slov poznáva svet, city, princípy sveta i morálku.

Práca s danou knihou poskytuje navyše detskému čitateľovi kľúč k interpretácii obrazov, učí ho inými očami vidieť a z naratívnych obrazov skladať príbehy. ***Schopnosti interpretovať obrazy a príbehy sú nevyhnutnou súčasťou ako vizuálnej, tak i čitateľskej gramotnosti.***

Kultúrne a mediálne prostredie je presýtené plagátmi posterami, fotografickým materiálom, reklamami, filmami, videoklipmi a pod. Mediálne prostredie sa prehusťuje nielen umeleckou, ale i komerčnou a dokonca i laickou tvorbou – vizuálne médiá môže dnes tvoriť a zverejňovať každý. Vizuálna kultúra má preto logicky veľmi hrubú vrstvu vizuálneho smogu, tvorenú bezcennými a nefunkčnými vizuálnymi výtvormi, gýčovými a plytkými dielami, komerčne orientovanými či bulvárnymi produktami. I v tomto zmysle je aktuálna vizuálna gramotnosť. Príspevok Markéty Andričíková obsahuje ***argumenty, ktoré vysvetľujú, prečo pracovať v knižniciach s obrazovými dielami a zároveň poskytuje konkrétne stratégie***, načrtávajúce možnosti práce s obrazom.

Práca s obrazom a príbehom korešponduje aj s vnímaním (receptiou) príbehu a umeleckých diel detským čitateľom, ktoré je charakteristické ***žánrovým synkretizmom – t. j. schopnosťou plynulo využívať všetky formy a žánre pri ich recepcii, vnímaní a osvojovaní si.***

Práca s obrazom výrazne ***posilňuje i základné čitateľské zručnosti:***

- pri rozvíjaní témy naratívneho obrazu (obrazu s príbehom) si detský recipient predstavuje, čo sa stalo pred výjavom na obraze, čo sa stalo potom, a týmito predstavami si posilňuje *schopnosti vizualizácie a tvorby mentálnych predstáv*,
- ak sa detský recipient snaží hľadať tajomstvá obrazu a popisovať ich, intenzívne si precvičuje a *rozvíja interpretačné schopnosti*,
- pri skladaní a konštruovaní príbehu obrazu sa formujú aj *naratívne schopnosti* – schopnosti skladať epizódy do celku a vytvárať medzi mini logické a kauzálne súvislosti,
- v rámci vyššie spomenutých procesov sa logicky zdokonaľujú i *schopnosti analýzy a syntézy informácií*.

Dlhá Pančucha môže spojiť aj niekoľko vyučovacích predmetov (Príspevok: Krajina, kde je vila vilôčka, R. Hlívková, KMK)

Ústredným bodom do triedy „vyneseného“ podujatia, ktoré je orientované na žiakov mladšieho školského veku (3. ročník), je dielko Pipi Dlhá Pančucha, no z hľadiska obsahovej náplne je podujatie **multitematické** a zároveň **multižánrové**. Približuje realie krajiny, z ktorej pochádza jeho autorka, ponúka informácie o jej živote i diele. Má teda silnú **faktografickú** a **informačnú zložku**, ktorá je adekvátna prostrediu, v ktorom sa podujatie realizovalo – prostrediu triedy, v ktorom sa v prvom rade nadobúdajú a fixujú poznatky.

Podujatie však má i **naratívnu (príbehovú) zložku**. Tvorila ju naratívne a emotívne podaná biografica, ktorá v takejto interpretácii môže mať výraznejší dosah na zapamätanie informácií a zároveň približovať Astrid Lindgrenovú detskému čitateľovi ako človeka.

Súčasťou naratívnej zložky podujatia je vhodne zvolená ukážka z knihy Pipi Dlhá Pančucha – Pipi ide do školy.

Ak máme sumarizovať využité metódy, musíme konštatovať preferenciu výkladu, čo v danom prostredí nepôsobí ani zdĺhavo, ani nudne. Prostredie triedy totiž navodzuje atmosféru počúvania a výkladu a predpokladá práve túto formu. Navyše výklad je (ako sme spomínali vyššie) striedaný s naratívnymi (príbehovými) prvkami – zaujímavo podaný život autorky a čítanie ukážky. Ostražitosť a sústredenosť detí zvyšoval aj záverečný – test, ktorý lektorka vopred avizovala. Výrazným vkladom do podujatia boli prvky hry a súťaženía, ktoré podporili pozornosť, sústredenosť, stimulovali čitateľskú rivalitu a prestíž, čo možno považovať za základné prvky čitateľskej motivácie.

Podujatie „vynesené“ za steny knižnice (ako je práve toto) má svoje nesporné organizačné výhody: eliminuje presuny triedneho kolektívu do knižnice a späť, a s tým spojené činnosti, a šetri časové straty spôsobené práve týmito presunmi. Tým podujatie vychádza v ústrety učiteľom a vyučovaniu. Nespornou výhodou je atmosféra a klíma triedy, ktorá vytvára pre žiakov určitý pocit istoty v známom prostredí, okrem toho navodzuje atmosféru vyučovacej hodiny a detskí čitatelia automaticky realizujú určitý typ správania „ako v škole/triede“.

„Vynesené podujatie“ má však logicky aj svoje negatíva – je to najmä výraznejšia organizačná záťaž pre knihovníka, ktorý musí všetky potrebné pomôcky a materiály premiestniť do školy, absencia knižničného fondu pri podujatí a výraznejšia časová limitácia (daná prísnyim režimom hodín a prestávok v škole). Najvýraznejšou rezervou „vynesených“ podujatí je to, že jedine autentické prostredie knižnice môže u detského čitateľa výraznejšie budovať vzťah „moja knižnica“.

Veľké čitateľské vzory – veľká motivačná sila

(Príspevok 3: *Deti hurá do čítania (naživo verus online)*,
Z. Brodnianska, Krajská knižnica L. Štúra vo Zvolene)

Príspevok Zlatice Brodnianskej sa orientoval na prehľad aktivít a podujatí pre deti, ako aj nových služieb Krajskej knižnice L. Štúra vo Zvolene, ktoré reflektujú pokles záujmu detských čitateľov o knižnicu. Predstavili nové aktivity počas nepriaznivej epidemiologickej situácie. Ako nové služby predstavila lektorka výrobu odznakov s vlastným motívom, požičiavanie elektronických kníh, predaj tašiek s motívom budovy knižnice, darčekový čitateľský preukaz, možnosť platiť bezkontaktné, donášku kníh seniorom a chorým priamo domov, semienkareň pre záhradkárov. Ústredným cieľom jej prezentácie však bolo predstavenie projektu *Deti hurá do čítania*, ktorého zámerom je organizovať cyklus podujatí pre žiakov základných škôl, založených na stretnutiach s autormi a ilustrátormi kníh pre deti.

Predstavený projekt má výraznú **informačnú zložku** – poskytuje informácie o slovenských autoroch a výtvarníkoch v oblasti knižnej tvorby pre deti a mládež. Keďže podujatia využívajú nielen besedy, ale i literárno-ilustračné tvorivé dielne, majú výrazný **formatívny potenciál** – podporujú výtvarné a čitateľské zručnosti žiakov i schopnosti prezentovať svoju tvorbu verejnosti.

Projekt ako taký má výrazné **motivačné dispozície** – podujatia motivujú detských čitateľov k aktívnej čitateľskej účasti a stimulujú u žiakov záujem o čítanie, ale i záujem o knižnicu ako osobitú kultúrnu inštitúciu, ktorá je tu pre nich. Prostredníctvom daného projektu sa knižnica **presadzuje ako výrazný partner vo vedomí pedagógov**, ktorý dokáže doplniť výučbu, zatraktívniť ju a priniesť do vzdelávacieho procesu dynamiku a osobitý štýl.

Stretnutie s tvorcami má nesmierny význam z hľadiska *vytvárania čitateľských a literárnych vzorov* v prostredí detských kolektívov – deti totiž spoznávajú dospelých ľudí, ktorí nielenže aktívne komunikujú s literárnymi dielami (čiže sú aktívnymi čitateľmi), ale dokonca sa kontaktom s literatúrou živia. Práve tvorcovia (literáti a ilustrátori) tak môžu byť stimulom pre ich čitateľské prejavy a predstavy o ich budúcej profesii.

Digitálna škola v knižnici hravo a atraktívne *(Príspevok: Prierez programov pre 1. stupeň ZŠ online i naživo,* *A. Příkrylová, Městská knihovna Hodonín, ČR)*

Alena Příkrylová vo svojom príspevku predstavila pestrú paletu nástrojov i metód, ktoré možno aplikovať v online podujatiach knižnice v kontexte 1. stupňa ZŠ, teda v období počiatočného čitateľstva, ktoré je obdobím nácviku techniky čítania a čítania s porozumením.

Podujatia, ktoré lektorka prezentovala, nielen zabezpečujú udržiavanie kontaktu s čitateľmi počas obmedzení, ale tiež udržiavajú čítanie medzi deťmi a sprostredkujú prístup ku knihám. Ukážky podujatí však demonštrujú, že knižničné lekcie sa môžu veľmi hladko a funkčne integrovať prostredníctvom on-line nástrojov do vyučovania, že môžu pomáhať učeniu sa a nácviku čítania, že sú schopné spolupracovať na otvorených úlohách, a dokonca môžu byť realizované hravo a zábavne (práve prostredníctvom on-line nástrojov – jamboard, wordwall, mentimeter, padlet, quizziz). Hravosť a zábava sú v etape počiatočného čitateľstva veľmi dôležité vzhľadom na úskalia nácviku techniky čítania a prípadnú nechuť, s čím bojuje ne jeden počiatočný čitateľ. Zvládnuť techniku čítania je skutočne ťažké a devízou podujatí, prezentovaných Alenou Příkrylovou, je práve to, že spájajú s hrou nielen čitateľské aktivity, ale dokonca i samotný nácvik čítania.

Z hľadiska využívaných metód možno akcentovať motivujúci a stimulačný účinok a hrový a interaktívny charakter – okrem hlasného čítania lektorka využíva hru, kvízy, virtuálnu obdobu obľúbených stolových kartičkových hier, diskusiu a porovnávanie vlastností detí v kolektíve s vlastnosťami literárnych postavičiek, čet a písomnú diskusiu, tvorbu digitálnych nástieniek. Online aktivity, ktoré využívajú interaktivitu, majú

mimoriadnu aktivizačnú silu a navyše povzbudzujú rovesnícku prestíž, a to jednak v samotnom čítaní a jednak v ďalších prejavoch čitateľského správania (vlastníctvo kní – vlastné knižky doma).

Na tomto mieste treba vyzdvihnúť motivujúce čítanie a striedavé hlasné čítanie, ktoré môže mať podporný efekt pri nácviku techniky čítania a pri prekonávaní bariér prvého čítania.

Lekcie využívajú veľmi adekvátne obsahy:

1. ročník: *Rozprávky a veršiky, úryvky z večerníčkov* ročníka sú pre žiakov 1. mimoriadne adekvátne, zabezpečuje to hlavne **blízkosť rozprávky a veršikov pre prváka**. Deti ich poznajú už z predškolského obdobia a vďaka ich večerníčkovej podobe s nimi môžu pracovať i deti z menej podnetného literárneho prostredia.

2. ročník: *Pohádky do postýlky* je humorne napísaná a ilustrovaná knižka pre úsmev a pohodu detí. Význam **výberu humorných knižiek pre čítanie v triede tkvie v tom, že mladší školský vek je najusmievavejšiea najradostnejšie obdobie** – deti v tomto období milujú smiech, vyhľadávajú ho a aj tvoria, preto sú humorné knižky veľmi dobrou voľbou hlavne pre triedne kolektívy (**lebo v triede s kamarátmi sa to smeje najlepšie**),

Rovnako atraktívna je pre žiakov 2. ročníka i knižka *Johana s dlhouhým nohami* Petry Braunovej o zážitkoch s kamarátom; deti v mladšom školskom veku si začínajú vytvárať svoj „vlastný“ život, ktorý nie je spätý s rodinným prostredím – vytvára si mimo-rodinné vzťahy, buduje si tajomstvá a v tomto svojom svete rieši rozličné konflikty. Aj o tom by mal mladší školák čítať.

3. ročník: *Matematická pohádka O Šípkové Růžence* – je zaujímavá **medzipredmetovými presahmi** do matematiky a úlohami posilňujúcimi nielen čitateľské, ale i matematické zručnosti.

Čertice Dorka: nechytej mě za slovo Kláry Smolíkovej umožňuje **hrat' sa s jazykom** a nadobúdať cit pre inotaje jazyka.

K tradičnému „dobrému“ výberu literatúry pre mladší školský vek patria *Ezopovy bajky*, ktoré stimulujú premýšľanie nad pravdami sveta, hľadanie múdrosti a formovanie symbolického myslenia v alegóriách, skratkách a podobenstvách.

4. ročník: Knižka *Eda se nedá* Petry Braunovej, prináša príbeh čínorodého chlapca, ktorý sa snaží riešiť problém mediálneho sveta. Dáva tak detským čitateľom nahliadnúť do úskalí a negatív sveta tvoreného

a presýteného médiami, čím smeruje *k formovaniu určitých aspektov mediálnej gramotnosti a kritického hodnotenia médií*.

5. ročník: Do výberu čítania pre piatakov patrí klasika Rudyarda Kiplinga *Knihy džunglí*, prostredníctvom ktorej môžu čitatelia prežívať drsné i láskavé príhody chlapca s nevšednými osudmi.

K výberu knižiek a výberu metód v podujatí je nutné dodať, že metódy a koncepcia lekcie využívajú už spomínaný *žánrový synkretizmus, v rámci ktorého sa dieťa s príbehom potrebuje hrať, spievať ho, tancovať, dramatizovať či kresliť*. Detský čitateľ teda využíva rozličné žánre svojej receptívnej i produktívnej činnosti a zároveň podporuje svoj vzťah k príbehu a precvičuje si niektoré čitateľské schopnosti (naratívne schopnosti pri rekonštrukcii príbehu, vizualizačné schopnosti pri jeho kreslení a pod.).

Za zmienku stojí i aktívna práca s padletom, prostredníctvom ktorého žiaci vytvárajú skvelé galérie spisovateľov či diel a ktoré môžu byť dobrým východiskom kolektívnej redakčnej práce. Môžu vytvárať základ pre pokračujúce aktivity a podujatia: môžeme na nich postaviť kolektívne pripravované literárne blogy, triedne časopisy či almanachy, kroniky, žiacke literárne rozhlasové relácie, a tak integrovať prácu s knihou a literatúrou priamo do rovesníckej subkultúry.

Okno do knižnice pre najmenších

(Príspevok: Ukážka programov pre Materské školy online i naživo, S. Hýbnerová, Městská knihovna Hodonín, ČR)

Lektorka Svatava Hýbnerová prezentovala dve podujatia pre deti v predškolskom období – podujatie zamerané na zoznámenie sa knižnicou a podujatie spojené s predčítaním knižky *Petra Horáčka Dlouhá cesta*.

Predškolské predčitateľské obdobie možno považovať za kľúčové vo vzťahu k formovaniu základných prediktorov čítania a čitateľstva. Kľúčovým sa ukazuje napríklad v rámci *formovania a posilňovania čitateľskej motivácie*, ktorá veľkým dielom prispieva k zvládaniu techniky čítania v nasledujúcom období. Čitateľská motivácia u predškoláka generuje „hľad po čítaní“, stimuluje imitáciu čítania, podnecuje „chuť na knižnicu“. Predškoláka čaká obdobie drilu a malých počiatkových čitateľských neúspechov, a to si vyžaduje poriadnu dávku výdrže a nepredstieranej

motivácie, ktorá výrazným spôsobom uľahčí nácvik v období počiatočného čítania. To môže zvyšovať čitateľské šance pre všetkých budúcich čitateľov.

Podujatie zaujímavým spôsobom predstavuje knižnicu – nejde len o prechádzanie sa kamery po knižnici, lektorka *využíva diskusiu, hádanie (hru na detektíva) a prostú interakciu s deťmi*. Navyše sa interaktívnymi prvkami snaží dosiahnuť pocit, že to krásne prostredie, ktoré je plné knižiek, hier a kúzelných čítajúcich kníh, môže byť aj ich. V tomto duchu lektorka oboznamuje deti nielen s priestorom knižnice, ale i s knižničným fondom.

Nástup do procesov čítania počiatočnému čitateľovi v prvej triede uľahčia aj ďalšie znalosti a schopnosti (prediktory), ktoré môže nadobudnúť už v predčitateľskom veku:

- slovná zásoba – slová, ktoré dieťa pozná, sa ľahšie čítajú,
- kontexty – ešte viac sa zjednodušuje počiatočné čítanie slov, ak dieťa pozná ich význam a celý kontext, v ktorom sa slovo vyskytuje (prípadne si vie objekt, ktorý je slovom zastúpený, aj vizualizovať),
- ortografické schopnosti – rozpoznávanie detailov alebo drobných objektov na obrázku, rýchle rozpoznávanie farieb a objektov, sledovanie lineárne uložených obrázkov, poznanie (niektorých) veľkých tlačených písmen, vizuálna pozornosť,
- posluchová pozornosť – schopnosť sústrediť sa na slovo,
- koncept tlače – poznávanie knižky ako objektu, poznanie, ako sa s ňou manipuluje, ako sa číta, ako sa listuje a pod.
- Presentované lekcie skryte alebo veľmi zreteľne pracujú s danými aspektmi pregramotnostného čitateľského rozvoja mimoriadne efektívne.
- Výber literatúry, ktorú dané lekcie využívajú, je veľmi adekvátny; lektorka si pre svoje čítanie vybrala knižky, ktoré nielenže vyhovujú detskému naturelu, sú z osvedčenej dielne autora obrazových príbehov *Petra Horáčka (Zvířecí počítání, Dlouhá cesta)*.
- Za zmienku stoja niektoré veľmi účinné a funkčné prvky, ktoré lektorka v lekciách využíva:
- *otvárací rituál* – báseň „Přivítání“ z knihy „Kutálí se ze dvora...“ – detskí čitatelia potrebujú a obľubujú rituálne prvky, ktoré im dávajú pocit istoty, navodzujú pocit pohody a stimulujú naladenie a atmosféru knižničných podujatí,

- **vstup/výstup do/z príbehu s využitím hulá-hop obruče** – takýto prvok pomáha dieťaťu presunúť sa do imaginárneho sveta (tieto prvky pozná literatúra dávno, už klasické rozprávky ich využívali na slovnej báze: „Kde bolo, tam bolo...“, „Za siedmimi horami, za siedmimi dolami, kde sa voda sypala a piesok sa lial...“, „A žili šťastne, až kým nepomreli...“ ap.),
- jógová abeceda – zodpovedá multisenzorickému poznávaniu,
- spájanie veršikov s pohybom – veršiky zodpovedajú detskej estetike (oblúba rýmu a rytmu) a tendencii používať pohyb pri myšlienkovvej aktivite a rytmus a rým pri zapamätávaní.

Recept pre rodičov a podporu rodinnej gramotnosti

*(Príspevok Zďaleka a predsa zblízka – online aktivity pre deti,
B. Krajč Zamíšková, Mestská knižnica mesta Piešťany)*

Šiesty príspevok zaviedol účastníkov do Mestskej knižnice mesta Piešťany. V prvej audiovizuálnej ukážke mali frekventanti webinára možnosť sledovať, čo všetko sa dá robiť v digitálnej forme v čase núdze: piešťanské online potulky po zaujímavostiach, online čítanie a debaty o čítaní, divadielka, prezentácie výstav, knihotúlanie, workshopy i Zázračný oriešok online.

V druhej audiovizuálnej ukážke sme mali možnosť nahliadnuť do dramatizovaného, animovaného) čítania, realizovaného pre deti a ich rodičov. Čítanie, ktoré predstavila Barbora Krajč Zamíšková, má výrazné pozitívum v tom, že sa zameriava na *domácu literárnu produkciu*, a to knižku *Tone Revajovej Rok Sivka ohniváka*. Výrazný potenciál možno badať aj v samotnom príbehu knižky – hrdinka knihy, malá Anna, ktorá sa v piatich rokoch sama naučí čítať, sa veľmi sa teší na školu. Odmietnu ju však zapísať, lebo šesť rokov má až v novembri... Ako vidíme, príbeh Anny prináša veľkú dávku pro-školskej a čitateľskej motivácie.

Špecifikom daného podujatia je, že využíva animované – čiastočne dramatizované čítanie, ktoré môže deti motivovať k imitácií niektorých dejových prvkov a epizód, čo má nesmierny význam pre rozvoj naratívneho (príbehového) myslenia a vizualizačných schopností. Významné je i prepájanie s výtvarnými činnosťami, pri ktorých si deti vytvárajú vzťah ku

knížke, materializujú svoj zážitok a vytvárajú pamäťovú stopu, ktorá im príbeh pripomenie. Aktivita precvičí aj jemnú motoriku, ktorá je tiež veľmi významná pri rozvoji čitateľstva.

Rodinné podujatia pre detských čitateľov a ich rodičov majú i ďalšie viacrozmerné efekty:

- vytvárajú pozitívny čitateľský a literárny zážitok celej rodine, ktorý ich bude spájať a motivovať k ďalším návštevám a čitateľským podujatiam v knižnici,
- podieľajú sa na podpore rodinného čítania a rodinnej gramotnosti,
- učia objavovať čitateľsky prítlačlivý text a rozvíjať ďalej príbeh,
- ukazujú rodičom *AKO NA TO* – teda ako pracovať s príbehom, aké nadväzujúce aktivity možno v rámci rodinného čítania, podpory čitateľských schopností a motivácie realizovať,
- dávajú možnosť rodičom objaviť „svojho malého čitateľa“ – rodičia môžu sledovať to, čo nemôžu vidieť, keď sú doma zamestnaní predčítaním – t. j. vidia čitateľské správanie svojho dieťaťa, môžu spoznávať, ako sa ich dieťa z príbehu teší, ako ho prežíva, aké môže mať naň príbeh účinky,
- podujatie môže stimulovať k spoločným čitateľským aktivitám rodičov, ktorí zatiaľ svojmu predškôlkovi nečítajú.

Podpora vnútornej sily pre dlhú púť i formovanie imaginácie

(Príspevok: Zázračná cesta červíka Ervína,

S. Kupcová, Mestská knižnica Mikuláša Mišíka v KaSS v Prievidzi)

Červík Ervín je u detí populárnou postavičkou a nie je žiadnym prekvapením, že si ho pre svoje podujatie vybrala lektorka Silvia Kupcová. Postavička je nesmierne sympatická, poetika príbehu je mimoriadne prítlačlivá, príhody hlavného protagonistu sú veľmi pozoruhodné a výroba základnej rekvizity je veľmi jednoduchá.

Prítlačivosť textu je veľmi zreteľná – príhody červíka sú plné humoru, ktorý detský čitateľ mladšieho školského veku v literatúre očakáva a vyhľadáva. Navyše príbeh prítahuje i prítlačivou poetikou, fantáziou a výraznou ikonicitou (obraznosťou), to všetko poskytuje mikrosvet červíka. Takéto prvky a ich prítlačivosť nie sú v literatúre novinkou – mikro-

a makrosvet sa v literatúre objavili prostredníctvom príbehov siedmich trpaslíkov, Gullivera, Mimpinkov či rozličných obrov. Makro- a mikrosvet je veľmi výrazným stimulom pre detskú obrazotvornosť a imagináciu, ktoré majú široké uplatnenie i pri dobrodružstvách Ervína.

Ak sa pozrieme na metódy aplikované v podujatí, konštatujeme, že sa orientujú ako na receptívne schopnosti detí, tak i na produktívne:

a. receptívne – počúvanie predčítaného textu, sledovanie dramatizovaných častí,

b. produktívne (čítaním podmienená produkcia) – písanie zážitku červíka Ervína, kreslenie príbehu, dramatizácia v triede.

Z metodického hľadiska je veľmi vhodne zvolené animované (čiastočne dramatizované) čítanie, ktoré oživuje a zatriktívňuje hlasné predčítanie, pomáha detskému čitateľovi vytvoriť si vzťah k literárnej postave a vytvára dieťaťu model, ako sa môže s literárnym príbehom hrať.

Za veľmi prínosné možno považovať stimulovanie písania príbehu (udalosti) – písanie je čitateľskou zručnosťou, ktorú sa treba (rovnako ako čítanie) učiť, navyše ide o najdokonalejší a najsofistikovanejší spôsob myslenia, ktorý by sme rozhodne mali dieťaťu sprostredkovať.

Ak sa pozrieme na kontext vzdelávania, lekcia ponúka presahy do iných predmetov: prírodovedy, výtvarnej, dramatickej či telesnej výchovy.

Celý príbeh má ešte jeden výrazný aspekt, a tým je motív vandrovky (cesty domov). Dieťa potrebuje príbehy, ktorých motívom je vandrovka a cesta domov. Vandrovka symbolizuje dlhú životnú púť s mnohými prekážkami a úskaliami, ktoré musí každý človek prekonávať.

Lektorka si za základné ciele podujatia vzala rozvíjanie čitateľsky prítiažlivého textu, podporu kreativity a rozšírenie možností práce s textom na vyučovaní. Výstupy detí, ktoré prezentovala na webinári, túto tendenciu i potenciál podujatia plne potvrdili.

Multikulturalita slovom i obrazom

*(Príspevok: Vo farbách vychádzajúceho slnka,
V. Némethová, Miestna knižnica Petržalka)*

Podujatie, ktoré predstavila Viera Némethová a ktoré je orientované na žiakov 6. ročníka základných škôl, nie je len atraktívnym doplnkom učiva. Funkčne spája umelecký obraz a slovo v integrovanom multizánrovom a multitematickom podujatí:

- zameriava sa jednak na starodávne príbehy východnej a západnej kultúry (ako tému, ktorá obohacuje učivo),
- jednak prináša predstavenie výtvarných diel účastníkov Bienále ilustrácií Bratislava a prezentuje výstavu „Vo farbách vychádzajúceho slnka“ z Bibiany, medzinárodného domu umenia pre deti,
- prezentuje i možnosti aktivít, ktoré na danú výstavu nadväzujú.

Podujatie dokladuje, že staré príbehy nezostali len v minulosti – nachádzajú sa v novinových článkoch, názvoch ulíc, firiem a produktov, v reklamách, veľmi často z nich čerpajú filmy a literárni tvorcovia. Mýty a povesti tvoria základ európskej i východnej kultúry, a keď ich človek pozná, lepšie sa orientuje vo svete okolo, pretože práve tieto otvárajú veľké problémy, odkrývajú princípy sveta a života. Takto postavená tematická náplň zodpovedá cieľovej skupine daného podujatia, pretože sú ňou pubescenti – teda mladé filozofujúce bytosti, u ktorých sa skutočne vynára ***filozofujúce myslenie a cit pre ostrú konfrontáciu vyšších princípov a morálky reálneho sveta.***

Podujatie ponúka možnosti rozvíjania multikulturality – multikultúrne presahy možno badať v porovnávaní západnej a východnej kultúry, nielen v kontexte mýtov, ale i v kontexte ilustračnej tvorby a vizuálneho umenia.

Ďalším produktívnym smerom pôsobenia podujatia sú možné presahy do histórie, porovnávanie kultúr starých a súčasných civilizácií, a s tým súvisiace uvažovanie nad princípmi sveta, malosťou existencie človeka, jeho pomínutelnosťou a hodnotami.

Z hľadiska rozvoja čitateľských schopností je chvályhodná aktivita s rozvíjaním príbehov na báze obrazov (ilustrácií), ktorú možno prirovnať k

zobúdzaniu naratívnych schopností a považovať ju za silnú a aktívnu podporu naratívnych schopností žiakov.

Za zmienku stojí i porovnanie svetov s farbami, čo môže motivovať k rozvoju symbolického a mýtického myslenia

Online – úžitok i zábava

(Príspevok: Ideme online. Funguje to?,

K. Ciganová a T. Anestík, Malokarpatská knižnica v Pezinku)

Príspevok lektorky Kataríny Ciganovej predostrel účastníkom pestrú paletu podujatí a aktivít, ktoré v krízovom období preniesla knižnica do virtuálneho prostredia, ale i niektoré inšpirujúce *nápady, stratégie a možnosti*, ako to realizovať. Potvrdila tak životaschopnosť a flexibilitu mnohých knihovníkov a ich cit pre manažment a marketing v stave núdzových opatrení. Aj napriek tomu, že virtuálne podujatia majú veľký ohlas a mnohých priaznivcov (dokonca i v zahraničí), lektorka nezabudla zdôrazniť, že *knižnica je hlavne o ľuďoch* a že vždy budú online prostredie považovať za doplnkovú službu a stratégiu. To je veľká pravda, na ktorú nesmieme zabúdať. *Knižnica je živý sociálny organizmus a jeho súčasťou sú emócie, sociálne vzťahy, kolektívne motivácie a vášne, čitateľská móda a preferencie, čitateľské návyky a prestíž*. Toto všetko je súčasťou individuálneho čitateľského správania, no zároveň sú to javy sociálnej podstaty, ktoré sa dajú pestovať iba v sociálnom čitateľskom prostredí. Širšie sociálne prostredie stojí na počiatku individuálneho čítateľstva dieťaťa – z neho totiž čerpá dieťa impulzy pre imitáciu, z neho čerpá zdroje pre rozvoj vlastného čítateľstva. I samotná podstata literatúry a čítania je sociálna – je to spôsob odovzdávania myšlienok, túžob, pocitov a „krásna“, smerujúceho od autora k ostatným ľuďom – čitateľom. Čítanie je vlastne sociálnou komunikáciou. Online aktivity by preto mali ostať len akousi „chuťovkou“, ako milý doplnkový darček, ako stratégia pre núdzové situácie.

V druhom príspevku jeho autorka a zároveň lektorka Tatiana Anestík popisuje využitie online kvízov pri rozvíjaní čitateľskej gramotnosti vo viacerých aspektoch:

- a. upevňovanie a overovanie literárnych znalostí – prostredníctvom otázok mierených na informácie o dielach a ich autoroch,
- b. upevňovanie a posilňovanie čitateľských zručností – ktoré sú zamerané na schopnosti pozorného čítania a čítania s porozumením,
- c. podpora čitateľskej motivácie – prostredníctvom súťažnej tendencie, hrových a zábavných prvkov,
- d. posilňovanie čitateľskej prestíže – ktorá sa logicky generuje a posilňuje pri súťažiach a hrách,
- e. generovanie čitateľskej zvedavosti a „hladu“.

Príspevok rozvíja problematiku stavania a konštruovania kvízových otázok i problematiku taktiky a stratégie kvízu.

Treba upozorniť na to, že výskumy dokladujú negatíva online hier a kvízov, ktoré sa objavujú v školskom prostredí v kontexte dlhodobého pravidelného využívania:

- pri dlhodobom využívaní zaznamenávajú prudký pokles záujmu alebo motivácie (pretože ak sa kvíz v škole musí, prestáva byť zábavou, túto nevôľu podporuje aj fakt, že kvízy sú často využívané ako forma testovania),
- vytvárajú časové sklzy – vyučovacie hodiny sú časovo limitované a kvízy zaberajú čas,
- sú organizačnou a časovou záťažou pre pedagóga,
- sú príťažou pre pragmaticky (nie hrovo) orientované deti – v tejto kategórii detí sú obyčajne jednotkári, ktorí sú orientovaní na serióznou prácu (nie na hru), a toto očakávajú aj od školy.

V mimoškolskom prostredí (akým sú knižnice) sa však hry osvedčujú výborne. Práve preto sú vhodné ako doplnkové aktivity k čitateľským.

Cez knihu k intergeneračným vzťahom

(Príspevok: S knihou v online priestore,

E. Šimkaninová a I. Jakubčáková, Popradská knižnica v Poprade)

Podujatie, ktoré na webinár priniesli lektorky z Popradskej knižnice v Poprade, je cielené na žiakov 2. ročníka. Výber literatúry (*Hľadám lepšiu mamu Gabriely Futovej*) možno hodnotiť veľmi kladne vzhľadom na popularnosť autorky i vzhľadom na potenciál, ktorý príbeh v kontexte danej vekovej skupiny má.

Deti mladšieho školského veku sa odpútavajú od rozprávok a začínajú inklinovať k príbehovej próze, ktorá je spojená s triednym (školským) prostredím, kamarátsvom alebo s intergeneračnými vzťahovými problémami. V tomto období deti favorizujú príbehy z reálneho života, čím demonštrujú, že už nie sú malé deti, ktoré čítajú rozprávky. Na druhej strane začínajú hľadať v literatúre a príbehoch problémy, s ktorými sa môžu stretnúť v bežnom živote a ich riešenia. Za veľmi výraznú čitateľskú preferenciu možno považovať humorné príbehy, ktoré sršia zdravým detským humorom a podporujú ich optimistické naladenie a náhľad na svet. Okrem toho s postupným vývinom logického myslenia opúšťajú svet polarizovaných príbehov a polarizovaných postáv. Ich myslenie je síce ešte poznačené predkonvenčnou morálkou (konvenčná morálka je charakteristická až pre deti po 10. roku života), no už vedia, že svet nie je čierno-biely a dokonca sú schopné spoznávať aj svoje tienisté stránky. Práve takéto aspekty prináša kniha *Hľadám lepšiu mamu Gabriely Futovej*. Detský čitateľ môže prostredníctvom tretiačky Katky (protagonistky knihy) poznať jej nekritický hnev a neskrývaný vzdor a intergeneračné konflikty. To vytváraná vhodný priestor pre konfrontáciu detského čitateľa s hrdinkou i samým sebou. Kniha *vytvára bezpečný (imaginárny) priestor pre vnútorné prežívanie týchto tienistých stránok a pocitov a vyrovnávanie sa so svojimi chybami*. Tento a podobné príbehy poskytujú aj veľkú plochu na *konfrontáciu búrlivých a krátkych nevráživých pocitov (hnev, chuť pomstiť sa a pod.) a dlhotrvajúcej lásky k človeku, ktorý je oporou a životnou nevyhnutnosťou*. Poskytuje jednoducho priestor pre riešenie intergeneračných problémov v imaginárnom bezpečnom prostredí (prostredníctvom čítania príbehu). Táto tendencia plne nadväzuje na veľmi produktívnu stratégiu etickej výchovy Olivara R. Rocheho, ktorý považuje

literárny príbeh za jedinečnú stratégiu prosociálnej a etickej výchovy, pretože práve literárny príbeh umožňuje objektívne poznať a zároveň subjektívne prežiť daný problém, pocit, jav. Hovorí o paralelnej kognitivizácii a emocionalizácii etického problému prostredníctvom príbehu. Príbehy sú vlastne základom a hlavnou stratégiou formovania **emocionálnej a sociálnej gramotnosti a prosociálneho správania**.

Medzi výrazné klady podujatia patrí i tendenciu udržiavať rovesnícke čítanie príbehov v triednom kolektíve a formovanie rovesníckeho čítania.

Predčitateľský vek – základ čitateľstva

(Príspevok: Štvornožky ku knihám, Monika Ferková a Tatiana Hudačková, Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove)

„Začať čítať nie je nikdy zavčasu“, hovoria zahraničné stratégie a programy na rozvoj čitateľstva detí. Je to tak. V celom období od narodenia dieťaťa a po nástup do školy sa rozvíja niekoľko zásadných aspektov, ktoré môžu výrazne ovplyvniť nástup do samostatného čítania a prisvojenie si čitateľstva ako nevyhnutného životného sprievodcu. Rozvíjajú sa v prvom rade **prediktory a schopnosti, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou procesu čítania: slovná zásoba, kontexty pojmov, posluchová pozornosť a sústredenosť, obrazotvornosť a vizualizačné schopnosti**, ktoré generujú v predstavovom poli dieťaťa mentálne obrazy na podnet počutého, ortografické schopnosti, ktoré sú základom pre rozlišovanie veľmi subtilných znakov písma a vizuálna pozornosť. Detský čitateľ v predškolskom predčitateľskom veku nadobúda aj **čitateľskú motiváciu**, ktorá ho bude poháňať a podporovať pri prvých kontaktoch s písmenkami, slovami a textami. V predčitateľskom veku môže postupne získavať **čitateľské návyky a lásku k čítaniu**, a neskoršom predškolskom veku sa môžu formovať i **čitateľská prestíž, preferencie a vkus** (ktoré sú zreteľne badateľné už u predčitateľov). Celú túto batériu schopností a dispozícií môže dostať malý čitateľ práve v štvornožkovom čítaní. A na takéto ciele a zámery je orientovaný i posledný webinárový príspevok.

Rozvoj pregramotnostných schopností je veľmi významný, priam zásadný a spomínané zručnosti, dispozície a schopnosti nie sú človeku

automaticky dané, nemá ich ani vrodené. Čitateľstvo teda rozhodne nie je záležitosťou školského veku (Kashner [bez dátumu]).

Zásadnou okolnosťou, ktorú si musíme pri podujatiach pre štvornožkových čitateľov uvedomiť, je, že nedostatok sústredenia u batolivého (ale i predškolského) predčitateľa je vývinovou záležitosťou. No s vekom sa jeho schopnosť sústredenia bude zlepšovať. Zlepšovanie sústredenia sa prejavuje tým, že sa predlžuje čas, počas ktorého dieťa vydrží pri jednej činnosti a zvyšuje sa aj podiel vôle na priebehu sústredenia. Sústredenie predlžujeme v rámci podujatí v prvom rade čítaním. Na druhej strane sa dá sústredenie a pozornosť precvičovať zámernou manipuláciou s malými predmetmi, skladaním stavebnice, modelovaním z plastelíny či rozličnými výtvarnými aktivitami. A tipy na také výtvarné činnosti lektorky vo svojom príspevku a online dielničkách poskytli.

U predčitateľa batolaťa a predškoláka je veľmi vhodné hľadať a aplikovať možnosti, v ktorých sa spája:

- a. **čítanie a pohyb** – dieťa potrebuje príležitosti k pohybu, ktoré mu často pomáhajú sústrediť sa alebo kompenzovať stav sústredenia (uvoľňujú ho), často mu pomáhajú fixovať informácie,
- b. **čítanie a precvičovanie jemnej motoriky** rozličnými výtvarnými a inými činnosťami aktivitami,
- c. **čítanie a hru a kresbu** – hra a kresba sú najdôležitejšími mechanizmami psychického rozvoja dieťaťa v predčitateľskom veku; prostredníctvom hry a kresby sa prečítaný príbeh v mysli dieťaťa opätovne aktualizuje,
- d. **čítanie a účasť** – je vhodné vytvárať príležitosti, kedy sa dieťa do príbehu zapája.

Spájanie čítania a rozličných činnostných možností si vyžaduje už spomínaný **žánrový synkretizmus**, ktorý deti využívajú pri recipovaní a spracovaní čítaného alebo počutého príbehu. Pri opätovnej interakcii s príbehom (pri kreslení, tancovaní, hre ap.) sa dieťa opätovne sústreďí na príbeh, premýšľa o ňom, premieta si ho v mysli, analyzuje).

Namiesto záveru

Ako máme možnosť vidieť v jednotlivých príspevkoch zborníka i audiovizuálnych prezentáciách, knihovníci majú veľký tvorivý potenciál a veľkú dávku entuziazmu. Všetky svoje sily a dispozície výrazne znásobili v poslednom roku – stali sa tvorcami nových mediálnych formátov v knižniciach, kolaboratívnymi partnermi učiteľov, výrazne posilnili i marketingové stratégie a aktivity pri zháňaní spolupracovníkov, technickej pomoci i financií. Pandemický rok paradoxne vygeneroval nové schopnosti, možnosti a potenciality knihovníkov. Svoje zbrane proti nečitateľstvu a a-gramotnosti teda výrazne posilnili. Čo si teda môžeme zaželať? Len veľa zdravia a všetko ostatné spoločne zvládneme...

Literatúra

- ANDRIČÍKOVÁ, Markéta, 2021. Keď príbehy maľujú a obrazy rozprávajú. In: Motivačné aktivity s detským čitateľom. Košice: Knižnica pre mládež mesta Košice. ISBN 978-80-89161-68-3.
- KASHNER, Zoë, [bez dátumu]. Raise a Reader: A Parent Guide to Reading for Ages 3-5. In: *Scholastic* [cit. 2021-06-18]. Dostupné na: <https://www.scholastic.com/parents/books-and-reading/books-and-reading-guides/raise-reader-parent-guide-to-reading-ages-3-5.html>
- ONG, Walter J. *Orality and Literacy The Technologizing of the Word*. New York: Routledge. ISBN 0-415-28128-8 (Hbk). ISBN 0-415-28129-6 (Pbk).

PROGRAM WEBINÁRA

STREDA

16.6.2021 (9:00 - 13:00 h)

Kamila Prexto

Otvorenie webinára

Markéta Andričíková

Keď príbehy maľujú a obrazy rozprávajú

Ľudmila Hrdináková – analýza podujatia

Renáta Hlivková

Krajina, kde je Vila Vilôčka

Ľudmila Hrdináková – analýza podujatia

Elena Šimkaninová, Ivana Jakubčáková

S knihou v online priestore

Ľudmila Hrdináková – analýza podujatia

Lucia Borovská

Svetové knižnice pod lupou

Zlatica Brodnianska

Deti hurá do čítania (naživo verzus online)

Ľudmila Hrdináková – analýza podujatia

Svatava Hýbnerová

Ukážka programov pre Materské školy online i naživo

Ľudmila Hrdináková – analýza podujatia

Alena Přikrylová

Prierez programov pre 1. stupeň ZŠ online i naživo

Ľudmila Hrdináková – analýza podujatia

ŠTVRTOK

17.6.2021 (9:00 - 13:00 h)

Barbora Krajč Zamišková

Zďaleka a predsa zblízka – online aktivity pre deti

Eudmila Hrdináková – analýza podujatia

Silvia Kupcová

Zázračná cesta červíka Ervína

Eudmila Hrdináková – analýza podujatia

Viera Némethová

Vo farbách vychádzajúceho slnka

Eudmila Hrdináková – analýza podujatia

Katarína Ciganová, Tatiana Anestík

Ideme online. Funguje to?

Eudmila Hrdináková – analýza podujatia

Monika Ferková, Tatiana Hudačková

Štvornožky ku knihám

Eudmila Hrdináková – analýza podujatia

**doc. Mgr. Markéta Andričíková, PhD.,
Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach**

Ako literárna vedkyňa a vysokoškolská pedagogička sa profesionálne venuje primárne detskej literatúre, čítaniu, ale aj svetovej literatúre a umeniu. Podieľa sa okrem iného aj na výbere vhodných kníh do každoročne publikovaného katalógu Najlepšie detské knihy roka (Vianočná knižka sa otvára) či na hodnotení súťažných prác v rámci Literárnych Košíc. Je zanietenou čitateľkou (nielen) detskej literatúry, ale aj obrázkových kníh a má bohaté skúsenosti s prácou s detskými čitateľmi.

**Renáta Hlivková,
Knižnica pre mládež mesta Košice**

V Knižnici pre mládež mesta Košice pracuje od roku 2004. Stále tvrdí, že kto má rád knihy, ľudí a hlavne deti, pre toho je práca detského knihovníka prácou snov. Vymýšľať, tvoriť, hrať sa s knihou a textom, prebudiť u malých ale aj násťročných čitateľov záľubu k čítaniu – o to sa pokúša každý deň v práci. Sama rada číta, okrem detektívneho žánru siahne aj po ženských románoch, keď má už napätia a hrôzy dost'. Vždy ju očaria nové detské tituly, novým častiam Troch pátračov nikdy neodolá ešte ani dnes. Okrem čítania ju baví veľmi veľa vecí a má množstvo aktivít, len škoda, že deň nemá viac hodín.

**Elena Šimkaninová,
Popradská knižnica v Poprade**

V Podtatranskej knižnici pracuje od roku 1986. Najradšej sa venuje práci s detským čitateľom. Pomáha im pri výbere kníh, aby ich čítanie bavilo. Pripravuje a realizuje podujatia pre deti materských a základných škôl - hodiny informačnej výchovy, zážitkové čítania, súťaže, kvízy, hry. Úspešne

reprezentovala Podtatranskú knižnicu v Poprade na viacerých celoslovenských prehliadkach knižničných podujatí pre deti.

Bc. Ivana Jakubčáková, Popradská knižnica v Poprade

Okrem knihovnickej práce sa venuje sociálnym sieťam, webu, videám a propagácii knižnice. Technicky zabezpečuje všetky živé streamy knižnice a inovatívne premýšľa nad novými digitálnymi možnosťami pre knižnicu.

Lucia Borovská, MSc., Knižnica pre mládež mesta Košice

Najnovší prírastok v Knižnici pre mládež mesta Košice. Lucia študovala fotografiu na Škole úžitkového výtvarníctva v Košiciach, múzické umenie na University of South Wales a kultúrnu a kreatívnu komunikáciu na University of Aberdeen. V knižnici sa realizuje aj pri príprave grafičiek, venuje sa webu a sociálnym sieťam, fotografuje a strihá videá. Skúsenosti zo zahraničia jej rozšírili obzory, vďaka čomu sa vie na slovenskú realitu pozrieť s nadhľadom.

Mgr. Zlatica Brodnianska, Krajská knižnica E. Štúra vo Zvolene

Krajská knižnica doteraz jej jediný zamestnávateľ. Začínala ako knihovníčka v niekoľkých obecných knižniciach, potom v oddelení literatúry pre deti a mládež. Po materskej dovolenke nastúpila do oddelenia krásnej literatúry, neskôr bolo vytvorené oddelenie elektronických zdrojov, v ktorom pôsobila do roku 2011. Niekoľko rokov pracuje ako vedúca útvaru knižnično-informačných služieb a jej hlavnou pracovnou náplňou je zabezpečovať chod služieb v knižnici a organizovať celoknižničné podujatia pre verejnosť. Knižnica má šťastie na šikovnú kolegyne v oddelení detskej literatúry, ktoré pripravujú a realizujú také zaujímavé a kvalitné podujatia pre deti, že sú pozývané spolupracovať na podujatiach, ktoré organizuje Mesto Zvolen, základné školy, občianske združenia, či iné zariadenia pre deti v meste.

Svatava Hýbnerová,
Městská knihovna Hodonín, ČR

10 rokov pôsobí na oddelení pre deti hodonínskej knižnice. Najradšej pracuje s najmenšími deťmi. Knižnicu sa snaží deťom predstavovať zábavne a ako miesto, kde aj v dnešnej dobe máme na veci čas a pokoj.

Alena Přikrylová,
Městská knihovna Hodonín, ČR

Rodáčka z Hodonína. V knižnici pracuje od roku 2004, z toho 14 rokov na pobočke Brandova, kde sa venuje dospelým aj deťom. Najviac ju napína práca s deťmi navštevujúcimi základnú školu. Od septembra 2021 sa pustila do on-line vysielania a doteraz uskutočnila viac než 200 online lekcíí. Mottom pre zapojenie a realizáciu programov bolo: „Nestratiť kontakt s detským čitateľom a podporovať deti v čítaní.“

doc. Mgr. art. Mgr. Barbora Krajč Zamišková, ArtD.,
Mestská knižnica mesta Piešťany

Absolventka Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (odbor slovenský jazyk a literatúra - estetika) a Divadelnej fakulty Vysokej školy múzických umení (odbor bábkoherectvo). Jej tvorba je na základe získaného vzdelania teoretická i praktická. Od roku 2009 pôsobila v Bábkovom divadle Žilina ako bábherečka, prednášala dejiny divadla na Súkromnom konzervatóriu v Martine a na Univerzite tretieho veku v Žiline. Od roku 2011 pôsobí ako interná pedagogička pre dejiny slovenského a českého bábkového divadla, dejiny umenia a bábkarskú tvorbu na Katedre bábkarskej tvorby Divadelnej fakulty VŠMU v Bratislave. V roku 2015 sa stala prodekanou pre štúdium na uvedenej fakulte a v roku 2016 sa habilitovala prednáškou Škôlkohra. Metodika výučby a jej uplatnenie v praxi. V rámci vedecko-výskumného zamerania sa zaoberá problematiku súčasného divadla pre deti a mládež. Zúčastnila sa viacerých medzinárodných konferencií, publikuje vo vedeckom časopise Slovenské divadlo, píše recenzie a odborné články do denníkov a časopisov (SME, kôd a i.) a je stálou recenzentkou projektu Monitoring divadiel. V súčasnosti

herecky a bábkoherecky účinkuje v súkromnom Divadle TUŠ (KBT o.z.), ktoré založila spolu so svojimi spolužiakmi v roku 2006 a každoročne odohrajú cca 100 predstavení. S divadlom TUŠ sa zúčastnili viacerých domácich i zahraničných festivaloch, kde boli aj ocenení. V RTVS pôsobí ako dramaturgička detskej relácie Trpaslíci (Smajlíkovci), v TV Markíza účinkuje v Rodinných prípadoch. Od roku 2020 pôsobí v Mestskej knižnici mesta Piešťany ako organizátorka podujatí pre deti na podporu čitateľskej gramotnosti.

Silvia Kupcová, **Mestská knižnica Mikuláša Mišíka v KaSS v Prievidzi**

Silvia Kupcová pracuje na pobočke Mestskej knižnice Mikuláša Mišíka v Prievidzi určenej pre detského i dospelého čitateľa. Práve detský čitateľ je jej veľkou srdcovkou. Na svojej pobočke každoročne organizuje množstvo podujatí s cieľom naučiť, že knižnica je prostredie priateľské, tvorivé a pokojné, a že práve s knihou sa dá cítiť príjemne, načrieť do sveta fantázie, objaviť zónu bezpečia aj nové podnety. Aby si dieťa vytvorilo pevné puto k čítaniu, nemôžeme ho zahltiť faktami, ale je potrebné ho inšpirovať a venovať mu svoj čas. Preto sa Silvia drží myšlienky: „Prebudiť túžbu, otvoriť oči, nadchnúť! Ostatné záleží na nich.“

Mgr. Viera Némethová, **Miestna knižnica Petržalka**

V petržalskej knižnici sa podieľa ako vedúca knižnično- informačných služieb a metodička na tvorbe, príprave a vedení rôznych projektov ako napr. „Knižkovo“ – biblioterapeutické stretnutia s klientmi so psychickými poruchami, Knižný klub Bratislava, ktorý vedie už sedem rokov, Počúvadlo alebo festival Prebuď sa (s) knihou. Pracovne sa v spolupráci s Katedrou etnológie a muzeológie FIF UK v Bratislave podieľala na cykle výstav „Taká bola Petržalka“, a „Novodobá Petržalka“.

Taktiež sa podpísala pod projekt Novinkovač, ktorý v krátkych videách z jednotlivých pobočiek informuje čitateľov o knižných novinkách v našej knižnici a unikátny projekt Nebojme sa povinného čítania, pre druhý stupeň základných škôl a stredné školy. Pripravuje, organizačne zabezpečuje a

moderuje niekoľko ročníkov literárnej súťaže Petržalské súzvuky Ferka Urbánka. Pre seniorov z Domova tretieho veku v Petržalke vytvára spoločne s kolegom Andrejom prednáškový projekt Zážitkové čítanie. Niekoľko rokov bola členkou Slovenskej sekcie Medzinárodnej únie pre detskú knihy IBBY a úzko spolupracuje pri projektoch výberu najlepších detských kníh za jednotlivé roky, jej odporúčania na knihy nájdete v časopise Čo čítať, ktorý vydáva Artforum. Pracuje v občianskom združení Úlet s knihou, ktoré má za úlohu propagovať kvalitné knihy pre deti a mládež a aktivity a procesy, ktoré sú na ne naviazané.

Mgr. Katarína Ciganová,
Malokarpatská knižnica v Pezinku

Vyštudovala etnológiu a kultúrnu antropológiu na FiFUK v Bratislave. Venovala sa príbehom, hlavne súčasným povestiam a fámam a prekladala ich ľudovými rozprávkami. Pracuje v Malokarpatskej knižnici v Pezinku ako detská knihovníčka a preto sa v pracovnej dobe môže hrať s deťmi z celého Pezinka a čítať im knižky. Sama je mamou dvoch chlapcov. Najradšej číta fantasy a detektívky, pretože má rada rozprávky a keď dobro zvíťazí nad zlom. Jej obľúbený literárny knihovník je orangutan. Žije v Modre so svojou rodinou, psom, mačkou a sliepkami.

Tatiana Anestík
Malokarpatská knižnica v Pezinku

Pochádza z Dubnice nad Váhom a navštevovala anglické biligválne gymnázium v Sučanoch. V roku 2000 sa presťahovala do Kanady, kde žila, študovala a pracovala 17 rokov. Jej terajší domov je v malebnom mestečku Pezinok, v malokarpatskom kraji. Druhý rok pracuje v Malokarpatskej knižnici v Pezinku na detskom oddelení a študuje manažment kultúry a turizmu na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Malokarpatská knižnica je pre ňu príjemným miestom, kde sa stretáva lokálna komunita a kde pracujú inšpiratívni ľudia.

Mgr. Monika Ferková,
Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove

V knižnici, v ktorej pracuje od roku 2008 najskôr prešla sídliskovými pobočkami, až napokon, posledné tri roky, sa jej pracovné aktivity a činnosť presmerovali k deťom a mládeži do Detskej knižnice Slniečko. Keďže vyštudovala učiteľstvo všeobecno-vzdelávacích predmetov v kombinácii slovenský jazyk a literatúra a občianska výchova, cíti sa v knižnici ako ryba vo vode. Voľný čas si rada spríjemní dobrou detskou knihou, ako aj beletriou pre dospelých, a o túto svoju radosť z kníh a čítania sa aktívne delí s ostatnými knihomoľmi aj prostredníctvom Instagramu. V posledných mesiacoch si našla záľubu aj v maľovaní, ktoré jej poskytuje relax a únik od každodenných povinností.

Mgr. Tatiana Hudačková,
Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove

Vyštudovala knižnično-informačné štúdiá na Žilinskej univerzite v Žiline, odbor Mediamatika a kultúrne dedičstvo. Od roku 2016 pracovala na sídliskovej pobočke Krajskej knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove, kde sa venovala podujatiam pre predškôľakov a žiakov 1. stupňa základných škôl. Jej záľubu v online marketingu a sociálnych sieťach v roku 2020 pretavila aj do pracovného života a začala pracovať na Projektovom a marketingovom oddelení knižnice, kde sa venuje hlavne webovej stránke, sociálnym sieťam a grafike. Vo voľnom čase, ak práve nečíta, píše recenzie na knihy, venuje sa svojmu bookstagramu, štvornohým miláčikom, výrobe sviečok a záložiek.

PhDr. Ludmila Hrdináková, PhD.,
Univerzita Komenského, Bratislava

Pracuje ako vedecký pracovník na Katedre knižničnej a informačnej vedy FF UK v Bratislave. Zaoberá sa výskumom v oblasti psychológie čítania, metodike práce s deťmi, čitateľskému a mediálnemu správaniu. Je autorkou mnohých odborných, vedeckých, metodických aj popularizujúcich publikácií a podporných materiálov pre rodičov a vychovávateľov, v ktorých sa venuje potrebe a dôležitosti čítania detí od

najútlejšieho veku. Upriamuje sa aj na programy a stratégie podpory čitateľstva, čitateľskú gramotnosť a rozvoj čitateľstva v mediálnej ére. Veľká časť jej profesionálneho záujmu a úsilia patrí priamej práci s detským čitateľom prostredníctvom čítačiek, dielní, aktivít a podujatí. Zároveň sa od roku 2013 pravidelne zúčastňuje nášho odborného seminára a robí jeho odbornú analýzu.

Názov: Motivačné aktivity s detským čitateľom
Podnázov: Zborník príspevkov z webinára konaného v
dňoch 16. - 17.6.2021
Zostavila: Bc. Zuzana Sedláková
Zodpovedná redaktorka: PhDr. Kamila Prextová
Vydavateľ: Knižnica pre mládež mesta Košice
Rok vydania: 2021
Počet strán: 126
Náklad: 700 ks
ISBN 978-80-89161-69-0
EAN 9788089161690

Neprešlo jazykovou úpravou.

Za obsahovú a jazykovú stránku príspevkov zodpovedajú autori.
